

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích

Pedagogická fakulta

**Typické rysy ve zpracování barevné modifikace
Warteggova kresebného testu homosexuálními
muži**

Bakalářská práce

Vedoucí bakalářské práce:
Mgr. Jana Kouřilová

Vypracovala:
Bc. Sandra Latini

České Budějovice 2012

Abstrakt

Bakalářská práce se zabývá hlavními kresebnými rysy ve Warteggově kresebném testu (WZT) homosexuálními muži. V teoretické části jsou vysvětleny pojmy projektivní metody, Warteggův kresebný test, základní charakteristiky barev a homosexualita. V praktické části jsou pomocí kvantitativní analýzy srovnávány testy WZT vyplněné homosexuálními a heterosexuálními muži. Bylo sebráno 40 testů – 20 vyplněných homosexuály a 20 vyplněných heterosexuály. Byly stanoveny základní výzkumné otázky, na které je v závěrech zodpovězeno. Otázky se týkaly barevného provedení, odlišností jednotlivých polí v testu a celkového dojmu z vypracování. Bylo zjištěno, že zkoumané skupiny se od sebe liší především z hlediska symboliky v jednotlivých polích a interpretace. Cílem této práce bylo posloužit jako základ k dalším výzkumům zabývajících se touto tematikou.

Klíčová slova: projektivní metody, Warteggův kresebný test, charakteristika barev, homosexualita

Abstract

This bachelor's thesis deals with the main drawing features in the processing of color Wartegg's drawing test (WZT) made by gay men. In theoretical section the concepts of projective methods, Wartegg's drawing test, basic characteristic of colors and homosexuality are explained. In the practical part, WZT tests made by homosexual and heterosexual men were compared by quantitative analysis. During the practical part were collected 40 tests – 20 by gay men and 20 by heterosexuals. The basic research questions were established, and they were answered in the conclusions. Questions were related to color's variations, differences in individual fields in WZT and overall impression of the outcome. It was found, that the groups of examiners primarily differ in terms of symbolism in the various fields and the terms of interpretation. The objective of this study was appointed as a basis for future research dealing with this issue.

Key words: projective methods, Wartegg's drawing test, characteristic of colors, homosexuality.

Prohlášení

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracoval/a samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě fakultou elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích dne 17. dubna 2012

.....

Poděkování

Na tomto místě bych chtěla především poděkovat Mgr. Janě Kouřilové za trpělivý přístup, odborné vedení a poskytnutí cenných rad.

Také bych chtěla poděkovat všem, kteří byli ochotni podílet se na uskutečnění bakalářské práce svými kresbami a vstřícně mi dovolili nahlédnout do jejich života.

OBSAH

Úvod	1
TEORETICKÁ ČÁST	
1 Projektivní metody.....	2
1.1 Pojmy projekce a projekční technika; základní charakteristika projektivních metod	2
1.2 Výhody a nevýhody projektivních metod.....	3
1.3 Dělení projektivních metod	3
2 Wartegův kresebný test (WZT Wartegg-Zeichen-Test).....	7
2.1 Vznik a vývoj testu	7
2.2 Popis a grafické znázornění testu	8
2.3 Administrace	10
2.4 Hodnocení a interpretace.....	11
3 Význam barev.....	12
3.1 Polarita barevných tónů	13
3.2 Charakteristika barev	14
4 Homosexualita	15
4.1 Sexualita, sexuální orientace, chování a identita	15
4.2 Pojem a definice homosexuality.....	16
4.3 Historický vývoj	17
4.4 Etiologie a příčiny vzniku	20
4.4.1 Genetické dispozice a biologické faktory.....	21
4.4.2 Vliv genetiky a prostředí	21
4.4.3 Vliv prostředí	22
4.5 Coming out	22
5 Stěžejní období vztahující se k rozvoji sexuální orientace	24
5.1.1 Adolescence.....	24
5.1.2 Mladá dospělost	25

PRAKTICKÁ ČÁST

1	Cíl výzkumu a výzkumné otázky.....	26
2	Charakteristika výzkumného vzorku.....	26
3	Metoda výzkumu.....	27
4	Postup při získávání dat.....	27
5	Zpracování dat, výsledky a jejich interpretace.....	28
5.1	Obsahová stránka.....	28
5.2	Formální stránka kreseb.....	31
5.2.1	Barvy použité v kresbě.....	31
5.2.2	Volba názvů kreseb.....	32
5.2.3	Pořadí jednotlivých polí.....	33
5.2.4	Časový horizont.....	35
5.3	Charakteristika jednotlivých polí.....	35
5.3.1	Nástin častých motivů v jednotlivých polích.....	35
5.3.1.1	Čtverec č. 1.....	36
5.3.1.2	Čtverec č. 2.....	36
5.3.1.3	Čtverec č. 3.....	36
5.3.1.4	Čtverec č. 4.....	36
5.3.1.5	Čtverec č. 5.....	37
5.3.1.6	Čtverec č. 6.....	37
5.3.1.7	Čtverec č. 7.....	37
5.3.1.8	Čtverec č. 8.....	38
5.3.2	Čtyři základní pole s největší odlišností.....	38
5.3.2.1	Pole č. 2.....	38
5.3.2.2	Pole č. 5.....	39
5.3.2.3	Pole č. 6.....	40
5.3.2.4	Pole č. 7.....	41
5.3.3	Celkový dojem z testu.....	42
6	Závěry výzkumu.....	43
7	Diskuze.....	45
	Závěr.....	47
	Seznam použité literatury.....	48
	Seznam příloh.....	51

ÚVOD

Otázka sexuální orientace je čím dál aktuálnější téma naší moderní společnosti a doby. Díky tomu, že se stáváme liberálnějšími a tolerantnějšími a evropská kultura se snaží čím dál více porozumět menšinám a multikulturně se vzdělávat, mělo by se také pokračovat s výzkumy a posudky daleko více do hloubky.

Homosexualita a homosexuálně orientovaní lidé jsou nedílnou součástí naší společnosti. Jsou to naši známí, přátelé, příbuzní a lidé často blízcí našemu srdci. Proto jsem se tematikou homosexuality chtěla zabývat i ve své bakalářské práci a to především pocitovou a výrazovou stránkou těchto lidí. Abych se mohla více dozvědět o jejich prožívání, vybrala jsem si barevnou modifikaci Warteggova kresebného testu, kde se mohli kresebně projevit a nastítnit mi tak jejich vlastní představu o vztazích k sobě samým, k druhým lidem nebo ke konkrétní situaci. Barevná modifikace Warteggova kresebného testu není v široké veřejnosti příliš známá, podle mého názoru zcela neprávem. Tento test může dopomoci diagnostikům lépe se orientovat v osobnosti klienta, a proto jsem si jej vybrala jako základní strukturu k hodnocení rozdílu mezi muži homosexuálními a heterosexuálními a zda vůbec nějaký rozdíl v kresebném projevu existuje.

Tato bakalářská práce je rozdělena na teoretickou a praktickou část. V teoretické části jsem se pokusila o stručný popis projektivních metod, včetně již zmiňovaného testu a základní charakteristiky barev. V neposlední řadě jsem se snažila o krátký, ale výstižný, výklad homosexuality, zaměřený především na mužské pohlaví. Praktická část práce je zaměřena přímo na zmapování rozdílů v kresebném projevu mezi oběma zkoumanými skupinami. Vzhledem k tomu, že se práce stane součástí širšího výzkumného projektu, který se snaží o vytvoření norem tohoto testu pro českou populaci, doufám, že alespoň částečnou měrou k tomuto snažení dopomohu.

TEORETICKÁ ČÁST

---

1 Projektivní metody

V klinické i poradenské praxi patří projektivní metody mezi jedny z nejpoužívanějších testových metod z důvodu jejich rozsáhlosti a použitelnosti ve všech věkových kategoriích. Svoji komplikovaností a různorodostí se však vymykají ostatním testovacím technikám a vzhledem k náročnosti jejich interpretace je potřeba dlouholetá praxe. Začátek projektivních metod se traduje od roku 1879, kdy první projektivní zkoušku provedl Francis Galton, a jednalo se o *asociační experiment*¹. (Svoboda, 2001)

1.1 Pojmy projekce a projekční technika; základní charakteristika projektivních metod

Termín *projekce* v psychologické praxi poprvé použil S. Freud v roce 1894. Chápal jím mechanismus obrany proti úzkosti, který následně pomáhal připisovat vlastní i nežádoucí snahy, přání a pocity jiným osobám a okolí. (Svoboda, 2010) Tomuto pojmu také připisoval i ovlivnitelnost vnímání aktuálních podnětů vzpomínkami na minulost. Svoboda (2010, s. 149) dále uvádí, že: „...v neanalytickém pojetí je projekce procesem, ve kterém vyšetřovaná osoba promítá obsahy svých duševních procesů navenek mimo sebe, připisuje je jiným nebo spatřuje v jiných lidech, zvířatech, rostlinách, předmětech nebo dějích.“

L. K. Frank v roce 1939 uvedl pojem *projekční technika* do běžně používaného psychologického slovníku. Definoval tuto techniku jako: „...metodu výzkumu osobnosti konfrontující zkoumaného jedince s nějakou určitou situací, ve které bude odpovídat podle smyslu, která tato situace pro něj má, a podle toho, co cítí během této odpovědi.“ (Svoboda, 2001, s. 236)

Základem tedy je, že zkoumaný jedinec sdílí se zkoumajícím své vlastní dojmy vzniklé z jeho osobního světa a ovlivněné tou konkrétní osobností. Tím se projektivní metody od ostatních testovacích metod liší, protože se snaží zkoumat celou šíři osobnosti a ne jen její část. Konfrontují daného jedince

---

¹ zabýval se jím jen kvalitativně bez měření času, více tuto techniku pak zpracoval W. Wundt a C. G. Jung (viz níže)

takovou podnětovou situací, která je značně neurčitá, a dává tak zkoumanému široký prostor k osobitému a jedinečnému zpracování podle vlastní rozvahy.

Z takového teoretického základu vychází Šípek (2000), který popisuje základní prvky projektivních metod:

- málo strukturovaný úkol, který dovoluje takřka neomezené množství možných odpovědí;
- maskovaná testovací procedura;
- globální přístup k hodnocení osobnosti;
- zvláštní účinnost při odhalování skrytých, latentních nebo nevědomých aspektů osobnosti;
- zejména klinický nástroj;
- odrážení vlivu psychoanalytických koncepcí.

1.2 Výhody a nevýhody projektivních metod

Dle Svobody (2010) se nejčastěji těmto metodám vytýká sporná validita². Jelikož jsou tyto testy zaměřeny zejména na dynamické rysy osobnosti (potřeby, zájmy, postoje, názory apod.), srovnávají se výsledky v testech často s životní historií. Proto je dobré výsledky spíše považovat za pracovní hypotézu, kterou lze brát jako základ pro další testovací metody, jež vyhodnocují jednotlivé složky osobnosti. Nespornou výhodou těchto technik je minimální nebo téměř žádná možnost zkreslit výsledky testu, jelikož subjekt nemá možnost zjistit, co a jak daný test sleduje. Protože jsou ale možnosti interpretace obsahově tolik rozsáhlé, kladou tyto metody obrovskou zátěž na psychologa ve všech vědomostních, zkušenostních i intuitivních ohledech.

1.3 Dělení projektivních metod

Přestože rozdělení jednotlivých projektivních technik v dostupné literatuře není jednotné, v základních prvcích se autoři shodují. S ohledem na téma bakalářské práce a používání dospělého vzorku populace v praktické části, je zde citováno převážně rozdělení podle M. Svobody (2010), který se

---

² *validita (validity) platnost*; v experimentální psychologii ověření, zda metoda zjišťuje to, co zjišťovat má; metoda je validní natolik, nakolik je známo, co zjišťuje a do jaké míry to zjišťuje (Hartl, 2010)

zabýval diagnostikou dospělých a ze kterého následně ve své modifikaci vycházel i Šípek (2000).

Svoboda (2010) rozděluje projektivní metody na tři základní oddíly:

- **Verbální projektivní metody**
- **Grafické projektivní metody**
- **Manipulační projektivní metody**

Verbální projektivní metody

Tento způsob se praktikuje *slovně* a to nejen při odpovědích, ale také jako druh podnětu, jak ústní tak i písemnou formou. Mezi základní druhy verbálních projektivních metod patří:

- **Slovní asociace** náleží k nejstarším psychodiagnostickým metodám. Praktické užívání tohoto testu je spojeno s C. G. Jungem, který od roku 1911 začal používat základní soubor sto podnětných slov (Svoboda, 2010). Je jednak metodou experimentálně výzkumnou³ a jednak metodou psychoanalytickou⁴. Poskytuje vzorce řečového chování i možnost registrace zážitkové stránky verbálních projevů. Tento experiment může hrát významnou roli při diagnostice zájmů a postojů.
- **Rorschachův test (ROR)** řadíme mezi nejvýznamnější diagnostické metody od roku 1921, kdy tato metoda dostala název podle svého autora, švýcarského psychiatra, Hermanna Rorschacha. Jeho jedinečnost spočívá v potenciální schopnosti zachytit a zobrazit osobnost subjektu v celé jeho šíři a komplexnosti (Svoboda, 2001). Tento názor sdílí i Šípek (2000), podle kterého se jedná o „královskou“ techniku mezi projektivními metodami, přičemž ale její zvládnutí vyžaduje dlouholeté studium a rozsáhlou praxi. Testový materiál se skládá z deseti standardních tabulí s podnětovou skvrnou a představuje tak úzkou souvislost mezi osobností a vizuální percepcí.

---

³ *metoda experimentální*; metoda, jejímž základem je ovlivňování proměnných a studium vztahů mezi nimi; jako první se jejich vypracováním zabývali Bacon a G. Berkeley (Hartl, 2010)

⁴ *psychoanalýza*; teorie S. Freuda založená na přesvědčení o rozhodujícím vlivu sexuálního pudu na vývoj a život člověka (Hartl, 2010)

- **Tematický apercepční test (TAT)** je jedinečný v tom, že dokáže ukázat potlačené tendence, které si subjekt nechce nebo nemůže připustit, protože jsou pro něj nevědomé. Děje se tak pomocí jednatřiceti podnětových obrázků, kdy subjekt ke každému z nich tvoří příběh.
- **Hand test (Test ruky)** se jako jedna z mála metod používá k diagnostice a predikci agresivního chování.

Grafické projektivní metody

Kresba je bezesporu nejstarším dokladem o celkovém vnitřním rozpoložení člověka. Každá struktura jakéhokoliv obrázku podává výpověď jak o vědomých, tak i nevědomých rysech osobnosti, které jsou pro jedince často téměř nemožné verbalizovat. Projektivní metody těchto kreseb se využívají k diagnostice od nejútlejšího mládí až po kmetický věk. Tento styl diagnostiky může nejen odhalit úroveň rozumových schopností testovaného, ale i jeho citové rozpoložení a náhled na svět okolo něj i uvnitř. Takové techniky zároveň využívají spontánní tendence člověka k výtvarnému vyjadřování (Říčan, 1997). Jak o těchto technikách pojednává M. Vágnerová (in Svoboda, 2001), jedinečnou výhodou již zmíněných metod je jejich aplikace na osoby s různým stupněm zdravotního nebo mentálního postižení.

Svoboda (2010) vymezil pro diagnostiku dospělých základní kresebné techniky:

- **Kresba postavy** se řadí mezi nepoužívanější kresebné vyšetřovací postupy. Nejčastěji se používá při diagnostice dětí podle Goodenoughové (1926 in Svoboda, 2001), která vycházela z toho, že percepce lidské postavy a její kresebné ztvárnění se vyvíjí v závislosti na tělesném a duševním vývoji dítěte. Autorkou testu se nechal inspirovat i H. J. Baltrusch a svou metodu pojmenoval **FDT (Figure Drawing Test)**. Snažil se z kresby vyvozovat rysy osobnosti podle základních charakterních znaků postavy, když zjistil, že primární části se v projevu nemění a jsou nezávislé na malířské zručnosti subjektu.

- **Test kresby stromu (Baum Test)** pocházející od K. Kocha opět navazoval na předpoklad, že kresba ovocného stromu může vypovídat o emocionální zralosti i o poruchách v emocionální a sociální oblasti.
- **Warteggův kresebný test (WZT Wartegg-Zeichen-Test)**⁵
- **Myokinetická psychodiagnostika (MKP)**, jejímž autorem je E. Mira y López (1940 in Svoboda, 2010), funguje na bázi předpokladu, že dominance některých svalů je ve vzájemném vztahu s některými psychickými ději. Následně pak diagnostik může u jedince identifikovat introverzi vs. *extraverzi*, *autoagresi*⁶ vs. *heteroagresi*⁷ nebo *depresi* vs. *elaci*⁸.

Manipulační projektivní metody (Metody volby)

Manipulačními projektivními metodami se nazývají takové techniky, při kterých vyšetřovaná osoba manipuluje s určitým materiálem nebo nějaký materiál volí.

Svoboda (2010) podotýká, že u řady testů je jistá benevolence v řazení do těchto tří kategorií, včetně Warteggova kresebného testu, pro jejich vzájemnou provázanost, avšak v tomto případě uvádí alespoň tři primární projektivní testy:

- **Lüscherův test** je založený na významu preference určitých barev vyšetřovanou osobou a také na hypotéze, že význam barev úzce souvisí s vnitřním rozpoložením jedince.
- **Barevný pyramidový test**, který publikoval M. Pfister (1946 in Svoboda, 2010), vychází ze stejného předpokladu jako test předešlý, ale bere v potaz také uspořádání barev do pyramidového celku.
- **Chromatický asociační experiment (CAE)** v sobě kombinuje možnosti barevného provedení a svým založením se také blíží verbálním asociačním experimentům, kdy se k podnětovým slovům připojuje

⁵ viz Kapitola 2

⁶ *autoagrese (autoaggression)*; jednání, jímž jedinec poškozují sám sebe (Hartl, 2010)

⁷ *heteroagrese (heteroaggression)*; agrese zaměřená na jinou osobu (Hartl, 2010)

⁸ *elace (elation)*; stav silné radosti, povznesené nálady, vysokého optimismu, neutuchajícího vzrušení, obvykle spolu se zvýšenou psychomotorikou (Hartl, 2010)

volitelná barva. V tomto testu lze mapovat jak individualitu člověka, tak i jeho vztah k vlastnímu okolí.

2 Warteggův kresebný test (WZT Wartegg-Zeichen-Test)

V odborné literatuře se pojmenování tohoto testu často mění ovšem pouze s minimálními rozdíly. Původní přesný název testu byl **Wartegg-Zeichen-Test**⁹ (**WZT**), v českých publikacích je možnost setkat se s pojmenováním **Warteggova kresebná technika** (Říčan, Ženatý, 1988), **Warteggův test** (Stančák, 1982) nebo podle Takaly (1964): **Wartegg Drawing Completion Test (WDCT)**.

2.1 Vznik a vývoj testu

V době, kdy se v Severní Americe rozmáhal behaviorismus, v Německu a příbuzných evropských státech se hlásí ke slovu Gestalt (tvarová) psychologie. Cílem stoupenců tohoto proudu z řad vědců a psychologů byl výzkum vnímání a percepční zkušenosti. Tvrdili, že celek není jen součtem částí, ale že také záleží na vztazích mezi jednotlivými částmi (Atkinson, 2003). Pravděpodobně ovlivněn nástupem této éry, vládoucí do 60. let 20. století (Hunt, 2010), Ehrig Wartegg, rakousko-německý psycholog žijící v letech 1897 – 1983, vydal v roce 1939 prvotní verzi svého kresebného testu v publikaci *Gestaltung und Charakter* (<http://books.google.cz>). Tato počáteční varianta navazovala na Sanderův „Phantasie test“ z 20. let a zaměřovala se na zjištění tzv. *charakterologického profilu*, který byl tvořen dílčími duševními strukturami, přičemž se u každé popisovaly dvě vlastnosti (Svoboda, 2010):

- a) **cít** (vlastnosti: otevřenost, citlivost);
- b) **fantazie** (zaměřenost na tvar, množství nápadů);
- c) **rozum** (střízlivost, přesnost);
- d) **vůle** (pudovost, pevnost).

Druhá a modifikovanější verze testu se světu představila v roce 1953, kdy se psychologie snažila najít spojení mezi psychoanalytickými a hloubkově

---

⁹ v češtině Warteggův kresebný test, níže v textu označený jako WZT

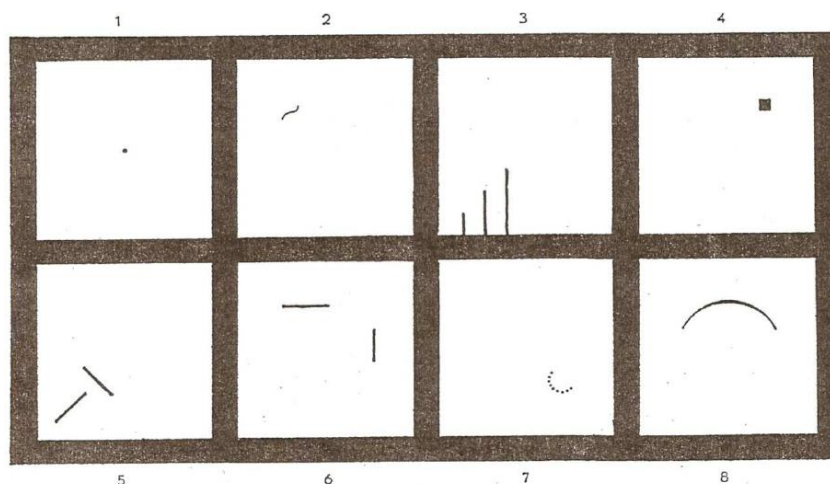
psychologickými přístupy k duševním procesům a jejich vědeckému zhodnocení (Vetterová, 1994). Zde Wartegg zmnožil počet sledovaných znaků a tento postup nazval „*grafoskopickou diagnostikou vrstev*“, kde staví na Lerschově vrstevném modelu osobnosti¹⁰.

Poslední úpravu pak publikoval v roce 1963, kde se více soustřeďuje na hledání osobnostního profilu, jeho vrstev a kvalit. Tento styl nazývá „*reflexografickým profilem vrstev*“ a na jeho základě následně vymezuje tři typy osobnosti – **vzrušivou**, **útlumovou** a **senzibilní** (Svoboda, 2001).

2.2 Popis a grafické znázornění testu

Svoboda (2001) ve své knize shrnuje, že WZT pomáhá hodnotit osobnostní strukturu a kreativitu jedince, především **divergentní**¹¹ tvořivé schopnosti. Test tak sleduje asociační význam jednotlivých podnětů, obsah kreseb i způsob jejich zpracování.

Jako testový materiál se předkládá formulář s předtištěnými předlohami ve formátu A4 (Obrázek č. 1), který tvoří osm očíslovaných čtverců (4x4cm). Tyto čtverce jsou černě ohraničené a v každém z nich je vyobrazen určitý **podnět** (symbol), který má pomoci ke stimulaci kresebného projevu (Šípek, 2000).

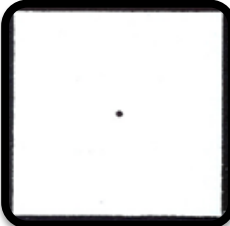
Obr. č. 1 – záznamový arch WZT

¹⁰ Lersch uvádí prostorové zobrazení struktury zdrojů a složek osobnosti dvěma osami: vertikálně (členění do základních vrstev) a horizontálně (vztah jedince k okolnímu světu). (Balcar in Říčan, 2007)

¹¹ *divergence* (*divergence*); rozbíhavost, např. osobnostních znaků s postupujícím věkem (Hartl, 2010)

Podle výčtu Brönnimanna (1974 in Vetterová, 1994), se každý, níže uvedený, symbol, dá charakterizovat následujícím způsobem:

čtverec č. 1 (bod)

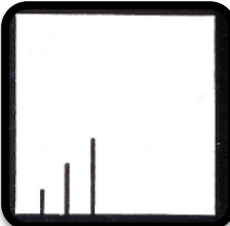
- jemný, organický, nepatrný, přesto určitý svou pozicí ve středu
- charakteristický světlostí, kulatostí, centralitou
- ženský akcent - jemné, něžné, organicky živoucí
- významově se přiklání k sebenalezení a centrování - člověk sebejistý x labilní
- naznačuje, jak proband nevědomě vnímá svůj střed osobnosti, své Já, jak se prezentuje svému okolí

čtverec č. 2 (vlnovka)

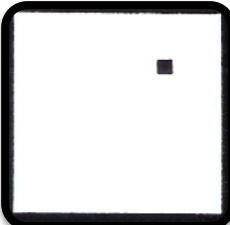
- organicky uvolněné citové hnutí nebo vzrušení
- nabádá k něčemu živému, pohyblivému, kmitajícímu, rostoucímu nebo plynoucímu
- ženský akcent - jemné, něžné, organicky živoucí
- významově se přiklání k afektivitě a kontaktu - citlivý x "chladný" člověk
- jaká je citově zabarvená rezonance na okolí, na jiné osoby, Já ve vztahu k Ty

čtverec č. 3 (vzrůstající čáry)

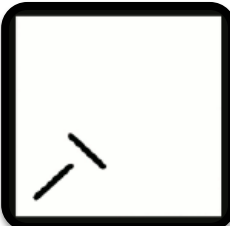
- dynamické prodloužení vertikály, architektonické rozdělení
- kvalita rigidity (malá myšlenková pružnost), pravidelnosti, pořádku a progresu
- mužský akcent - ztuhlé, vzpřímené, mechanicky napjaté, dynamicky zaměřené, staticky těžké
- významově se přiklání ke snažení a stálosti - stálý x kolísavý člověk, ctižádost x deprese
- jaká je schopnost nasadit "vývojovou energii"

čtverec č. 4 (čtverec)

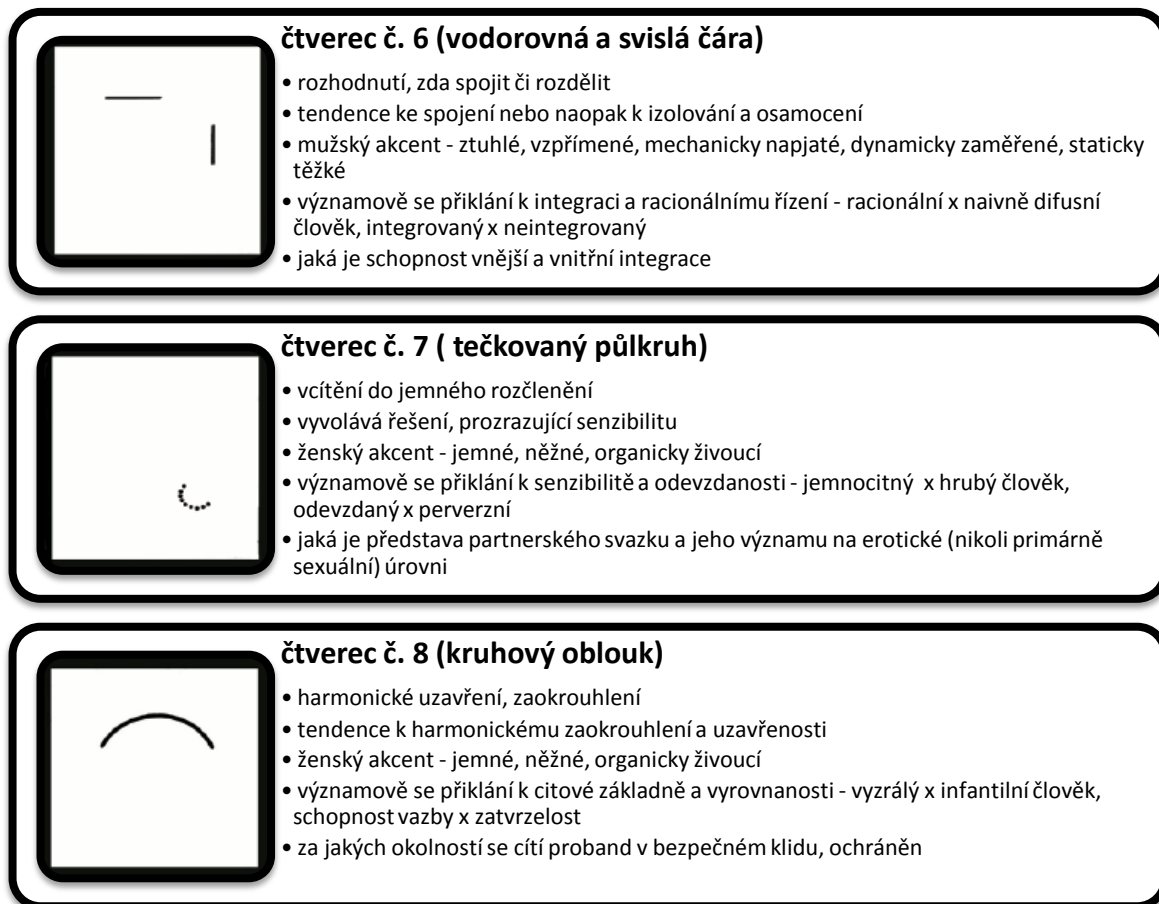
- hranatost, temnota, tíže
- těžký, solidní, masivní, úhlový, statický
- mužský akcent - ztuhlé, vzpřímené, mechanicky napjaté, dynamicky zaměřené, staticky těžké
- významově se přiklání k nevědomí, strachu, nutkavosti a vinyě- strohý x fantazijní člověk, vědomí x nevědomí, pevný x ohrožený
- jaký je hlavní zatěžující problém, pramen strachu a komplexů, "kámen úrazu"

čtverec č. 5 (protilehlé čáry)

- dynamika při současném překonání momentu napětí
- idea konfliktu a dynamiky
- mužský akcent - ztuhlé, vzpřímené, mechanicky napjaté, dynamicky zaměřené, staticky těžké
- významově se přiklání k vitalitě a řízení vůlí - aktivní x pasivní člověk, rozhodný x nerozhodný
- jaká je schopnost řešit problémy a konfliktní situace

Obr. č. 2 – charakteristika symbolů v jednotlivých čtvercích

2.3 Administrace

Proband po předložení příslušného archu obdrží, podle zakládajícího zadání sepsaného Warteggem (1953), tužku a je požádán, aby dokreslil podle své vlastní intuice a možností všech osm tvarů ve všech čtvercích. Testovaný se nemá ohlížet na uspořádání daných obrazců a pořadí v kreslení si určuje sám. Ve spodní polovině pod čtverci pak vyšetřovaná osoba napíše vlastní seřazení čísel čtverců na základě toho, jak postupoval. Ke každému obrazu následně přidá vlastní název. Jako dodatečný pokyn je klient požádán o označení nejlépe a nejhůře provedené kresby dle vlastního úsudku klienta. Guma na retuš „špatně“ provedených tahů není předkládána, je povolena pouze na výslovné přání probanda (Svoboda, 2010).

Popsaný způsob zadávání nedoznal od svého vzniku do dnešní doby vážnějších změn, pouze s rozdílem, že E. Vetterová přidala ke kreslicím prostředkům i barvy. Tato česká lékařka, žijící ve Švýcarsku, pojmenovala svoji verzi **barevná modifikace Warteggova testu** a nabízí tak možnost využívat i

symboliku barev (Svoboda, 2001). Právě taková klasifikace může mít značný podpůrný charakter, jelikož pomáhá zdůraznit důležitost jednotlivých symbolů nebo může jejich následnou interpretaci i zcela změnit. Modifikace je vhodná rovněž pro kontrolu terapeutického efektu nebo pro zdůraznění určitého bloku při odmítnutí používání barev (ústní sdělení Y. Mazehóová, 2000 in Svoboda, 2001).

Test se předkládá individuálně i skupinově, ovšem v případě skupiny by počet účastníků neměl přesahovat 25 osob. Přesný nebo specifický věk pro zadávání není určen. Test je vhodný jak pro děti zhruba od školního věku, tak i dospělé. Délka trvání tohoto testu není omezena nebo stanovena, ale ve většině publikací se uvádí 20 – 30 minut (Svoboda, 2010). Vzhledem k zaměření bakalářské práce byl použit individuální postup, kdy vyšetřující sleduje samotný průběh vypracovávání testu a činí si poznámky týkající se gestikulace, volby barev a celkového přístupu vyšetřovaného k testu.

2.4 Hodnocení a interpretace

Vetterová (1994) připomíná, že Wartegg jako zakladatel odmítá celkově-intuitivní hodnocení, které nejlépe nastiňuje obraz vyšetřovaného a poskytuje ten nejcennější vhled do struktury a dynamiky psychické energie. Vycházel především z **grafoskopie**¹² a jejího významu v popisu struktury osobnosti.

Existuje mnoho variant hodnocení autorů různých zaměření. Takala (1964) navrhuje osmibodovou klasifikaci, kterou vyvinul pro děti mladšího školního věku; Schürer (1970) naopak tvrdí, že hodnocení je neuspokojivé v tom, že se opírá o subjektivní posuzování globálního dojmu a vyjmenovává několik měřítek, podle kterých se může vyšetřující orientovat. Pro potřeby této práce se nejvíce hodí 3 základní kritéria M. Vágnerové (in Svoboda, 2001):

1. **Přiměřenost kresby** daného podnětu. Vychází z předpokladu, že každý podnět vyvolává určité reakce a prožitky. Lze posuzovat adekvátnost či neadekvátnost využití podnětu v rámci obrázku. Proband reaguje přizpůsobením obrazce tomuto podnětu, jeho zdůrazněním nebo ignorováním.

---

¹² grafoskopie zasahuje ontogeneticky hlubší vrstvy než hodnocení písma a lze tím vyjádřit metodicky měrnou přesnost (Vetterová, 1994)

2. **Obsah kresby**, kdy jej lze chápat jako projev volné asociace, která ukazuje na orientaci autora, jeho zájmy i obavy. V tomto případě lze diferencovat různé varianty od nesmyslných čmáranic až po realistické obrázky. Vyšetřující si může všimnout originality nebo tendencí reagovat standardním způsobem.
3. **Způsob provedení kresby** může být hodnocený podle běžných projektivních kritérií. Zdůrazněné, potlačené nebo opomenuté aspekty v kresbě mohou mít určitý diagnostický význam a mohou signalizovat některé patologické osobnostní charakteristiky.

Důležitá je i modifikace podle M. Kingetové (in Svoboda, 2010) z roku 1952 s názvem **Drawing Completion Test**, kde byla podtržena dojmová kvalita výchozího podnětu, obsah kresby a charakter výrazových prostředků tak, že předlohy dělí na **maskulinní** a **feminní**¹³. Výsledky následně interpretuje s ohledem na čtyři osobnostní kvality a to na **intelekt, představivost, emoce a aktivitu**.

Podle výčtů jednotlivých autorů lze usoudit, že hodnotící systém je velice nesourodý, což ale lze předpokládat u projektivních technik, které samy o sobě jsou především projevem zkušenosti a praxe vyšetřujícího. Tento nesoulad se ovšem může pokládat za výhodu ve své flexibilitě a každý test se následně přizpůsobí individuální potřebě zkoušeného, podle jeho věku, patologie nebo osobnostních rysů.

3 Význam barev

Pro kompletní charakteristiku WZT a jeho barevnou modifikaci je záhodno zmínit i psychologický význam barev. Barvy mají podle Oravcové (2008) objektivní i subjektivní význam. **Objektivní posouzení** je založeno na působení barvy na jednotlivce a její využití. Oproti tomu **subjektivní význam** svědčí o osobním postoji k dané barvě, ovšem s přihlédnutím k tomu, že základní typologie barev je daná a neměnná pro každého jedince, tudíž zvolená barva v testu by měla odpovídat momentálnímu rozpoložení zkoumané osobnosti. Jak píše Pleskotová (1987, s. 117): „...příslušníci nejrůznějších

---

¹³ viz Obr. č. 2

národů, staří i mladí, muži i ženy, vzdělaní i nevzdělaní, všichni dávají odpovědi, které se překvapivě shodují. Významy barev jsou totiž založeny na jejich fyziologických i psychologických účincích a na vlastnostech, které jim lidstvo připsalo na základě tisíciletých zkušeností.“

3.1 Polarita barevných tónů

Před základním výčtem barev je důležité zmínit i primární polarity barev, o kterých se rozepisuje ve své knize Kulka (2008). Ve vnímání barevné struktury zohledňuje, zda jsou:

- **Barvy syté a bledé.** Sytost je známkou živosti, a čím více je stupňována tím víc nabírá na intenzitě, v extrémních případech působí až agresivně. Snižováním sytosti se výraz barvy zklidňuje.
- **Barvy světlé a tmavé.** Nejsvětlejším tónem je žlutá a nejtmaším modrá. Světlejší barvy působí radostněji a lehčeji, naopak tmavější jsou známkou těžkosti a vážnosti.
- **Barvy teplé a studené.** Teplejší barvy okolo žluté rozjasňují náladu, kdežto studené točící se kolem modré do vědomí vstupují jako znak zastřenosti, neurčitosti nebo zdánlivosti.
- **Barvy klidné a vzrušivé.** Vzhledem k tomu, že zelená je nejstarší barva a lidé jsou schopni v této dimenzi rozeznat nejvíc odstínů, působí klidně i vyrovnaně. Protipólem je červená, u které se rozeznává odstínů daleko méně a i v červeném osvětlení je lidské oko schopno zaznamenávat daleko méně podrobností. Proto se tato barva pokládá za velmi vzrušivou.

Co se týče absence barev v kresebném projevu, o této problematice se zmiňuje R. Davido (2001). Připomíná, že nepoužívání barev v celé kresbě může znamenat určitou citovou prázdnotu nebo asociální tendence. Tento způsob výkladu však používá u dětské kresby a je nutné podotknout, že interpretace kresby dospělého může být zcela odlišná, nicméně je dobré brát takovou variantu v úvahu.

3.2 Charakteristika barev

O stručný výčet významu barev se postarala S. F. Fincherová (1997), která se zabírala problematikou *mandal*¹⁴ a postavení barev v nich použitých. Od této autorky je také následující seznam čerpán:

červená	<ul style="list-style-type: none"> • vzrušení, stimulace, aktivita, radost z prožívání a tvořivá vůle • preference - lidé cílevědomí, energičtí, tvořiví, toužící po silných zážitcích se sklonem k prudkým a unáhleným reakcím • nelibé pocity - zloba, ošklivost, podráždění a slabost • odmítání - nedostatek sil, ochablost, pasivita, únava a vyčerpání (Pleskotová, 1987)
modrá	<ul style="list-style-type: none"> • barva klidu, uspokojení, souladu, věrnost, důvěra, oddanost • preference - barva introvertů (citliví, s bohatým vnitřním životem) • nelibé pocity - volí ji lidé přepracovaní, unavení, nemající rádi změny • odmítání - strach z ponoření do hlubin vlastního nitra - často u lidí toužících "vylétnout z rodného hnízda" (Pleskotová, 1987)
zelená	<ul style="list-style-type: none"> • barva přírody, rovnováhy, klidu, naděje a neutralita • preference - lidé stateční, houževnatí, umínění, málo přizpůsobiví • nelibé pocity - barva zlých duchů a démonů • odmítání - lidé originální, přepjatí, vnitřně nejistí, tělesně slabí (Pleskotová, 1987)
žlutá	<ul style="list-style-type: none"> • život, moudrost, změna, moc • preference- lidé bezprostřední, plní nadějí a očekávání • nelibé pocity - u lidí, jejichž naděje byly zmařeny, se zdá pokrytecká a licoměrná • odmítání - značí zklamání, nedůvěru v budoucnost (Pleskotová, 1987)
hnědá	<ul style="list-style-type: none"> • barva země, bezpečí, teplo, útulnost a realita • preference- lidé stojící nohama pevně na zemi, spořiví a spjatí s rodinou • nelibé pocity - barva výměšků a hnojiva • odmítání - lidé chtějící se lišit od průměru, lhostejný postoj od vyrovnaných lidí (Pleskotová, 1987)
fialová	<ul style="list-style-type: none"> • symbol sprituality, duchovna a dobrosrdečnosti, značí nezralost duševní i citovou • preference- barva sentimentálních snů a romantiků, kteří nedovedou odlišit skutečnost od svých snů a přání; lidé zdrženliví a tajnůstkářští • nelibé pocity - neklidná, znepokojivá, melancholická, tajemná, náročná • odmítání - lidé toužící po jistotách, po nekomplikovaných vztazích a mají své city pod kontrolou (Pleskotová, 1987)
černá	<ul style="list-style-type: none"> • barva temnoty, zla, smrti a tajemství, ale také elegance, autorita a síla - formální barva • preference- lidé nepřijímající vlastní životní úděl, barva vzdoru a protestu • nelibé pocity - úzkost, ukazuje na závažný vnitřní konflikt
bílá	<ul style="list-style-type: none"> • symbol čistoty, jasnosti, nevinnosti, světla • preference- lidé velmi duchovně vyspělí • nelibé pocity - sterilita, chlad, v mnoha zemích smuteční barvou

Obr. č. 3 – typologie základních barev

¹⁴ *mandala*; obrazec, zpravidla vzniklý dělením kruhu, pocházející z východní tradice, podle C. G. Junga klíčový archetypální symbol zaměřující při meditaci pozornost ke středu bytí, k celosti (Hartl, 2010)

4 Homosexualita

Mezi jedny z významných témat moderní doby, týkajících se interkulturních záležitostí, patří bezesporu otázka sexuální orientace, zaměření každého jedince a identifikování tak jeho role ve společnosti. Evropská společnost je nastavena tak, že vychovává mladou generaci od nejútlejšího věku genderově¹⁵ odlišně a přisuzuje oběma pohlavím standardní roli a orientaci¹⁶. Z důvodu specifikace výzkumu bakalářské práce v následujících odstavcích bude poskytnut hlubší náhled do problematiky sexuální orientace mužů než žen.

4.1 Sexualita, sexuální orientace, chování a identita

Než lze vůbec s popisem homosexuality jako takové začít, nejdřív je třeba uvést náležitosti a rozdělení, které tomu předcházejí. Jak píše Sloboda (in Valdřová, 2006), sexualita¹⁷ se dříve chápala jako biologicky determinovaná a daná, až s nástupem feminismu v 60. letech 20. století se právě otázka danosti sexuální orientace začala znovu otevírat a probírat. Proto je nutné znát rozdíl mezi **sexuální identifikací**, **sexuální rolí**, **sexuálním chováním** a **sexuální orientací**. Tyto pojmy jsou základními determinanty psychosexuálního vývoje. Ve stručné Weissově chronologii (2002) se **sexuální identifikace** neboli příslušnost k určitému pohlaví, vytvoří během prvních 18 měsíců po narození. Pokud je dítě již psychicky spjato s jedním pohlavím, učí se splňovat určitou **sexuální roli** ve společnosti, což je vnějším projevem pohlavní identity. Způsob vyjadřování navenek je pak většinou daný kulturou společnosti, ve které se nachází. Jako „*předaktivita*“ párových sexuálních vztahů pak jedinec už od raného dětství vykazuje určité **sexuální chování**, čímž zdůrazňuje vlastní tělesnou sexualitu a snaží se tak dosáhnout fyzického i psychického sexuálního uspokojení, což navazuje na samotnou **sexuální orientaci**.

---

¹⁵ *gender*; soubor rolí, jež daná společnost a kultura přisuzuje mužskému a ženskému biologickému pohlaví (Hartl, 2010)

¹⁶ viz níže

¹⁷ *sexualita*; souhrn biologických a psychologických jevů a projevů se vztahem k pohlavnímu životu (Hartl, 2010)

„**Sexuální orientace**¹⁸ je stupeň, v němž je jedinec sexuálně přitahován k osobám opačného nebo stejného pohlaví.“ (Atkinson, 2003, s. 376) Označení pro jedince s orientací k opačnému pohlaví se používá termín **heterosexualita** a pro osoby, které dávají přednost stejnému pohlaví, **homosexualita**. Sloboda (in Valdřová, 2006) dodává, že může také jít o téměř vyváženou preferenci týkající se obou pohlaví v případě **bisexuality**. Alfred Kinsey, který byl průkopníkem v oboru sexuality ve 40. letech 20. století, se velmi zajímal o tematiku sexuální orientace a vyvrátil svými výzkumy tvrzení, že jedinec musí být buď čistě heterosexuální, nebo homosexuální. Chápal lidskou sexualitu z mnoha směrů, a proto i sexuální orientaci viděl jako určité kontinuum pohybující se mezi výlučnými výběry (Atkinson, 2003).

Stejnou tendencí se uvažuje u takového rozdělení i v případě homosexuality. Co se týče sexuální identifikace, hovoří se jak o ztotožnění se s rolí mužem nebo ženou, ale také v kontextu toho, zda se jedinec cítí být homosexuál, heterosexuál nebo bisexuál (www.gay.iniciativa.cz). Největším problémem se stává právě oblast homosexuálního chování, kdy uvědomění si sama sebe nevede nutně k takovému chování¹⁹.

4.2 Pojem a definice homosexuality

Výraz **homosexualita** byl poprvé použit v roce 1869 maďarským lékařem Karolem Maria Benkertem. Snažil se tímto vyjádřit lásku muže či ženy k osobě stejného pohlaví a do pojmu zahrnoval jak citový vztah, tak i schopnost sexuálně reagovat na objekt stejného pohlaví (Pondělíčková-Mašlová, 1992).

Homosexualitas atis (řecky homos – stejný, latinsky sexus – pohlaví) vysvětluje významově původ takového slova stejně jako termín **heterosexualita** (řecky – jiný, různý).

Přesnou definici uvádí Buryánek a Vaněčková (2001) v příručce pro interkulturní vzdělávání vzniklou v rámci projektu Varianty²⁰:

---

¹⁸ v některých publikacích je možno se setkat i s pojmem *sexuální preference* – tento termín bývá častěji užíván neodborníky věřícími, že sexuální orientace je zcela nebo zčásti záležitostí volby (Hartl, 2010)

¹⁹ viz podkapitola Coming out

²⁰ program Varianty společnosti Člověk v tísni – metodická podpora a informační servis v oblasti interkulturního a rozvojového vzdělávání (www.varianty.cz)

„**Homosexualita** je geneticky podmíněný celoživotní a neměnný stav, při kterém jedinec za účelem sexuálního a citového kontaktu dává přednost osobám stejného pohlaví. Takto vytvořený vztah se svojí kvalitou plně vyrovná vztahu heterosexuálnímu.“

O jiné a více liberálnější variantě se rozepisuje Slovoda (in Valdová, 2006), který vypouští otázky příčiny vzniku vzhledem ke složitosti celé etiologie²¹, a zaměřuje se na kontext sexuálního chování a preference. Tvrdí, že ve smyslu identity je přítomno více dimenzí. Může se jednat o dimenzi **psychickou** týkající se převážně identity, **sociální** se zaměřením na vztahy, **kulturní** v návaznosti na komunitu a styl či **diskursivní**, kdy se může vyvíjet specifický jazyk mezi členy jedné minority. Používá se také termín homosexualita **egodystonní**²² a **egosyntonní**²³.

Jako dřívější označení pro homosexuální jedince se používal termín **Třetí pohlaví**. Společnost takto postavila tyto osoby zvlášť vedle ženského a mužského pohlaví. Mezi další příliš nevžitě termíny je dobré poukázat na **uranismus**²⁴ pro mužskou homosexualitu a **tribadismus** pro homosexualitu ženskou. V posledních desetiletích se však kulturní smýšlení uvolnilo a do společného podvědomí vstoupilo označení **gay** a **lesbismus**. Mezinárodní označení **gay** je anglického původu, jehož původní význam znamenal bezstarostný, veselý nebo jásavý (www.gay.iniciativa.cz). Podle Hartla (2010) je pak **lesbismus** nebo také **sapfismus** označení ženské homosexuality podle básničky Sapfó, která v 6. století před naším letopočtem žila na ostrově Lesbos a opěvovala ženskou krásu.

4.3 Historický vývoj

Ač by se mohlo zdát, že homosexualita a homosexuální chování je jen otázkou modernější doby, při nahlédnutí do historických pramenů je možno zjistit, že tato orientace byla přítomná od prvopočátků, stejně jako je

²¹ viz podkapitola Etiologie a příčiny vzniku

²² *egodystonní homosexualita*; jedinec je se svojí orientací plně smířen, vyrovnán, přijímá ji, je schopen vůči okolí orientaci přiznat (www.004.cz)

²³ *egosyntonní homosexualita*; jedinec tuto orientaci odmítá, je sám se sebou v rozporu, touží po heterosexuální adaptaci, není schopen před svým okolím a před sebou orientaci přiznat (www.004.cz)

²⁴ odvozené od řeckého boha Urana pravděpodobně z toho důvodu, že jeho syn ho na konci vlády zbavil jeho mužství (Hartl, 2010)

zaznamenána i ve studiích o živočišné říši²⁵. Dá se říci, že homosexuální chování se nepohybuje tak daleko od přirozenosti, jak někteří odpůrci tvrdí.

Janošová (2000) ve své knize stručněji zaznamenává vývoj interakce mezi homosexuálně zaměřenými jedinci a zbytkem společnosti. Nejstarší zmínky již pocházejí ze starověkého Egypta a z období Mezopotámie, kde se těšila velké oblibě mužská prostituce. V průběhu lidské historie měla každá civilizace svá vlastní pravidla a nařízení, která homosexualitu brala v úvahu a tolerovala. Dokonce i Islám vykládá homosexualitu ze dvou hledisek²⁶. Jednu z mála výjimek tvoří Židé, kteří už od počátku zakazují jakékoliv homosexuální tendence.

Největší rozkvět homosexuality nastal v dobách starého Řecka, kdy se vydržování mladých chlapců považovalo za znak bohatství a urozenosti. Je dobré mít na paměti, že tehdejší postavení ženy bylo na velmi nízké úrovni, proto si dospělí muži raději vybírali za partnery adolescentní chlapce, kteří jim mohli stát po boku alespoň s minimální rovnocenností. Ženy a manželky pak pouze plnily roli rodiček, matek a střežily dům. V tomto shodném partnerství pak muži shledávali i možnost předávání životní zkušenosti a moudrosti a považovali takovýto intimní vztah za součást výchovy mladší generace. Tyto ideály pak převzal i starověký Řím, kde však pevně rozlišovali rozdíl mezi svobodným člověkem a otrokem. Svobodní chlapci byli chráněni zákonem před sexuálním útokem dospělého muže (Brzek, in Pondělíčková – Mašlová, 1992). Spencer (1999) se široce rozepisuje o tom, že mužnost v té době měla vysokou cenu a proto si při sexuálním aktu roli ženy mohl dovolit jen chlapec. Dospělý muž se pak mohl stýkat s mladšími jen v dominantní roli. Takovéto způsoby se pokládaly za zcela běžné až do doby, kdy se začalo formovat rané křesťanství a svými zvyky, zákony a nařízeními na dlouhá staletí změnilo evropský pohled na homosexualitu. Vzhledem k tomu, že církve nastolila přesné podmínky toho, jak by lidská sexualita měla vypadat, prohlásila homosexualitu za nepřirozenou a za projev Satana, padlého anděla a vládce pekla. Stejně tak ani v manželství

---

²⁵ <http://www.bazi.cz/zajimavosti/homosexuallove-v-risi-zvirat.html>

²⁶ podle svatých spisů se člověk může považovat za homosexuála, ale jeho povinností je uzavřít manželství a zplodit potomstvo; v případě přichycení při sexuálním styku osob stejného pohlaví mají však ostatní právo oba účastníky usmrtit (Spencer, 1999)

nebylo povoleno vykonávat jinou formu styku než prostřednictvím klasické polohy. Až období renesance znamenalo určité uvolnění a mnoho významných mužů se opět hlásilo k této orientaci, což je důkazem toho, že homosexualita nevyumizela, ale pouze se stáhla do pozadí.

Od konce novověku, tedy v době, kdy se celý svět posunul k větší svobodě jednotlivce, se začínají hledat nová hlediska týkající se výkladu homosexuality. Drtivou ránu ale znamenala nacistická genocida, kdy homosexuálové byli pronásledováni a posíláni na smrt. Po této strašlivé době ve vyspělejších státech Evropy počala postupná dekriminace homosexuality a tehdejší Československo patřilo k prvním státům, kde se tak stalo. Událo se tomu tak v roce 1961, přičemž ale stále stát dále nepodporoval a zakazoval vznik organizací a sdružení, ačkoliv proti nim přímo nevystupoval (Janošová, 2000). Po nástupu komunismu společnost ještě přitvrdila a státní bezpečnost dokonce vlastnila i seznamy gayů, díky nimž mohla lidmi manipulovat a zneužívat svého postavení.

Až po zavedení demokratického zřízení republiky v roce 1990 byla zrušena většina znevýhodnění pro homosexuální občany prostřednictvím zavedení nové legislativy. Snaha představitelů této minority následně dosáhla dalšího úspěchu v roce 2006, kdy vešel v platnost zákon o registrovaném partnerství a vyrovnává tak majetkové a právní poměry mezi partnery stejného pohlaví. K tomuto tématu se také váže otázka možnosti adoptovat děti homosexuálními páry (Weiss, www.planovanirodiny.cz). V České republice není tato varianta stále možná navzdory snahám různých spolků a organizací, nicméně v několika zemích světa je adopce plně legalizovaná a fungující, jak dokazují odborné publikace s touto tematikou²⁷ (www.idnes.cz).

Ačkoliv byla v Americe homosexualita v roce 1973 odstraněna ze seznamu nemocí a v roce 1992 vyřazena ze seznamu sexuálních nemocí Světovou zdravotnickou organizací WHO, v dnešní době ještě existuje mnoho zemí - včetně několika států USA, kde homosexualitu trestají. Sexuolog P. Weiss, zajímající se o tuto problematiku, se v internetovém článku

---

²⁷ např. *Gay Men Choosing Parenthood* nebo *The Gay Baby Boom – The psychology of gay parenthood*

(www.planovanirodiny.cz) zmiňuje ještě o odbornících, kteří homosexualitu pokládají za sexuální deviaci²⁸ s možností léčby, ačkoliv neexistuje jediný důkaz toho, že by tato orientace byla spojena s jakoukoliv psychiatrickou patologií.

Odpověď na otázku týkající se procentuálního zastoupení homosexuálních jedinců ve společnosti je poměrně těžko zjištělná. Vzhledem k problematice pojetí homosexuality se statistika může opírat jen o výzkumy emancipačních hnutí. Weiss (2001), který se snažil mapovat sexuální chování v ČR, se ztotožňuje s názorem A. Kinseye, že homosexuální menšina se v procentech populace pohybuje okolo 4%, kdežto jedinců s homosexuální zkušeností je daleko více, tudíž do 4% zahrnuje jen vyhraněné homosexuály.

4.4 Etiologie a příčiny vzniku

Pokud si klademe otázku, co zapříčiňuje homosexualitu, měli bychom se nejspíše na to samé ptát také u heterosexuality. Mnozí odborníci tvrdí, že heterosexuality vede k reprodukci, tudíž je výsledkem evoluce, nicméně z předešlého popisu pojmu **homosexualita** by mělo být patrné, že všechny tři sexuální orientace by měly stát na stejné úrovni. Tohoto názoru se držel i S. Freud, který vysvětloval, že i heterosexuality je problém, který vyžaduje objasnění, protože není žádnou samozřejmostí, což jistě stojí za úvahu (Freud in Atkinson, 2003).

Mozkové centrum odpovídající za sexuální preferenci, aktivitu a chování leží v hypotalamu²⁹. Tato část mozku nejenže udržuje vnitřní prostředí v rovnováze, ale také se podílí na rozdílech mezi pohlavími, tudíž na diferenciaci pohlaví a sexuální orientace. Homosexualita tedy není poruchou, ale vývojovou variantou této části mozku (Koukolík, 2003). Ačkoliv se zdá, že tímto by měl být vznik tohoto druhu orientace jasný, nedostatečné výsledky výzkumu rozdělily vědecký svět na několik táborů. Každý z nich se přiklání k jiné variantě, kdy největší rozepře jsou mezi vrozenými dispozicemi a vlivem prostředí. Většina odborníků ale věří, že vznik jakékoliv sexuální orientace závisí na několika faktorech zároveň.

---

²⁸ viz Brzek, Pondělíčková - Mašlová, 1992

²⁹ leží mezi oběma talamy, tvoří dno III. komory mozkové (Orel, 2009)

4.4.1 Genetické dispozice a biologické faktory

Jednou z možností příčin vzniku je vliv hormonů v průběhu prenatálního vývoje. Výzkumy bylo dokázáno, že vliv **testosteronu**³⁰ zásadně ovlivňuje vývoj mozku v těhotenství. Vědci vycházejí z přesvědčení, že mužské plody jsou v tomto období vystaveni daleko menší dávce testosteronu než za normálních okolností, a proto je predispozice k této orientaci vyšší, stejně jako u žen, kdy je množství tohoto hormonu větší. Tato hypotéza se však velmi špatně ověřuje, tudíž nemá dostatečně pádné argumenty a výsledky (Adkins-Regan in Atkinson, 2003).

Další a přesvědčivější argumentací může být možnost kombinace dědičných faktorů, které byly prověřeny výzkumem u jednovaječných a dvojvaječných dvojčat. Studie prokázala, že v případě jednovaječných dvojčat bylo 52% shodně homosexuálních, ale u dvojvaječných šlo jen o 22% shodu, s přibližně stejným výsledkem u obou pohlaví (Bailey in Atkinson, 2003). Následná analýza 40 rodin s homosexuálními bratry potvrdila existenci markeru pro homosexualitu u chromozomu X, který muž získává od matky. Při následném mapování příbuzenstva takové rodiny se z matčiny strany vyskytovalo daleko více homosexuálních mužů než v případě otce (Hamer a Copeland in Atkinson, 2003).

4.4.2 Vliv genetiky a prostředí

Nejnovější teorie popsaná Atkinsonem (2003) se snaží vyhovět oběma stranám a to tak, že bere v úvahu jak genetické souvislosti, tak i prostředí. Tato teorie se nazývá **z exotického erotické**³¹. Vychází z hypotézy, že dědičnost nepopíratelně ovlivňuje vývoj jedince, zvláště v případě jeho temperamentu a osobnostních rysů. Dítě se narodí s takovou genetickou základnou, která dává předzvěst tomu, jak se dítě bude stavět ke společnosti a ke své pohlavní roli. Může se však stát, že povahově nebude splňovat očekávané předpisy rozdílného genderu a bude více inklinovat k opačnému pohlaví, jehož aktivity pro něj budou přívětivější. Jednodušeji řečeno, někteří chlapci mohou vykazovat daleko menší feminní chování než některé dívky a budou si tak

---

³⁰ *testosteron*; mužský pohlavní hormon (Hartl, 2010)

³¹ *exotic-becomes-erotic, E-B-E* (Bem in Atkinson, 1995)

odmalička hledat přijatelnější skupinu³². Tímto chováním se ale postaví proti svému pohlaví a začnou ho vnímat daleko intenzivněji, než kdyby byli se svými vrstevníky stejného pohlaví ve skupině. Tvůrci teorie tvrdí, že odlišná skupina budí určitý stupeň strachu a nabuzení, který postupně s věkem přechází na sexuální přitažlivost.

4.4.3 Vliv prostředí

Jak uvádí Janošová (2000), mnoho teoretiků se zaobírá především vlivem prostředí včetně již zmiňovaného S. Freuda, který postavil svou tezi na tvrzení, že do světa se rodíme téměř bisexuální a následná interakce s prostředím z nás dělá různě orientované jedince.

Je možné se setkat s tzv. „**teorií svedení**“, která je založena na ovlivnění orientace prvním sexuálním kontaktem, ale většinou již bývá jen záležitostí historie. Pravděpodobně byla ovlivněna tím, že homosexuálně orientovaní muži disponují daleko větší promiskuitou než heterosexuální muži. Příčinu lze spatřovat v tom, že v páru se vyskytují jen muži, kteří jsou předurčení k větší sexuální aktivitě než ženy (Pondělíčková-Mašlová, 2003).

Všechny výše nastíněné teorie byly překonány výzkumem ze sanfranciské oblasti z roku 1981, který spíše podporuje teorie E-B-E a navíc stanovil i další důležitá data. Bell, Weinberg a Hammersmith (in Atkinson, 2003) zjistili, že identifikace jedince s rodičem opačného pohlaví pravděpodobně nemá výrazný vliv na dospělou sexuální orientaci nebo že sexuální orientace se utváří většinou daleko dříve, než člověk začne sexuálně žít.

Ve všech případech se ale vědci shodují, že sexuální orientaci si není možné vybrat.

4.5 Coming out

Coming out (z angličtiny převzaté slovo označující sebeotevření) podle Hartla (2010) může znamenat jakékoliv odhalení, odkrytí nebo přiznání se k něčemu velmi důvěrnému a intimnímu o vlastní osobě. Tím naznačuje, že se nemusí nutně jednat o homosexuální jedince, ale tento termín se používá i v psychoterapii. V základu jde o odhalení sebe sama svému okolí. Dospívající

---

³² problematika genderových rolí obsáhleji vysvětlena v *Pohlaví* od A. Lippa (2009)

člověk jen velmi těžko rozlišuje mezi erotickými a neerotickými city a může vztahy k ostatním špatně interpretovat. V tomto období ani tělesné reakce nejsou příliš důvěryhodné, protože sexuální dráždivost je vysoká (Pondělíčková-Mašlová, 1992).

V případě homosexuálních mužů a žen jde o odhalení své vlastní pravé sexuální orientace blízkým, rodině, přátelům a hlavně často sami sobě. Vzhledem k tomu, že evropská společnost je primárně heterosexuálně zaměřena a v různých kruzích často panuje názor, že homosexualita je něco výjimečného a nestandardního, v mnohých případech se jedná o velmi komplikovanou a složitou věc. Janošová (2000) připomíná, že patrně žádný homosexuál není nadšen ze zjištění vlastní orientace. Čeká ho zápas s vlastním sebevědomím, protože nejen, že okolí od něj očekává genderový standard, ale také už sám o sobě měl utvořenou alespoň minimální představu o svém budoucím životě. V těchto vyhrocených životních situacích hrají velkou roli právě povahové rysy člověka a jeho osobnost, kdy větší labilita může pro mnohé jedince znamenat nezvládnutí dané skutečnosti a fatální konec. V minulosti se i někteří z nich uchýlovali do péče sexuologů a dokonce je žádali o vyléčení takového stavu³³.

Vlastní coming out popsaný Janošovou (2000, s. 20-21) probíhá ve dvou hlavních fázích, které na sebe zákonitě nemusí navazovat a mohou se vzájemně prolínat:

1) Zjištění skutečnosti o svém zaměření a její akceptace:

- a) **precoming out** – jedinec si uvědomuje svou odlišnost, ale nedovede ji vyjádřit;
- b) **vlastní coming out** – člověk pojmenuje svou odlišnost. Svou sexuální identitu může zprvu odmítat, ale po čase ji přizná sám sobě a poté i jinému člověku.

2) Uspořádání života v jejím souladu:

- a) **fáze explore** – navazování prvních sexuálních vztahů a experimentace;

---

³³ historie prokázala, že homosexualita není nemoc a po marných pokusech byla léčba sexuální orientace prohlášena za nereálnou (Pondělíčková-Mašlová, 2005)

- b) **fáze partnerství** – tvorba trvalejších sexuálních a partnerských vztahů odpovídajících celkovým citovým potřebám jedince;
- c) **fáze integrace** – dotvoření hodnot, upevnění role jedince ve vnějším světě, integrace osobnosti.

Projekt *Varianty* (Člověk v tísní, 2002) poukazuje, že nejčastějším problémem pro přiznání homosexuála je interakce s vlastní rodinou. Většinou má pocit, že je svým odhalením zklame nebo že ho rodiče zavrhnou. Přece jenom každý rodič do svého dítěte vkládá určité naděje a sny, které by si přál zažít včetně narození vnoučat. Jak již bylo zmiňováno, právě na tomto místě jde o prověření nejen osobnostních stránek, ale také o výpověď vztahů mezi členy rodiny podle toho, jak se k takové problematice postaví. Pokud ale selhává jak rodina, tak i jedinec sám, často přicházejí v úvahu radikálnější řešení. Nábožensky založení lidé většinou volí dobrovolný celibát nebo se snaží o citové popření a vstupují do manželství. Odmítáním citové a tělesné blízkosti druhého člověka preferovaného pohlaví však může vést k pocitům osamělosti, vyhoštěnosti a postupným hromaděním pak může dojít i k psychickým poruchám.

V dnešní době však existuje mnoho organizací a sdružení, které mohou anonymně pomoci člověku v tak obtížně zvládnutelné situaci, případně mu poskytnout radu nebo i jenom pocit, že není se svým problémem jediný na světě³⁴.

5 Stěžejní období vztahující se k rozvoji sexuální orientace

V zájmu praktické části práce je záhodno zmínit období, které se k výzkumu vztahuje. Věkové rozmezí od 18 let do 35 let připadá na dvě určená vývojová období - adolescence a mladší dospělost.

5.1.1 Adolescence

K tomuto období se váže věk zhruba od 10 do 20 let a dochází v něm uvědomění vlastní identity. Děje se tak prostřednictvím experimentace, volby a integrace různých složek sebepojetí i představ vlastní osobnosti (Gullota in

---

³⁴ www.gay.iniciativa.cz, www.004.cz, www.stud.cz, www.bigkontakt.gayboy.cz
www.mirang.estranky.cz a jiné

Vágnerová, 2008). V této době jedinec získává informace o sobě samém prostřednictvím srovnávání s jinými lidmi a identifikací vzorů.

Co se týče sexuální identity, chlapci ji mnohem víc projevují navenek, někdy i nápadnějším způsobem. Intimnější záležitost se pak sexuální projevy stávají v partnerském vztahu³⁵ (Vágnerová, 2008).

5.1.2 Mladá dospělost

Této etapě přísluší věk od 20 do 40 let. Sebepojetí ve vztahu k jiným lidem je hlavním bodem osobnostního rozvoje a je zaměřeno na dosažení stabilní, realistické a přijatelně pozitivní identity. Co se týče psychosociálního vývoje, dochází k roztřídování představ a postojů, ať už jde o důsledek osobní volby nebo tlaku okolností. Základním kamenem pro tento časový úsek je zkušenost (Erikson in Vágnerová, 2007).

Ve vztahu k partnerství se pak jedinec v období mladé dospělosti snaží dojít k určitému stabilnímu bodu a dosáhnout i tzv. „*párové identity*“, spočívající ve vzájemné koexistenci dvou lidí. (Vágnerová, 2007).

---

³⁵ v tomto období také nejčastěji dochází k *coming outu* viz výše (Janošová, 2002)

PRAKTICKÁ ČÁST

---

1 Cíl výzkumu a výzkumné otázky

Cílem a záměrem této bakalářské práce je snaha zjistit, zda se typické rysy v kresebném projevu ve WZT u homosexuálních mužů liší od charakteristických znaků mužů heterosexuálních. Vzhledem k tomu, že prožívání a emocionalita může být mezi těmito dvěma kategoriemi odlišná³⁶, předpokládám, že i kresebný projev může vykazovat určité odlišnosti v jednotlivých kategoriích, i v případě např. volení dominantní barvy.

Z toho důvodu jsem si stanovila následující výzkumné otázky:

- 1. Volí homosexuální muži zpracování jednotlivých kategorií odlišně od heterosexuálních mužů vzhledem k významové části testu?***
- 2. Budou homosexuální muži preferovat růžovou barvu častěji než heterosexuální muži?***
- 3. Jak se liší celkové provedení testu od kontrolní skupiny?***

2 Charakteristika výzkumného vzorku

Vzhledem k tomu, že tematika homosexuality je velmi obtížná, zúžila jsem svůj výběr k testování jen na homosexuální muže, abych se vyhnula zavádějícím rozdílům mezi pohlavími. Požádala jsem tedy 20 homosexuálů o individuální vyplnění WZT a zároveň 20 heterosexuálních respondentů, abych tak mohla vytvořit kontrolní skupinu. Obě skupiny tvořili muži od 18 do 35 let, jelikož v tomto období se předpokládá, že ve většině případů budou mít svoji sexuální orientaci vyřešenou. Respondenti byli osloveni ve dvou lokalitách – České Budějovice a Klatovy. V Českých Budějovicích se jednalo především o studenty vysoké školy. Věkový průměr vzorku homosexuálních mužů byl 23,1 a průměr věku heterosexuálů byl 24,4. Vzhledem k malému rozdílu v průměrech by tedy mělo jít o srovnatelné skupiny v případě dalšího zkoumání. Pokud jde o celkový počet shromážděných testů, považuji tuto práci spíše za výzkumnou

---

³⁶ viz teoretická část

sondu, protože pro hlubší zkoumání by bylo jistě potřeba shromáždit více výzkumných vzorků z celé České republiky.

3 Metoda výzkumu

Základní metodou zkoumání byla samotná barevná modifikace Warteggova kresebného testu, popsaná v teoretické části. Záznamový arch se skládá z osmi čtverců 4x4 cm černě ohraničených. V každém čtverci zvlášť se nachází podnětový symbol, který měl respondenta podnítit k určité kresebné variaci podle jeho vlastních možností. Ke své vlastní potřebě jsem měla záznamový arch, do kterého jsem si znamenala celkové vypracování testu, čas, věk i variace chování každého testovaného zvlášť.

4 Postup při získávání dat

V případě heterosexuálů jsem postupovala **příležitostným výběrem**, kdy jsem oslovovala muže ve svém okolí. Oproti tomu homosexuální muži byli kontaktováni **lavinovým výběrem** (Ferjenčík, 2000), přičemž respondenti, kteří již test podstoupili, zprostředkovávali kontakty na další testované s touto orientací.

Testování probíhalo individuálně s každým respondentem zvlášť, pokud možno v klidném a tichém prostředí, které neodvádělo jeho pozornost. Před testovaného jsem předložila již zmiňovaný záznamový arch, jednu tužku a 25 pastelek. Ubezpečila jsem ho, že test je anonymní a poprosila ho jen o datum narození kvůli již zmiňovanému věku. Při zpracovávání testu jsem nepovolovala používání gumy ani jiné psací potřeby nebo pomůcky kromě předložených předmětů.

Základní instrukce zněla takto: „Malíř začal v každém čtverci nějaký obraz a tvým úkolem je ho dokončit podle tvého vlastního uvážení. Obrazy by měly být konkrétní, ne abstraktní. Nemusíš postupovat přesně podle čísel čtverců, ale můžeš vykreslovat čtverce v pořadí, které uznáš za vhodné. Pokaždé ale, když skončíš jeden čtverec, do volného místa pod testem napíšeš číslo čtverce a vymyslíš pro něj vlastní jakýkoliv název. Až budeš se všemi obrázky hotov, přidělíš jednomu z nich plus a k jednomu minus. Plus dáš tomu,

o kterém si myslíš, že je nejlepší a minus tomu, o kterém si myslíš, že se ti nejméně povedl. Máš na vše libovolně času, kolik budeš potřebovat a můžeš začít, až budeš připravený.“

Během testu jsem si dělala poznámky. Základní výpisky obsahovaly, zda je proband student nebo pracující, pravák nebo levák, čas, datum narození a jestli se jedná o homosexuála nebo heterosexuála. Dále jsem si zapisovala klientovo celkové chování při testu, jeho projevy i nápadné pauzy během kreslení.

Testování a sbírání výzkumného vzorku probíhalo od prosince 2011 do března 2012.

5 Zpracování dat, výsledky a jejich interpretace

Pro zpracování dat jsem si zkoumání rozdělila do tří rovin a výzkumný vzorek na dvě skupiny zkoumaných. Homosexuální muže jsem označila jako výzkumnou skupinu a heterosexuály jako skupinu kontrolní³⁷. Pro porovnání výsledků jsem zvolila *kvalitativní analýzu* nasbíraného materiálu. Jednotlivé body, vztahující se k výzkumným otázkám, jsem znázornila do grafů a procentuálně propočítala ve vztahu k celkovému počtu respondentů.

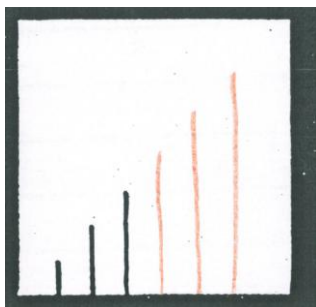
Nejdříve jsem se zaměřila na obsahovou stránku, kde mne zajímaly četnosti daných motivů u obou skupin a zda se nějakým způsobem liší. Jednotlivé motivy jsem rozdělila do podkategorií. Následně jsem se obrátila na formální stránku, kde jsem se snažila nastítnit otázku barevného provedení, volení názvů, pořadí jednotlivých polí podle skupin i časové rozmezí, ve kterém úkol obě skupiny plnily. Na závěr jsem vybrala čtyři základní čtverce, které jsem podle svého uvážení vytyčila jako základní pole, kde jsem předpokládala největší rozdíl mezi výzkumnou a kontrolní skupinou.

5.1 Obsahová stránka

Vzhledem k tomu, že jsem chtěla zodpovědět otázku, zda se skupiny v kresebném provedení od sebe liší, nejdříve jsem se zaměřila na četnost daných motivů v celém testu. Po zběžném prohlédnutí testů jsem rozdělila

---

³⁷ v obrázcích dále jen VS (výzkumná skupina) a KS (kontrolní skupina)

Obr. č. 4 „Graf“

motivů do kategorií. Jednotlivé skupiny jsem rozdělovala tak, že jsem pro podobné kresby hledala nadřazené označení, tak abych časté typy vyobrazení mohla shrnout k porovnání četnosti daných motivů. Tímto způsobem jsem také určila dvě zvláštní kategorie vztahující se ke kresbám, které neměly žádný význam nebo které byly významově udány až jejich popisem. Jde většinou o protažení nebo kopírování podnětových symbolů (viz Obrázek č. 4).

Protože se některé kresby i přesto vymykaly vymezenému rámci, zvolila jsem navíc kategorii **Jiné**, kde jsou zahrnuty nevšední a ojedinělé typy námětů.

Motivy kreseb:

1. **Geometrické tvary** (čtverec, obdélník, krychle, kostka, šachovnice, ...)
2. **Obličej + části obličeje** (oko, nos, pusa, ucho)
3. **Stavby a jejich části** (různé typy domů; okno, dveře, střecha, plot, ...)
4. **Dopravní prostředky** (auto, kolo, letadlo, loď, raketa, ...)
5. **Příroda** (krajina, moře, mraky, ...)
6. **Zvířata + hmyz, ryby aj.**
7. **Hry + sport** (tetris, šachy, fotbal, domino, ...)
8. **Nářadí** (hrábě, lopata, krumpáč, ...)
9. **Jiné** (ojedinělé motivy nezapadající do žádné z kategorií)
10. **Motivy bez smyslu** (čárky, vlnovky, tečky, ...)
11. **Motiv zobrazující nějakou činnost**
12. **Motivy dávající smysl jen po označení v názvu**
13. **Sexuální tematika** (vyobrazení intimních partií člověka, kondom, ...)
14. **Pohádkové a fantaskní postavy** (UFO, klaun, robot, ...)
15. **Rostliny** (včetně stromů)
16. **Technika** (počítačové programy, komponenty, ovladače, ...)
17. **Lidská postava + části těla**

18. **Astronomické motivy** (slunce, měsíc, hvězdy, planety, ...)

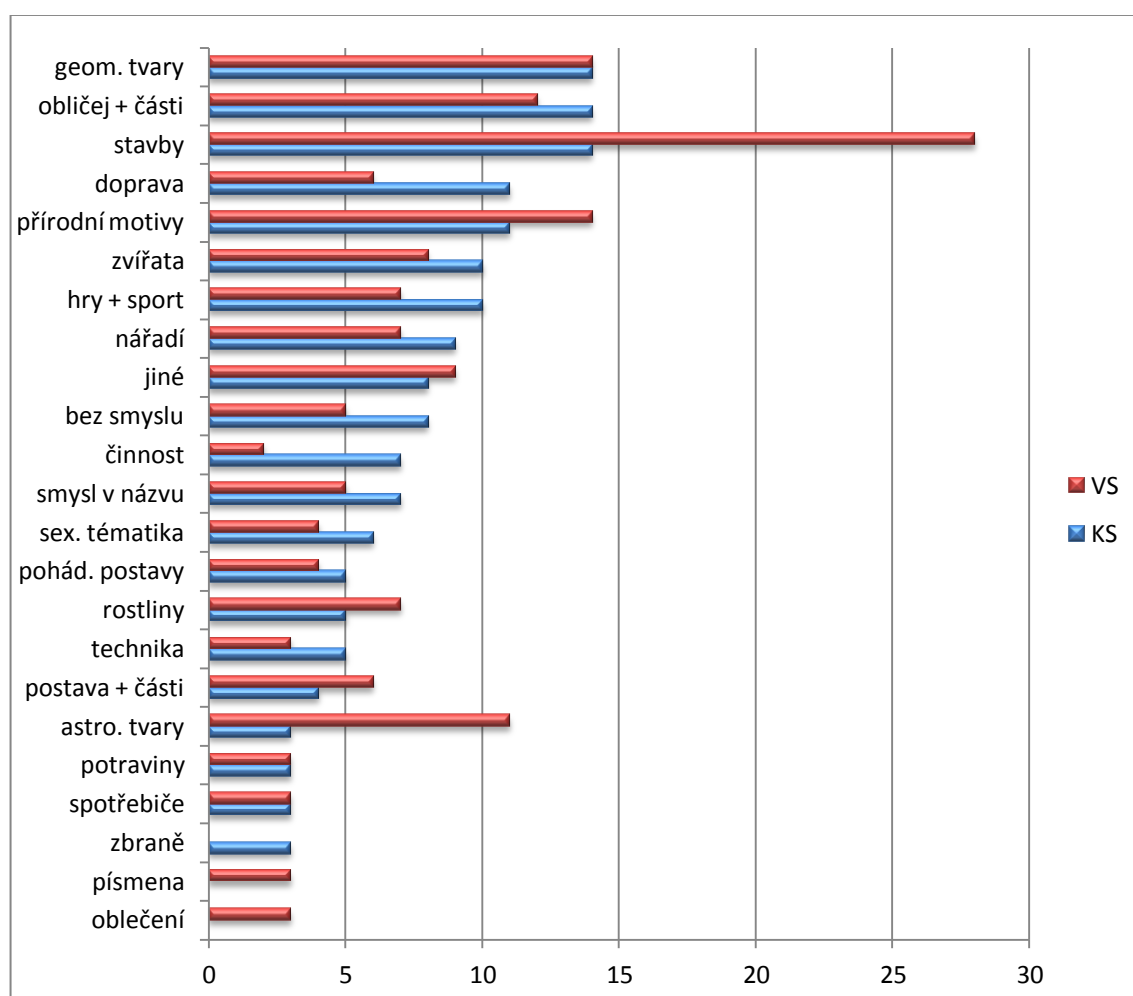
19. **Potraviny** (jídlo, pití)

20. **Spotřebiče** (televize, rádio, zahradní gril, ...)

21. **Zbraně a násilné nástroje** (meč, nůž, pistol, granát, ...)

22. **Písmena, znaky, značky**

23. **Oblečení + doplňky** (čepice, triko, náramky, brýle, ...)

Obr. č. 5 – Četnost motivů u výzkumné a kontrolní skupiny

Jak je z grafu (Obr. č. 5) patrné, výběr motivů se v mnoha ohledech velmi liší. Za zmínku jistě stojí, že **písmena** a **oblečení** nezvolil nikdo z kontrolní skupiny, ale zato z výzkumné skupiny **zbraně** nezvolil také ani jediný. Zároveň je zřetelné, že výzkumná skupina dává větší přednost **astronomickým útvarům, stavbám a přírodním motivům** včetně **rostlin**. Heterosexuální muži

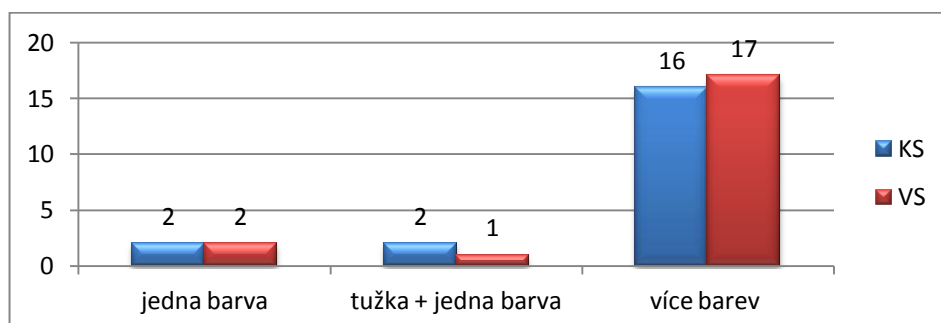
v roli kontrolní skupiny oproti tomu volili častěji **dopravní prostředky, techniku, sport** a vyobrazení nějaké **činnosti**. Motivy **bez smyslu** i jen **s verbálním doprovodem** také byly častěji dokreslovány kontrolní skupinou.

5.2 Formální stránka kreseb

V této části práce jsem se zabývala tématikou barev, názvů, pořadí jednotlivých polí i času stráveným nad testem. Jednotlivé podkapitoly jsou voleny záměrně kvůli tomu, že jsem potřebovala zodpovědět na výzkumné otázky, které jsem si předem připravila.

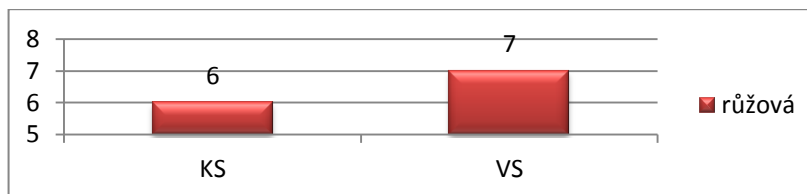
5.2.1 Barvy použité v kresbě

Jelikož se jedná o barevnou modifikaci Warteggova kresebného testu, měla jsem možnost srovnat kontrolní a výzkumnou skupinu mezi sebou a to tak, že jsem porovnávala jejich potřebu využívat v kresbě barevné provedení (Obr. č. 6). Dále jsem mohla zjistit, zda homosexuální muži mají tendenci používat více **růžovou barvu** než heterosexuální muži, jelikož tento trend bývá často přisuzován právě homosexuálním jedincům (Obr. č. 7). Přidělení růžové barvy homosexuálům má již historickou tradici. Tato barva byla vždy považována za barvu dívčí a zcela nemužnou, proto již ve Starém Římě byla přisuzována právě gayům. Následně pak za doby 2. světové války ji používali za označení nacisté, kteří nutili homosexuály, aby nosili růžový trojúhelník na viditelném místě, stejně jako Židé nosili žlutou hvězdu (Spencer, 1999). Proto jsem si položila otázku, zda homosexuálové samotní preferují tuto barvu nebo historické podklady nemají na volbu barvy žádný nebo minimální vliv.

Obr. č 6 – Volba barev u kontrolní a výzkumné skupiny

Na grafu (Obr. č. 6) je viditelné, že volba barevného nebo nebarevného provedení mezi skupinami není příliš odlišná a samotný rozdíl můžeme přičítat náhodě.

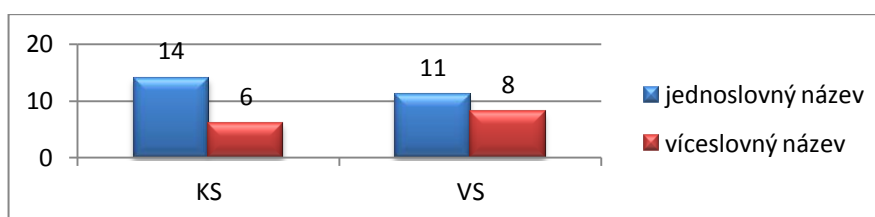

Obr. č. 7 – použití růžové barvy kontrolní a výzkumnou skupinou

V grafu (Obr. č. 7) je znatelné, že obě skupiny požívaly růžovou barvu téměř identicky s rozdílem jednoho bodu. Z celkového počtu 20 homosexuálů použili růžovou barvu alespoň v jednom případě sedmkrát. Heterosexuálové v tom samém případě použili tuto barvu šestkrát. Ačkoliv se jedná jen o výzkumnou sondu do této tematiky, předpokládám, že i při větším počtu vyplněných testů rozdíl nebude příliš velký stejně jako při takto malé skupině.

5.2.2 Volba názvů kreseb

V případě volení jednotlivých názvů jsem se zaměřila na kreativitu a možnost odlišností mezi skupinami. Nejdříve jsem porovnávala, zda homosexuálové mají větší představivost týkající se názvů (Obr. č. 8).

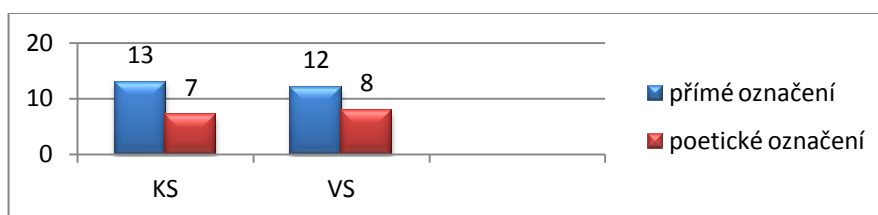

Obr. č. 8 – volba názvu výzkumnou a kontrolní skupinou

V případě sebraných testů pro zkoumání jsem zjistila, že nápaditějšími bývají právě homosexuálové a heterosexuální muži dávají více přednost jednoslovným označením, než víceslovnému vysvětlení, ovšem ne s příliš velkým rozdílem.

V dalším grafu (obr. č. 9) jsem rozdělila ty samé skupiny podobně, ale s tím rozdílem, že jsem si více všímala originality názvu. Sledovala jsem, zda výzkumná skupina používá více poetičnosti v názvech než skupina kontrolní a

zároveň jsem si všímala toho, která skupina bude dávat větší přednost přímému označení obrázku, tedy konkrétnímu popisu než abstraktní vizi.

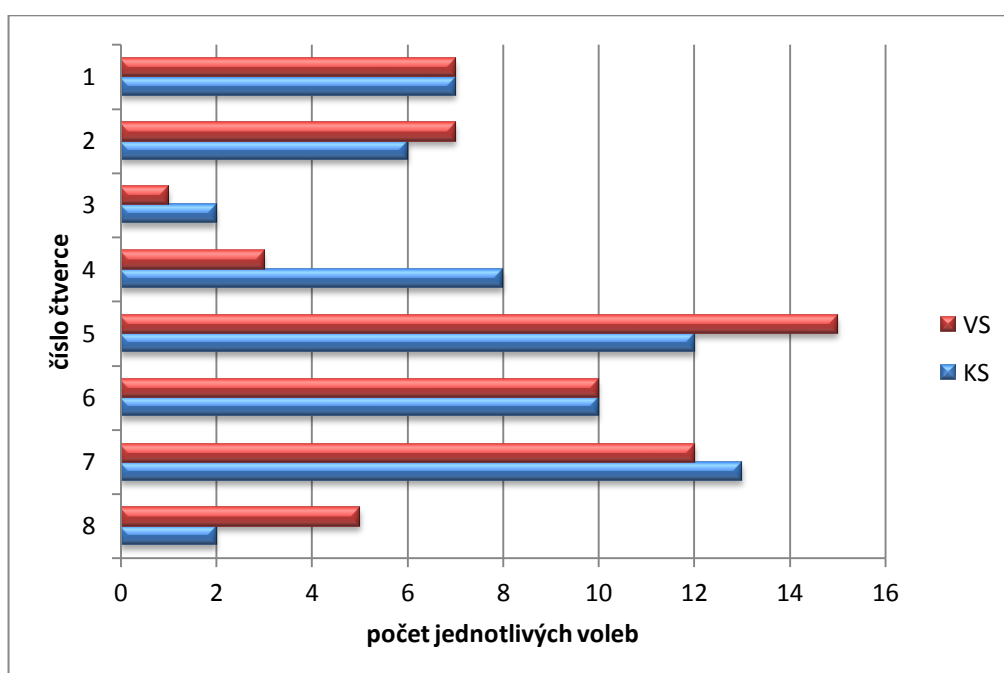

Obr. č. 9 – volba označení kontrolní a výzkumnou skupinou

Ani v tomto případě se neobjevily žádné velké rozdíly a obě skupiny se spíše zaměřovaly na konkrétní jednoduchý název než na složité přemýšlení o pocitech z kresby. V zásadě by se ale dalo říci, že zkoumaní homosexuálové mají tendenci být mírně kreativnější v názvech než heterosexuálové.

5.2.3 Pořadí jednotlivých polí

Podle Brönimanna (in Vetterová, 1994) je při diagnostice WZT důležité pořadí, v jakém subjekt kreslí dané čtverce. Tvrdí, že oblasti, které se nacházejí na posledních třech místech, jsou okruhy, jejíž problematika je v člověku nejméně dořešena a jsou často zdrojem možných komplexů a problémů. Může se jednat i o potlačené problémy, které ještě subjekt navenek nevykazuje, ale bývají často hluboce zakořeněné.

Obr. č. 10 – volba polí na posledních třech místech výzkumnou a kontrolní skupinou

V tomto grafu (Obr. č. 10) je možné si všimnout, že zde se již obě skupiny v mnohém liší. Jak jsem již psala o jednotlivých polích v teoretické části (Obr. č. 2), významově tyto kresby mohou znamenat důležitý odklon v případě většího počtu výzkumného vzorku. Za nejvýznamnější část považuji to, že **oblast č. 5** (schopnost řešit problémy a konfliktní situace) je pro obě skupiny nejvíce ožehavé téma a tím pádem i nejméně vyřešené, tím více u homosexuálních mužů než u heterosexuálů. Zajímavé ale je, že předchozí **oblast č. 4** (hlavní zatěžující problém, „kámen úrazu“) mají heterosexuální muži daleko méně vyřešenou než homosexuálové. Za hlavní rozdíl v těchto dvou oblastech považuji to, že homosexuální muži většinou vědí o základním problému a uvědomují si ho, ale ještě často tápou v problematice řešení. U heterosexuálů se z mého pohledu spíše jedná o daleko větší nedořešenost celkové roviny problému v jeho základě.

Dalším zajímavým výkyvem je **oblast č. 8** (okolnosti, kdy se proband cítí v bezpečí). Podle výsledků z grafu je zřejmé, že homosexuální probandi častěji mají problém s určením místa nebo situace, kdy se cítí v bezpečí. Může to dle mého názoru souviset s rozdílným přístupem společnosti k homosexualitě a následně pak pro homosexuálního jedince může být daleko složitější hledat patřičné zázemí než pro heterosexuála, který patří v této společnosti k většině.

Poslední oblastí, která stojí za zmínku, je bezpochyby **oblast č. 7** (představa partnerského svazku a jeho významu). Na tomto místě bych ráda znovu poukázala na graf četnosti motivů v kresbě (Obr. č. 3), na výskyt sexuální tematiky v kresbách heterosexuálních mužů. Vzhledem k tomu, že se tato tematika častěji objevuje právě u heterosexuálů, může se jednat o nedostatečnou sexuální vyzrálost na psychické úrovni, tudíž i o méně dořešenou otázku partnerských vztahů.

Pro obě skupiny však platí, že nejméně dořešené problematiky patří **oblast č. 5**, **oblast č. 6** a **oblast č. 7**. Je překvapivé, že i **oblast č. 6** (schopnost vnější i vnitřní integrace) je problémem i pro heterosexuální muže. Vysvětluji si to tím, že v tomto věkovém období se každý jedinec bez ohledu na sexuální orientaci snaží začlenit do společnosti jak z vnějšku, tak i vnitřně, často v rozporu s vlastním přesvědčením a povahovými vlastnostmi.

5.2.4 Časový horizont

Pro celkový náhled na celou problematiku jsem vypočítala průměr časů jednotlivých skupin podle toho, kolik času nad daným testem strávili. Výzkumná skupina vyplňovala WZT v průměru **18,25 minut**, zatímco kontrolní skupina průměrně **23,55 minut**. Mohu tedy konstatovat, že heterosexuální muži celkově potřebovali více času na vyplnění než muži homosexuální, ovšem s přihlédnutím k tomu, že nejedná o významný statistický rozdíl.

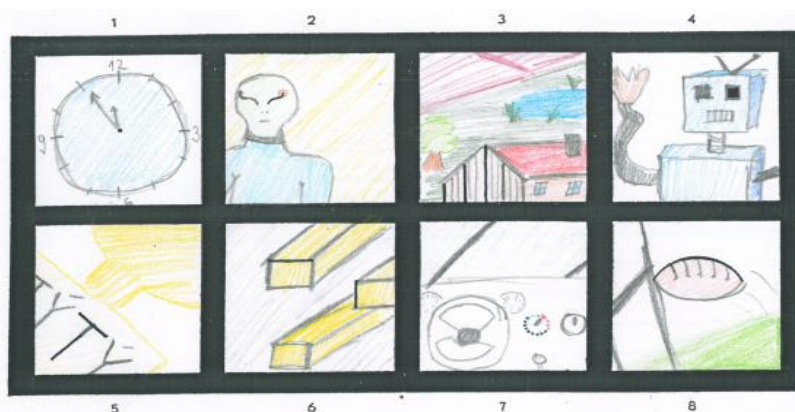
V případě výzkumné skupiny nejdelší test trval **69 minut**. Nejkratší doba činila **4 minuty**. U kontrolní skupiny se jednalo o nejdelší test v případě **76 minut** a nejkratší trval také **4 minuty** jako v případě výzkumné skupiny. Časové rozhraní obou skupin tedy probíhalo v intervalu **4 minuty – 69/76 minut**.

5.3 Charakteristika jednotlivých polí

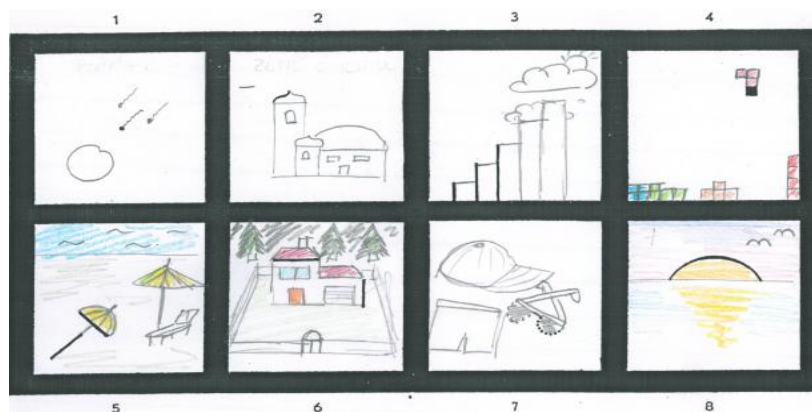
Poslední kapitolu tohoto výzkumu hodnotím jako nejdůležitější. Převážně jsem se zde zaměřila na významovou tematiku jednotlivých polí. Na úvod jsem pro vysvětlení celkové symboliky ve všech polích jako příklad zvolila dva vyplněné testy od homosexuálních mužů. Následně jsem vybrala čtyři základní pole, která vykazovala největší rozdíly mezi skupinami.

5.3.1 Nástin častých motivů v jednotlivých polích

V této části jsem se pokusila přiblížit problematiku symboliky použité v jednotlivých polích. Vybrala jsem pro ukázkou dva vyplněné testy (Obr. č. 11, Obr. č. 12) které nejlépe charakterizují odlišnost výzkumné skupiny od skupiny kontrolní. Jako podklady symboliky jsem použila materiály, které publikovala Vetterová (1994.)

Obr. č. 11 – vyplněný formulář homosexuálním mužem (23 let)

Obr. č. 12 – vyplněný formulář WZT homosexuálním mužem (18 let)

5.3.1.1 Čtverec č. 1

V první oblasti se nejvíce používají symboly vyjadřující určitou celistvost, to znamená kola, terče, hodiny, kruhy apod.. Je to zcela logické, protože první obraz má znázorňovat postoj člověka k sobě samému, jeho střed a náhled na sebe sama.

5.3.1.2 Čtverec č. 2

Druhý čtverec znázorňuje citové zabarvení probanda ve vztahu k jeho okolí. Především jde o znázornění jedince v kontextu společnosti, takovou podobou, že symbol je zahrnut do větší kompozice obrázku, tedy jakoby součást něčeho většího. Často se zde tedy objevují stavby, lidské postavy, krajiny apod..

5.3.1.3 Čtverec č. 3

Ve třetím čtverci se jedná o tendenci k určité vývojové energii, to znamená nějakým způsobem osobnostně růst. Proto zde nejčastějším motivem bývají schody, skluzavky, domy, stromořadí apod. Také se zde může projevit tendence růstu do určitého bodu a pak na takovém místě setrvat nebo sklon nevybočovat ve svém myšlení a jednat stále stejným způsobem.

5.3.1.4 Čtverec č. 4

Čtverec č. 4 se váže k hlavnímu, zatěžujícímu problému, nazývaném také „kámen úrazu“. Znamená to především, jak jedinec nahlíží na takový problém a v jakém kontextu se s ním vyrovnává. Většinou se jedná o kresby šachovnic, domů nebo her podobných tetrisu, což může znamenat, že se proband snaží jednoduše problém rozmělnit a ulehčit tak své psychice. Na druhé

straně jsou ale lidé, kteří právě tento symbol nějakým způsobem ve své kresbě podtrhují nebo se dokonce utvrzují v jeho náročnosti. Právě tito jedinci pak často kreslí sloupy, schody mířící k symbolu apod.

5.3.1.5 Čtverec č. 5

V této oblasti se ukazuje probandova schopnost řešit problémy a konfliktní situace. Kreslí se zde většinou nástroje, nářadí nebo předměty, které slouží k nějaké činnosti. Zároveň poskytují náhled na to, jak se jedinec staví k řešení problému a případně, zdali má vůbec tendenci problém řešit. Tento čtverec se ukázal jako jeden z nejproblematictějších v celém testu a většina probandů měla problém jej nakreslit, pravděpodobně z toho důvodu, že řešení konfliktů je celoživotní záležitost a mnoho lidí si názor na řešení konfliktů tvoří po celý život.

5.3.1.6 Čtverec č. 6

Schopnost vnější a vnitřní interakce se ukazuje v oblasti č. 6. Představuje schopnost probanda ztotožnit se vnitřně i zvnějšku se společností, ve které se nachází a pohybuje. Hlavními kresbami zde byly krychle, kvádry, dárky, stavby a jiné, podobné tvary vykazující lehkou separaci objektu od okolního prostředí. Z toho usuzuji, že jedinci mají snahu podvědomě rozčlenit svůj vnitřní svět od světa vnějšího, ale zároveň poukázat na vzájemnou souvztažnost.

5.3.1.7 Čtverec č. 7

Podnětový symbol zde testovaného podněcuje k vytvoření obrazu vztahujícímu se k představě partnerského života i jeho významu na erotické úrovni, nikoliv však na primárně sexuální. Symbol sám o sobě je velmi jemný, proto pobízí k jemnému provedení a vzbuzuje v člověku potřebu vyobrazovat citlivé náměty. Objevují se zde květiny, srdce, kuličky, náramky apod.. Také se zde ale vyskytují auta a jiné dopravní prostředky, kdy je symbol zahrnutý v kolech prostředků. Taková kresba může znamenat touhu uvádět věci do páru, které pomyslně nabírají stejný směr pohybu.

5.3.1.8 Čtverec č. 8

Poslední čtverec se vztahuje k otázce, kde a za jakých okolností se jedinec cítí v bezpečí. Stejně jako předešlý čtverec má snahu pobízet probanda ke kreslení motivů, které jsou mu příjemné a nedráždivé. Nejčastějšími motivy je slunce, měsíc, deštník, padák, kopec, hlava, apod..

5.3.2 Čtyři základní pole s největší odlišností

Po stručném výčtu jednotlivých čtverců jsem se zaměřila na pole, která jsou pro můj výzkum nejdůležitější a obě skupiny zde prokazovaly největší odlišnost, týkající se významové části. Jednalo se o čtverce č. 2, 5 a 7. Navíc jsem zde připojila oblast č. 6, která se čtvercem č. 2 úzce souvisí. Převážně pak šlo o hlavní výzkumnou skupinu tvořenou homosexuálními muži, kteří často projevovali odlišnosti ve stylu kreslení v případě vlastních hodnot.

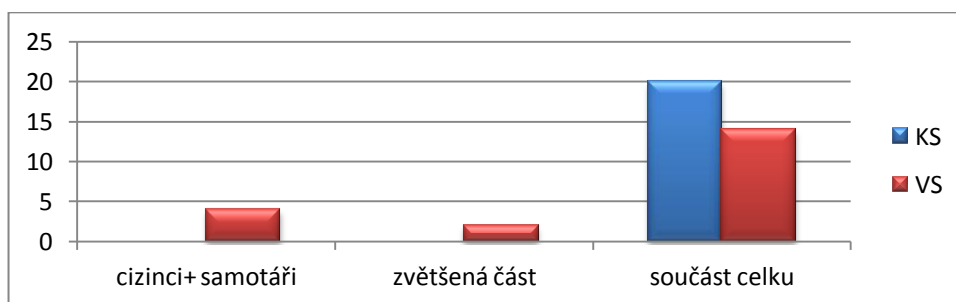
5.3.2.1 Pole č. 2

Obr. č. 13

Jak jsem již popisovala výše, symbol v druhém čtverci řeší problematiku jedince vztahující se ke společnosti. V tomto případě výzkumná skupina často dokreslovala motivy, které se vymykají běžným vyobrazením (Obr. č. 14). Jednalo se především o kresby samotářů, cizinců nebo malba krajiny s tím, že jedna jeho část byla nakreslená větší a neodpovídající jednotě „Průlet komety vesmírem“ celého obrazu (Obr. č. 13).

V takových případech se pravděpodobně jedná o náznak toho, že proband se cítí být součástí společnosti, ale zároveň o sobě ví, že je nějakým způsobem odlišný. Právě proto si myslím, že se zde tato tematika objevuje.

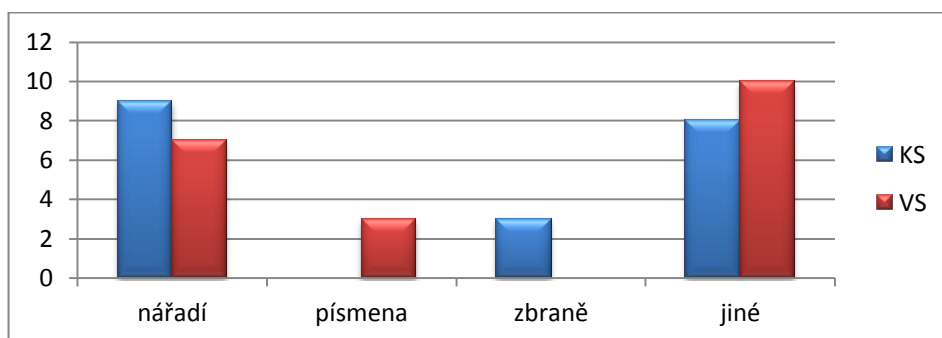

Obr. č. 14 - odlišné motivy mezi kontrolní a výzkumnou skupinou (čtverec č. 2)

Z grafu (Obr. č. 12.) je také patrné, že heterosexuální muži tento způsob kresby nepoužili ani v jednom případě, ovšem z výzkumné skupiny **samotáře** nebo **cizince** použilo 20% testovaných a **zvětšené části** 10% z celkového počtu dvaceti homosexuálních probandů.

5.3.2.2 Pole č. 5

Dalším zajímavým bodem byla oblast č. 5. Tato oblast již po předešlém zkoumání vykazovala velkou zátěž pro obě skupiny dohromady. Zdá se, že tematika řešení problémů a konfliktů se stává nejčastějším problémem většiny testovaných. I zde se objevovaly značné rozdíly ve stylu kresby (Obr. č. 15).

Obr. č. 15 – odlišné motivy mezi kontrolní a výzkumnou skupinou (čtverec č. 5)

Všichni probandi z obou skupin dokreslili danou oblast, ale tematika mezi nimi se často velmi lišila. Praktičtější způsoby řešení se odkazují na kresby **nářadí**, které volilo 45% heterosexuálů, ale jen 35% homosexuálních mužů. Heterosexuální muži také ale v 15% volili agresivnější tematiku v podobě **zbraní**, zato homosexuálové tak neučinili ani v jediném případě. Tento výsledek by znamenal, že testovaní homosexuální muži mohou být méně agresivní než muži heterosexuální, kteří v případě konfliktu častěji sahají po agresivních prostředcích, alespoň v případě WZT.

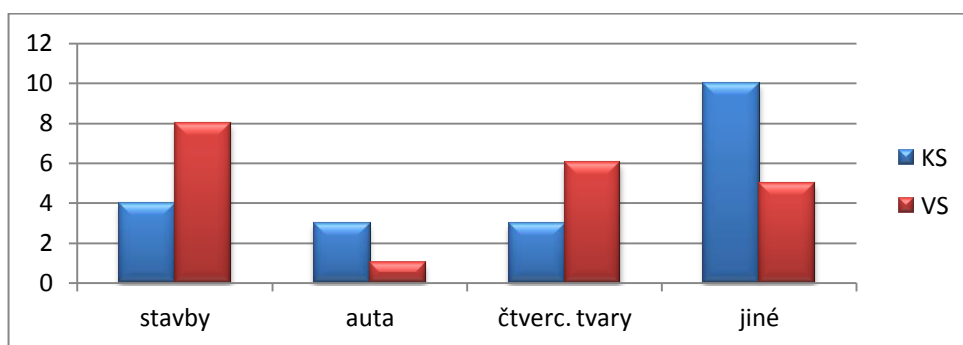
Obr. č. 16 „Slabikář“

Další zvláštností výzkumné skupiny oproti kontrolní byla tendence vkládat do tohoto čtverce **písmena** (Obr. č. 16). Takto učinilo 15% testovaných z výzkumné skupiny a žádný ze skupiny kontrolní. Podle mého názoru může jít o větší potřebu problém popsat a tím ho zařadit do soustavy věcí, do které patří. Větší

raritou je ovšem fakt, že se zde ve všech případech objevuje písmeno T. Dle ústního sdělení Y. Mazehóové (2012) se může také jednat o symboliku poukazující na biblickou postavu Kaina. Ten zabil svého bratra a získal pak znamení na čele ve tvaru T, které ho po celý jeho život veřejně označovalo za jeho hříchy. V této souvislosti se tedy opět může jednat o pocit jinakosti, odlišnosti a případnou stigmatizaci.

5.3.2.3 Pole č. 6

Ačkoliv se pole č. 6 ukázalo jako jedno ze tří nejméně problematických čtverců pro obě skupiny, každé seskupení do testu vnášelo odlišné znaky (Obr. č. 17). Nejtypičtějším znakem pro výzkumnou skupinu byly **stavby** různého tvaru. Takovéto vkládání kreseb může podle Davida (2001) znamenat potřebu člověka klidným, stabilním zázemím a po domově. V několika případech šlo o církevní stavby, což by mohlo znamenat touhu mít své počínání posvěcené. Také bylo pro výzkumnou skupinu příznačné vkládání uzavřených krychlí, kvádrů nebo dárků, což může předznamenávat takové vnitřní rozpoložení, které nechce proband dávat přímo najevo a striktně odděluje vnitřní a vnější svět. Mohlo by to také znamenat určitý vnitřní rozpor mezi tím, jak se člověk projevuje a jakým ve skutečnosti je. Teorii je možné podpořit domněnkou, že tomu tak může být vzhledem k tomu, že několik probandů s homosexuální orientací ještě neprošlo plným **coming outem**.

Obr. č. 17 – odlišné motivy mezi kontrolní a výzkumnou skupinou (čtverec č. 6)

5.3.2.4 Pole č. 7

Jedním z nejdůležitějších polí podle prozkoumání vyšla oblast č. 7 a o ní by se mělo jednat především. Tento čtverec se svým podnětovým symbolem se zabývá problematikou partnerských vztahů a způsob nahlížení každého probanda. Podle výzkumu se zde vyskytlo mnoho odlišností mezi skupinami především týkající se počtu znázorněných objektů (Obr. č. 18). V této lokalitě se předpokládá, že proband bude uvádět častěji kresby, které se spolu vyskytují v páru, což následně označuje chápání partnerského vztahu dvou lidí. Výzkumná skupina zde však v 30% vykreslovala objekty do **trojic** a v 25% se jednalo jen o **jeden předmět**. Ve zbylých 45% se pak jednalo o **dvojice**. Naproti tomu kontrolní skupina zanesla do kresby **dvojice** v 60% a v 20% se jednalo o více jak **tři předměty**, ale stále šlo o sudé počty. **Trojici** zde vyplnil jen jeden heterosexuální muž. Posouzením jsem dospěla k názoru, že testovaní homosexuální muži více zakreslují lichý počet objektů (Obr. č. 19) a heterosexuální muži spíše sudý počet. Také tím vyšlo najevo, že heterosexuální muži mají větší potřebu párovat dané předměty v tomto čtverci. Tento jev si vysvětlují dvěma způsoby. V prvním případě se může jednat o pozůstatky uvažování z doby, kdy si homosexuálové teprve uvědomovali svoji identitu a sexuální orientaci. Pravděpodobně téměř každý homosexuál se nejdříve snažil začlenit do typicky heterosexuální společnosti a tím i stejně nahlížet na opačné pohlaví. Mohl navazovat první intimní styky s druhým pohlavím, které mu ovšem nezajišťovaly dostatečné uspokojení. Rozpoznání své vlastní orientace pak mohlo často být velmi traumatické a zanechat stopy v jeho podvědomí. Proto i nevědomě může takový člověk zakreslovat do této oblasti třetí osobu. Podobně se tak může jednat i o vyobrazení jen jednoho tvaru, a to v případě, že se mohl často cítit osamocený a mimo společnost i v případě partnerů. Za druhý, ale méně pravděpodobný způsob výkladu považuji uvažování těchto lidí do budoucna. Přestože u nás ještě není povolena adopce homosexuálních párů, mnoho homosexuálních mužů uvažuje do budoucna o

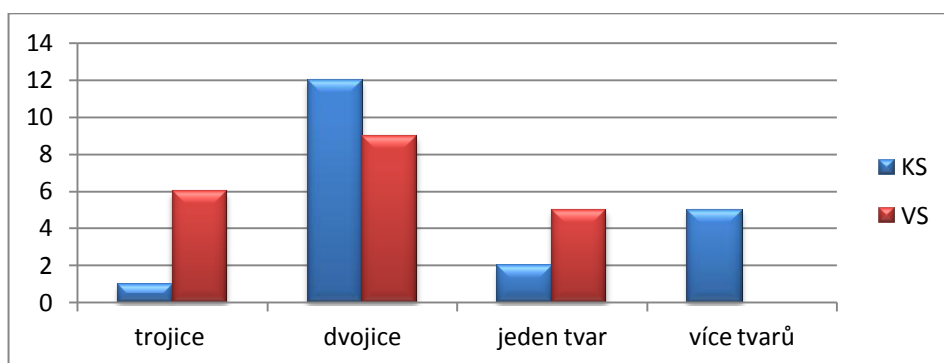
Obr. č. 18

„velikonoční vajíčka“

heterosexuální muži spíše sudý počet. Také tím vyšlo najevo, že heterosexuální muži mají větší potřebu párovat dané předměty v tomto čtverci. Tento jev si vysvětlují dvěma způsoby. V prvním případě se může jednat o pozůstatky uvažování z doby, kdy si homosexuálové teprve uvědomovali svoji identitu a sexuální orientaci. Pravděpodobně téměř každý homosexuál se nejdříve snažil začlenit do typicky heterosexuální společnosti a tím i stejně nahlížet na opačné pohlaví. Mohl navazovat první intimní styky s druhým pohlavím, které mu ovšem nezajišťovaly dostatečné uspokojení. Rozpoznání své vlastní orientace pak mohlo často být velmi traumatické a zanechat stopy v jeho podvědomí. Proto i nevědomě může takový člověk zakreslovat do této oblasti třetí osobu. Podobně se tak může jednat i o vyobrazení jen jednoho tvaru, a to v případě, že se mohl často cítit osamocený a mimo společnost i v případě partnerů. Za druhý, ale méně pravděpodobný způsob výkladu považuji uvažování těchto lidí do budoucna. Přestože u nás ještě není povolena adopce homosexuálních párů, mnoho homosexuálních mužů uvažuje do budoucna o

založení rodiny, kdy by museli přijít alespoň do minimálního kontaktu s ženským pohlavím jako matek jejich dětí. Přikláním se ale více k prvnímu předpokladu.

Obr. č. 19 – odlišné motivy mezi kontrolním a výzkumnou skupinou (čtverec č. 7)

5.3.3 Celkový dojem z testu

V této podkapitole bych se chtěla zabývat celkovým působením testů a rozdílem mezi oběma skupinami. Jak je již patrné z předešlých grafů, skupiny volily odlišné motivy i z hlediska námětu. Podle mého názoru je z těchto souborů kreseb znatelné, že homosexuální muži více dávali přednost jemnějším motivům jako např. **květiny, příroda, astronomické motivy, oblečení** apod. (viz Obr. č. 3). Heterosexuální muži v roli kontrolní skupiny spíše dávali přednost **technice, dopravním prostředkům a spotřebičům**, což by mohlo znamenat, že v kresebném projevu mají homosexuální muži tendenci více zakreslovat znaky s méně mužským akcentem než heterosexuální muži. Zde by se tedy dalo říci, že homosexuálové vykazují často spíše feminní chování a heterosexuálové spíše chování maskulinní, což ovšem není vždy pravidlem.

Zároveň při celkovém hodnocení je z testů znát, že celková struktura kresby je u kontrolní skupiny daleko hrubší než u skupiny výzkumné, i co se týče detailů.

6 Závěry výzkumu

V konečné fázi celého výzkumného průzkumu se dostávám k zodpovězení základních výzkumných otázek, které jsem si předem určila.

1. Jak se liší celkové provedení testu od kontrolní skupiny?

V barevné modifikaci Warteggova kresebného testu se prokázalo, že homosexuální muži v případě výzkumných skupin volí odlišné motivy než muži heterosexuální. Především se jedná o motivy **staveb**, **astronomických útvarů** a **přírodních motivů**. Kontrolní skupina se více zaměřovala na kresby spojené s **dopravními prostředky** a celkově byli více **technicky** zaměřeni. Také se u kontrolní skupiny více objevovala **sexuální tematika**, která může být znakem nezralosti probanda. Největší rozpor ve volbě motivů se týkal výskytu **zbraní**, **písmen** nebo **znaků** a **oblečení** (Obr. č. 20).

	kontrolní skupina	výzkumná skupina
zbraně	3	0
písmena	0	3
oblečení	0	3

Obr. č. 20

Během zkoumání vyšlo najevo, že největším problémem obou skupin se ukázaly **oblasti č. 5, 6 a 7**. U homosexuálních mužů ještě mezi posledními třemi doplněnými poli hrál velkou roli **čtverec č. 8** daleko více než u heterosexuálních probandů. Tento rozdíl lze interpretovat nedostatečným pocitem bezpečí pramenící z pocitu odlišnosti od většinové společnosti.

Způsob volení názvů podle mého zkoumání nejevil větší rozdíl mezi skupinami. Homosexuální muži však prokázali mírně zvýšenou **kreativitu** oproti heterosexuálům, ačkoliv na celé vyplnění testu v průměru potřebovali o **5, 3 minuty** méně času.

V neposlední řadě také šlo o celkový dojem z vyplněných testů. Výzkumná skupina vykazovala **jemnější** přístup a provedení než kontrolní skupina. Z toho usuzuji, že zkoumání homosexuální muži mají větší sklon k feminnímu chování v kresbě než heterosexuální muži, kteří preferují maskulinnější přístup. Celková kompozice testu byla u heterosexuálů

hrubější a byla více zaměřená na technickou stránku než na vykreslování jemných detailů, které se častěji vyskytovaly v případě homosexuálů.

2. Budou homosexuální muži preferovat růžovou barvu častěji než heterosexuální muži?

Porovnávala jsem barevné provedení ve WZT mezi oběma skupinami a dospěla jsem k závěru, že se zde větší rozdíly nevyskytují. Obě skupiny většinou preferovali použití **více barev** než jen samotnou **tužku**. Následně jsem se mohla věnovat problematice používání **růžové barvy** ve WZT. I zde se ukázalo, že výrazný rozdíl mezi skupinami v používání této barvy není, tudíž mohu tvrdit, že testovaní homosexuální muži v kresebném projevu nepreferují tuto barvu častěji než heterosexuální muži.

3. Jaké provedení jednotlivých polí budou volit homosexuální muži v barevné modifikaci Warteggova kresebného testu?

Nejvíce jsem se zabývala problematikou jednotlivých polí, kde se ukázal být největší rozdíl mezi kontrolní a výzkumnou skupinou. Jednalo se zejména o **čtverec č. 2, 5, 6 a 7**.

V **poli č. 2** homosexuální muži měli často tendenci kreslit **samotáře** a **cizince**, což může poukazovat na zakořeněnou představu sebe samého jako odlišného od společnosti. Zároveň zde vykreslovali i celé obrazy, kde ovšem **jedna z částí byla větší než celek**, což si vysvětluji jako příklad toho, že se cítí být součástí společnosti, ale zároveň jsou si vědomi své jinakosti. Kontrolní skupina tuto tematiku nezakreslila ani v jediném případě.

Pole č. 5 prokázalo velké rozdíly mezi chápáním řešení problému nebo konfliktu. Heterosexuální muži zde často zakreslovali **nářadí** nebo jiné praktické pomůcky, ve třech případech i **zbraně**, což si vykládám jako touhu řešit problémy radikálně nebo agresivně. Homosexuální muži neměli tendenci zakreslit zbraň ani jednou, ale jen v jejich případě se třikrát v tomto poli objevila **písmena** ve spojitosti s **T**. Homosexuální muži volili nářadí v méně případech, spíše se zaměřovali na klidnější a méně agresivnější techniku řešení.

Čtverec č. 6 úzce souvisí se **čtvercem č. 2**, jelikož zde se jedná o vnitřní a vnější integraci do společnosti. Homosexuální muži zde často vykreslovali

stavby, kvádry nebo uzavřené **geometrické tvary**. Tento způsob provedení může znamenat potřebu vnitřního zakotvení a následné krkolonné snažení začlenit se do společnosti jako celek.

Velké rozdíly se projevily i v **poli č. 7.**, které se týká partnerských vztahů. Homosexuální muži často zakreslovali do tohoto pole předměty nebo objekty, které byly ve **trojicích**, přičemž u heterosexuálních mužů se jednalo především o **dvojice** předmětů. Takovéto chování si převážně vysvětlují ovlivněním heterosexuální společnosti z doby, kdy homosexuální muži teprve tápali ve své orientaci a navazovali nepříliš úspěšné vztahy s opačným pohlavím. Proto třetí druh v této kresbě může znamenat podvědomou přítomnost ženského pohlaví. U homosexuálních mužů se také v tomto poli častěji objevoval **osamocený** prvek, což přisuzuji ještě probíhajícímu hledání vhodného partnera pro další život, převážně z důvodu toho, že někteří z probandů ještě neprošli plným coming outem. Ačkoliv heterosexuální muži více zakreslovali párové a sudé počty do sedmého čtverce, častěji se zde objevovala sexuální tematika, proto nemohu tvrdit, že jedna nebo druhá skupina má lépe vyřešenou partnerskou problematiku.

7 Diskuze

Jsem si plně vědoma toho, že s takto malým počtem respondentů se jedná o výzkumnou sondu do problematiky než o výzkum, který by mohl přinést důvěryhodné statistické výsledky. Celá práce je pojatá z hlediska možnosti interpretace jednotlivých polí, nikoliv jako podklad pro celkové hodnocení všech testů. Cílem zde bylo poukázat na možné odlišnosti v kresebném projevu homosexuálních a heterosexuálních mužů, které však nemusí být pravidlem. Z důvodu malého výzkumného vzorku bych také navrhovala další zkoumání s větším množstvím testovaných, kteří by zajistili potřebné údaje k hodnotnějším výsledkům. Zároveň si ale uvědomuji, že jde o projektivní metodu, která se ve většině případů odvíjí převážně od samostatné interpretace psychologa, tudíž plná standardizace celého testu dle mého názoru není možná.

Pokud jde o potencionální skutečnosti, které mohly výsledky zkreslit, převážně si myslím, že by mohlo jít o celkové pojetí vlastní sexuální orientace každého probanda. Vzhledem k tomu, že neexistuje test, který by dokázal udat sexuální orientaci každého člověka, je možné, že se i zde vyskytují jedinci, kteří ještě nejsou plně ztotožnění se svou sexuální orientací a v budoucnu mohou vykazovat odlišné chování nebo nejsou plně vyhranění a mohou být bisexuální. Proto chci uvést, že výsledky obou skupin jsou přiřkláněny k datu, kdy každý proband test vyplňoval a k jeho momentálnímu přesvědčení o své sexuální orientaci.

Protože jsem sbírala testovaný materiál individuálně, je pravděpodobné, že zde mohlo dojít k ovlivnění i mou osobou a tím, že jsem při vyplňování seděla vedle nich, tudíž mohli mít probandi tendenci se chovat jinak, než v případě, kdyby vyplňovali test o samotě nebo ve skupině.

Kromě již zmiňovaného návrhu na výzkum většího počtu respondentů bych navrhovala navíc možnost porovnat homosexuální muže s heterosexuálními ženami v případě polí, které se ukázaly v tomto zkoumání jako nejvíce odlišné mezi výzkumnou a kontrolní skupinou. Může se zde ukázat, že v kresebné technice těchto polí si mohou být homosexuální muži bližší právě s heterosexuálními ženami než s heterosexuálními muži.

Vzhledem k tomu, že jsem pátrala pro potřeby této práce po výzkumech vztahujících se k homosexualitě, chtěla bych zmínit, že si myslím, že touto tematikou se výzkumy bohužel příliš nezabývají alespoň týkající se zkoumání projektivních metod. Touto zmínkou bych tedy chtěla nastínit to, že právě výzkumy s takovou tematikou mohou poskytnout lepší náhled na odlišnosti rozdílných skupin a lépe se tak orientovat v osobnostních rysech zkoumaného jedince.

ZÁVĚR

Cílem této bakalářské práce bylo nastínit hlavní rysy v kresebném projevu v barevné modifikaci Wartegova kresebného testu homosexuálními muži. Nejdříve jsem se zaměřila na teoretickou část, kde jsem se snažila popsat základní projektivní metody, do kterých WZT patří, včetně testu samotného. Dále jsem na ukázkou uvedla základní charakteristiku barev kvůli barevnému provedení tohoto testu. V neposlední řadě jsem se snažila popsat homosexualitu, její základní definice a především jsem se orientovala na pocitovou stránku prožívání homosexuálního jedince, o kterou šlo především. Aby výčet byl úplný, na závěr teoretické části jsem uvedla dvě základní vývojové období, které jsou nejen stěžejní pro formování sexuální orientace, ale zároveň těmto období odpovídá věkové rozmezí respondentů.

Abych mohla hledat hlavní kresebné rysy u homosexuálních mužů, nejdříve jsem si zvolila kontrolní skupinu složenou z heterosexuálních mužů pro porovnání se skupinou výzkumnou. Dohromady jsem tedy sesbírala 40 vyplněných testů, kdy 20 bylo od homosexuálů a 20 od heterosexuálů. Na začátku jsem si stanovila výzkumné otázky, na které jsem si následně zodpověděla v závěru výzkumu. Otázky se týkaly odlišnosti v barevné realizaci, rozdílnosti jednotlivých polí a dojmu z celkového provedení. V rekapitulaci celého zkoumání vyšlo najevo, že kresebný projev výzkumné skupiny se skutečně od kontrolní skupiny v několika ohledech liší. Nejčastějšími odlišnostmi se ukázali jednotlivá pole a to především pole č. 2, 5, 6 a 7, kde výzkumná skupina kreslila rozdílným způsobem než skupina kontrolní. Takovéto rozdíly jsem se následně snažila interpretovat a zdůvodňovat, stejně jako celkový dojem z testů. Barevné provedení obou skupin v tomto šetření se výrazným způsobem neodlišovalo.

Jsem si vědoma, že mnou sebraná skupina respondentů tvoří malý výzkumný vzorek, na kterém se nedá uplatnit shrnutí po celkovou populaci heterosexuálů a homosexuálů. Může však sloužit jako odrazový můstek k větším výzkumům a pracím, které by se chtěly zabírat touto tematikou.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- 1) ATKINSON, R. L. *Psychologie*. Praha: Portál, 2003, 751 s. ISBN 80-717-8640-3.
- 2) BRZEK, A., PONDĚLÍČKOVÁ-MAŠLOVÁ, J. *Třetí pohlaví?*. Praha: Scientia Medica, 1992, 124 s. ISBN 80-855-2603-4.
- 3) DAVIDO, R. *Kresba jako nástroj poznání dítěte*. Praha: Portál, 2001, 205 s. ISBN 80-717-8449-4.
didaktické testy n.p., 1982.
- 4) FERJENČÍK, J. *Úvod do metodologie psychologického výzkumu*. Praha: Portál, 2000, 255 s. ISBN 80-7178-367-6.
- 5) FINCHER, S. F. *Vytváření mandaly: cesta poznání léčení a sebevyjádření*. Praha: Pragma, 1997, 204 s. ISBN 80-720-5394-9.
- 6) HARTL, P., HARTLOVÁ, H. *Velký psychologický slovník*. Praha: Portál, 2010. 797 s. ISBN 978-80-7367-686-5.
- 7) HUNT, M. M. *Dějiny psychologie*. Praha: Portál, 2010, 708 s. ISBN 978-80-7367-814-2.
- 8) JANOŠOVÁ, P. *Homosexualita v názorech současné společnosti*. Praha: Karolinum, 2000, 218 s. ISBN 80-718-4954-5.
- 9) JOHNSON, S. M., O'CONNOR, E. *The gay baby boom: the psychology of gay parenthood*. New York: New York University Press, 2002, 193 s. ISBN 08-147-4261-0.
- 10) KOUKOLÍK, F. *Já: o vztahu mozku, vědomí a sebeuvědomování*. Praha: Karolinum, 2003, 382 s. ISBN 80-246-0736-0.
- 11) KULKA, J. *Psychologie umění*. Praha: Grada, 2008, 435 s. ISBN 978-802-4723-297.
- 12) LIPPA, R. A. *Pohlaví: příroda a výchova*. Praha: Academia, 2009, 432 s. ISBN 978-802-0017-192.
- 13) MALLON, G. P. *Gay men choosing parenthood*. New York: Columbia University Press, 2004, 176 s. ISBN 02-311-1797-3.
- 14) ORAVCOVÁ, J. *Psychologické aspekty vizuálnej komunikácie*. Banská Bystrica: Univerzita Mateja Bela, 2008, 118 s. ISBN 978-80-8083-604-7.

- 15) OREL, M., FACOVÁ, V. *Člověk, jeho mozek a svět*. Praha: Grada, 2009, 256 s. ISBN 978-802-4726-175.
- 16) PLESKOTOVÁ, Petra. *Svět barev*. Praha: Albatros, 1987, 199 s.
- 17) PONDĚLÍČKOVÁ-MAŠLOVÁ, J., RABOCH J. *O sexualitě a partnerských vztazích*. Praha: Galén, 2005, 196 s. ISBN 80-726-2323-0.
psychologie, XIV, 1970, 5, s. 1 – 17.
- 18) ŘÍČAN, P. *Cesta životem*. Praha: Panorama, 1990, 390 s. ISBN 80-7038-078-0.
- 19) ŘÍČAN, P. *Psychologie osobnosti: Obor v pohybu*. Praha: Grada, 2007, 196 s. ISBN 978-80-247-1174-4.
- 20) ŘÍČAN, P. *Psychologie osobnosti: [obor v pohybu]*. Praha: Grada, 2007, 196 s. ISBN 978-802-4711-744.
- 21) ŘÍČAN, P., KREJČÍŘOVÁ D. *Dětská klinická psychologie*. Praha: Grada, 1997, 450 s. ISBN 80-716-9512-2.
- 22) ŘÍČAN, P., ŽENATÝ, J. *K teorii a praxi projektivních technik*. Bratislava: Psychodiagnostické a didaktické testy, n. p., 1988, 206 s.
- 23) SCHÜRER, M. *Co ukazuje Warteggův test u normálních školáků*.
Československá
- 24) SPENCER, C. *Dejiny homosexuality*. Bratislava: Slovart, 1999, 294 s. ISBN 80-714-5302-1.
- 25) STANČÁK, A. *Klinická psychodiagnostika*. Bratislava: Psychodiagnostické a
- 26) SVOBODA, M. *Psychodiagnostika dětí a dospívajících*. Praha: Portál, 2001, 791 s. ISBN 80-717-8545-8.
- 27) SVOBODA, M. *Psychologická diagnostika dospělých*. Praha: Portál, 2010, 343 s. ISBN 978-807-3677-060.
- 28) ŠÍPEK, J. *Projektivní metody*. Praha: ISV, 2000, 114 s. ISBN 80-858-6653-6.
- 29) TAKALA, M. *Studies of the Wartegg Drawing Completion Test*. Helsinki: Suomalainen Tiedeakatemia, 1964, 110 s.
- 30) VÁGNEROVÁ, M. *Vývojová psychologie II.: dospělost a stáří*. Praha: Karolinum, 2007, 461 s. ISBN 978-80-246-1318-5.
- 31) VÁGNEROVÁ, M. *Vývojová psychologie*. Praha: Karolinum, 2005, 467 s. ISBN 978-80-246-0956-0.

- 32) VALDROVÁ, J. *Gender a společnost: (vysokoškolská učebnice pro nesociologické směry magisterských a bakalářských studií)*. Ústí nad Labem: Univerzita J. E. Purkyně, 2006, 236 s. ISBN 80-704-4808-3.
- 33) VETTEROVÁ, E.: Modifikace Warteggova kresebného testu pro diagnózu a terapii. Nepublikovaná skripta. Ateliér arteterapie PF JU, Č. Budějovice 1994.
- 34) WARTEGG, E.: Schichtdiagnostik – Der Zeichentest (WZT). Verlag, Hogrefe Gottingen 1953.
- 35) WEISS, P. *Sexuální deviace: klasifikace, diagnostika, léčba*. Praha: Portál, 2002, 351 s. ISBN 80-717-8634-9.
- 36) WEISS, P., ZVĚŘINA, J. *Sexuální chování v ČR: situace a trendy*. Praha: Portál, 2001, 159 s. ISBN 80-717-8558-X.

internetové portály vztahující se k homosexualitě

(dostupné k datu 17. 4. 2012)

www.004.cz

www.bigkontakt.gayboy.cz

www.gay.iniciativa.cz

www.mirang.estranky.cz

www.stud.cz

www.varianty.cz

internetové články

(dostupné k datu 17. 4. 2012)

Homosexuálové mohou adoptovat děti, rozhodl dánský parlament. *Idnes* [online]. 2010, 2010-05-04 [cit. 2012-04-17]. Dostupné z: http://zpravy.idnes.cz/homosexualove-mohou-adoptovat-deti-rozhodl-dansky-parlament-pub-/zahranicni.aspx?c=A100504_220039_zahranicni_vel

Homosexuálové v říši zvířat. 100+1 zahraniční zajímavost [online]. 1999, č. 26, 1999-12-20 [cit. 2012-04-17]. Dostupné z: <http://www.bazi.cz/zajimavosti/homosexualove-v-risi-zvirat.html>

WEISS, Petr. *Homosexualita. Plánování rodiny* [online]. 2012-04-17 [cit. 2012-04-17]. Dostupné z: <http://www.planovanirodiny.cz/clanky/homosexualita>

SEZNAM PŘÍLOH

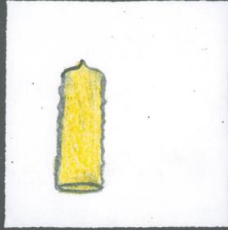

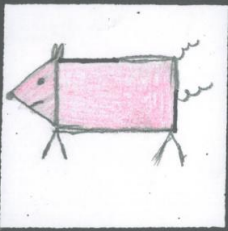
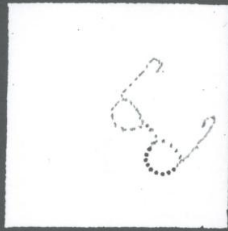
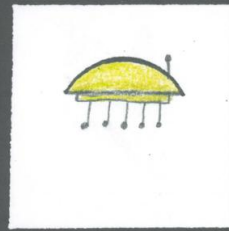

Příloha č. 1 – vyplněné testy homosexuálními muži

Příloha č. 2 – vyplněné testy heterosexuálními muži

Příloha č. 1 – vyplněné testy homosexuálními muži

Vor- und Zuname: _____
 Beruf: _____ Geburtstag: _____

1	2	3	4
			
5	6	7	8
			

Urheberrechtlich geschützt Copyright by Verlag für Psychologie – Dr. C.J. Hogrefe – Göttingen – 1953.

(D)

- 2, VFO TALÍŘ
- 6, ČUVÍK
- 1, TLUSTÝ ÚŘEDNÍK
- + 3, SCHOOT DO NEBE
- 5, SVÍCENÍ BATERKOU NA OBLOKU
- 7, BAYLE
- 4, PULTR
- 2, ŠPICKA

Vor- und Zuname: _____

Beruf: _____ Geburtstag: _____

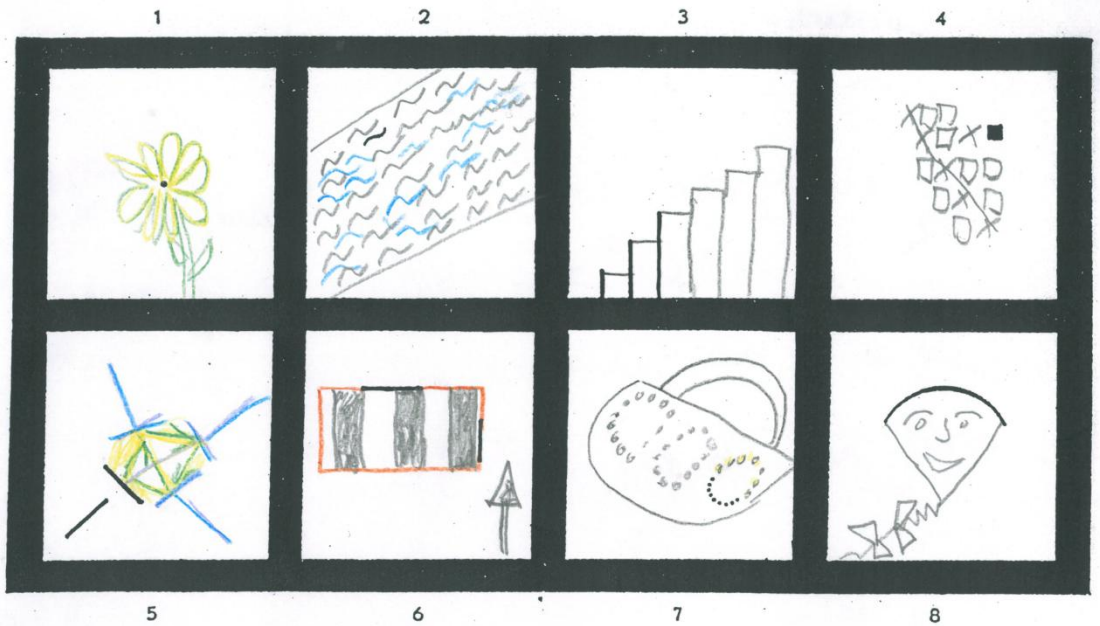
Urheberrechtlich geschützt Copyright by Verlag für Psychologie - Dr. C.J. Hogrefe - Göttingen - 1953.

(D)

- 1) 8 MĚSÍČNÍ POEZIE
- 2) 3 OSUDOVÝ OKAŽĚK
- 3) 2 RAŮ
- 4) 6 VYČKA'VÁNÍ
- 5) 5 VŠOU MEZI NÁMI
- 6) 7 MENTÁLKA
- + 7) 1 STRACH VOČÍCH
- 8) 4. ŠACHOVÉ ZÁTIŽI'

Vor- und Zuname: .....

Beruf: ..... Geburtstag: .....

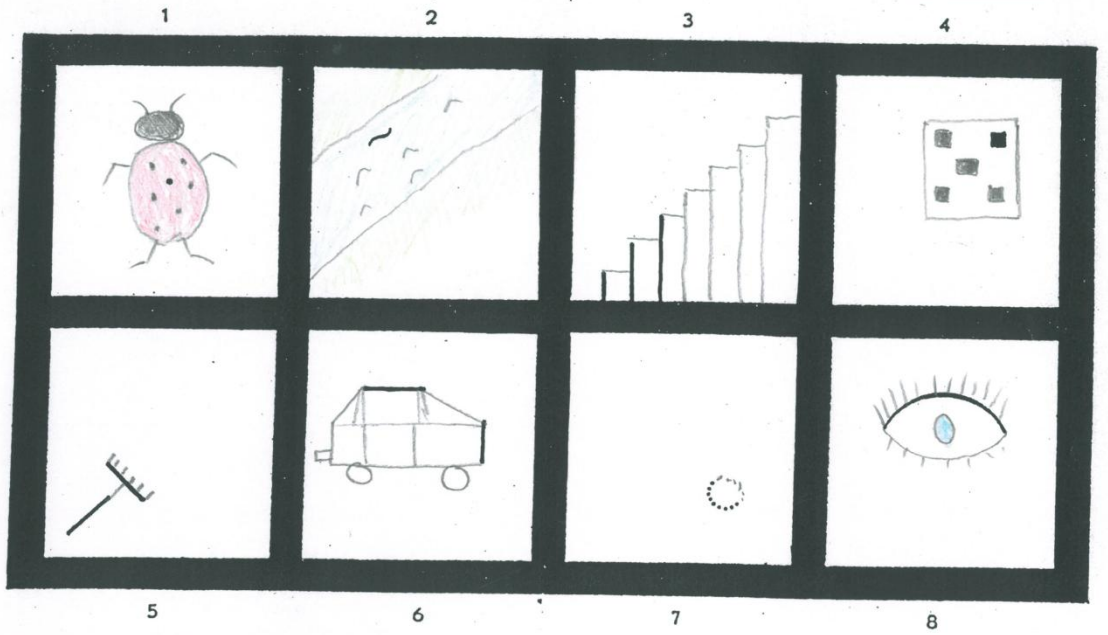
Urheberrechtlich geschützt Copyright by Verlag für Psychologie - Dr. C.J. Hogrefe - Göttingen - 1953.

(D)

1 - sedmkrátka, 3 - schůjka dr. nebe, β - drak, 4 - pískový, 2 - řečka
7 - velkonoční majička, 5 - odraz světlého paprsku, 6 - přechod na dříve

Vor- und Zuname: .....

Beruf: ..... Geburtstag: .....

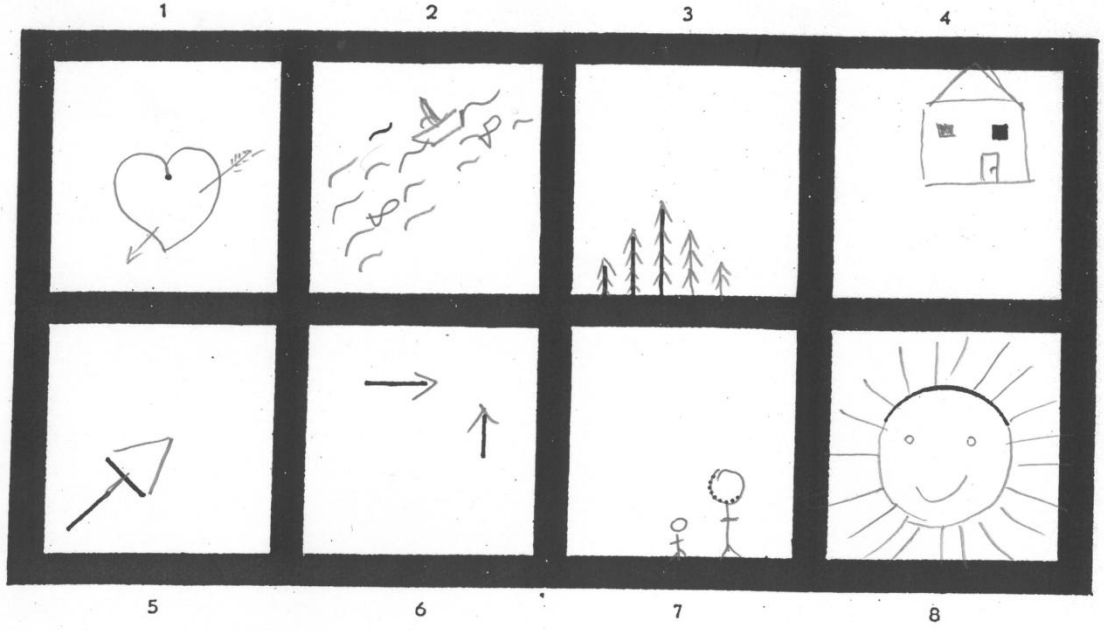
Urheberrechtlich geschützt | Copyright by Verlag für Psychologie - Dr. C.J. Hogrefe - Göttingen - 1953.

(D)

- 1 - BERUŠKA SEDMITEČNA (7.)
- 2 - ŘEKA U LOUČKY (4.)
- 3 - SCHODY (6.)
- 4 - KOSTKA (3.)
- 5 - HRABE (2.)
- 6 - AUTO (5.)
- 7 - KORÁLKOVÝ NÁRAMEK (8.) nejlepší -
- 8 - OKNO (1.) - nejnadhěj +

Vor- und Zuname: .....

Beruf: ..... Geburtstag: .....

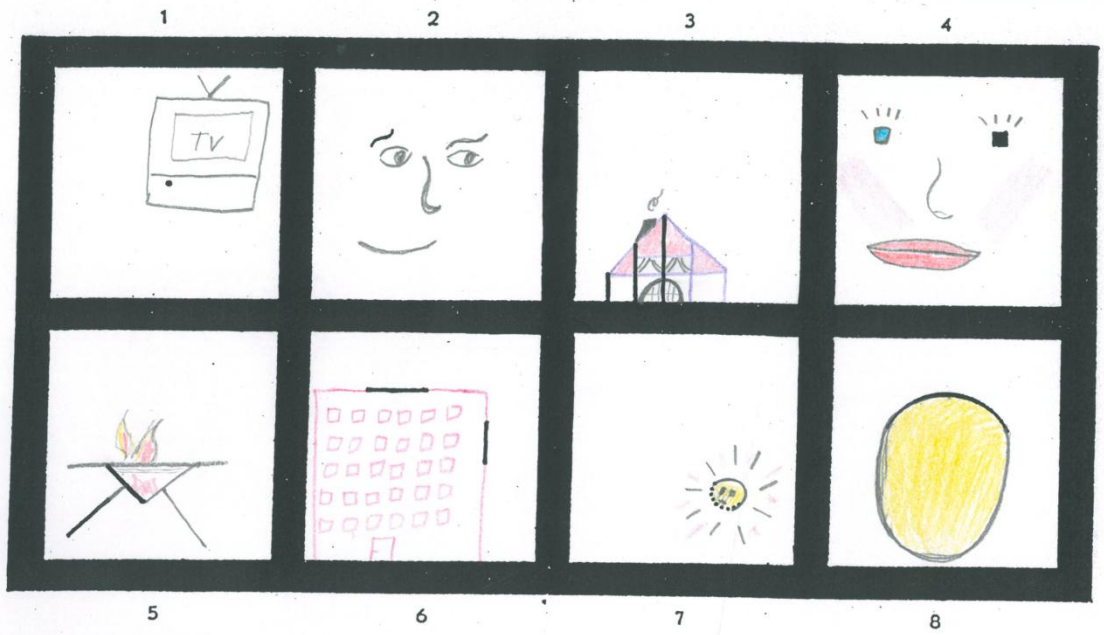
Urheberrechtlich geschützt Copyright by Verlag für Psychologie - Dr. C.J. Hogrefe - Göttingen - 1953.

(D)

- 1) Srdee
- 3) Les
- 4) Dím
- 8) Slunce
- 4) Lide'
- 5) Šipky -
- 6) Dvě šipky
- 2) Voda +

Vor- und Zuname: _____

Beruf: _____ Geburtstag: _____

Urheberrechtlich geschützt! Copyright by Verlag für Psychologie - Dr. C.J. Hogrefe - Göttingen - 1953.

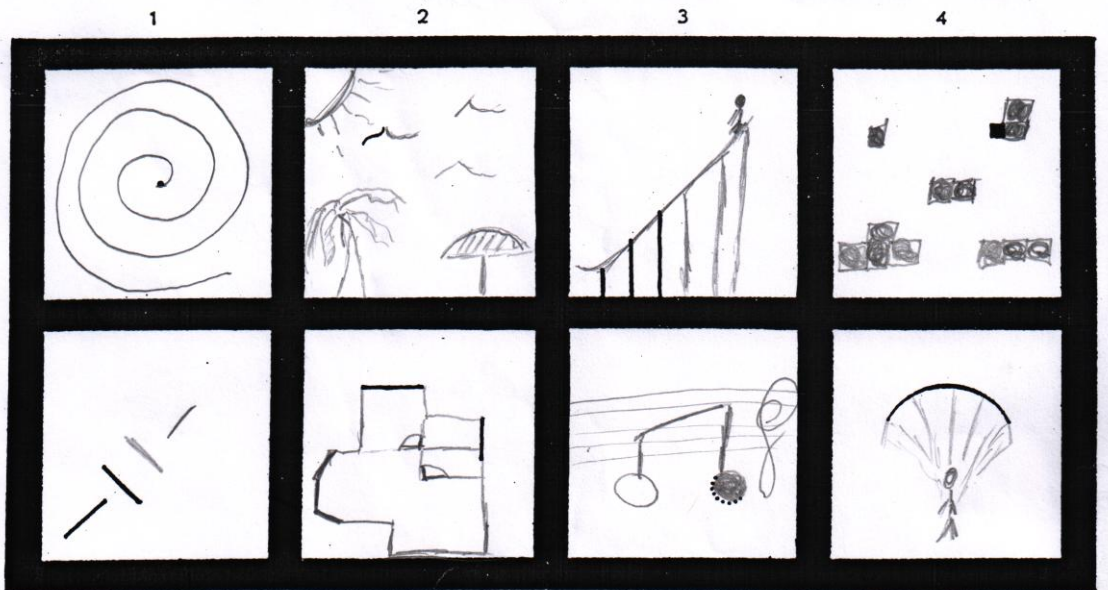
(D)

- 4) TVA'Ě (+)
- 8) VAJICKO
- 3) DŮM
- 2) TVA'Ě
- 7) SLUNCE
- 1) TELEVIZE
- 5) BRIL (-)
- 6) PANEĽA'K

Vor- und Zuname: .....

Beruf: ..... Geburtstag: .....

Urheberrechtlich geschützt | Copyright by Verlag für Psychologie - Dr. C.J. Hogrefe - Göttingen - 1953.

(D)

1 - ΜΕΛΟΚΕΚΛΟ

8 - ΠΑΡΑΚ

3 - ΣΥΚΑΝΣΚΥ ΜΥΣΤΕΚ

4 - ΗΛΙΑ ΛΟΦΕ

2 - ΠΛΑΖ - ΠΤΑΟΙ +

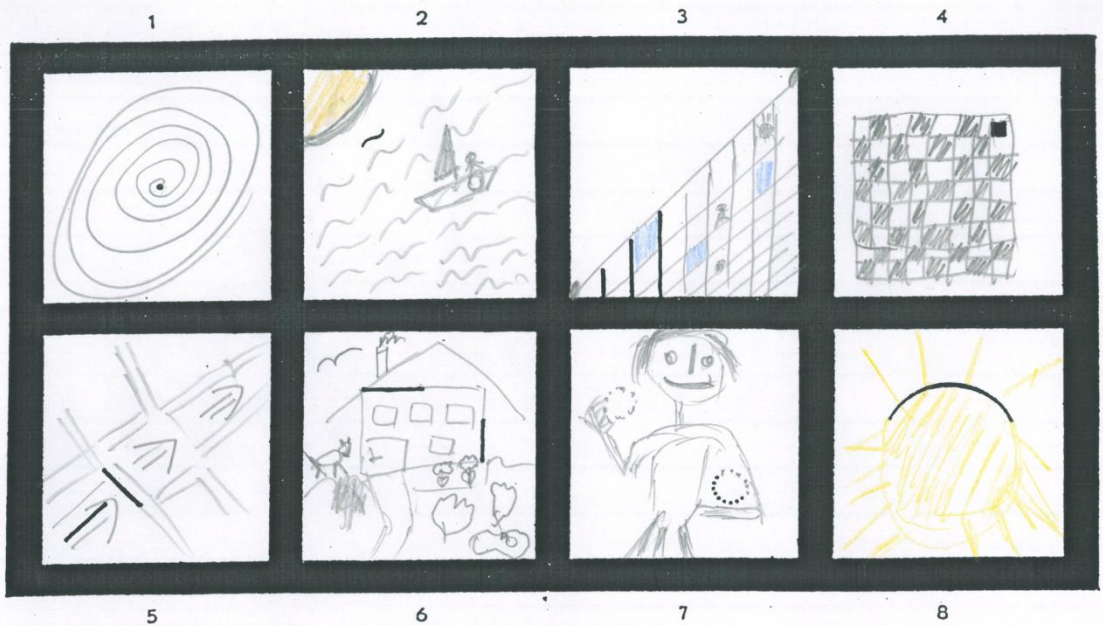
5 - ΟΡΑΚΟΥΑΝΙ

6 - ΜΑΩΡΤ ΡΟΜΥ -

7 - ΜΟΥΥ

Vor- und Zuname: .....

Beruf: ..... Geburtstag: .....

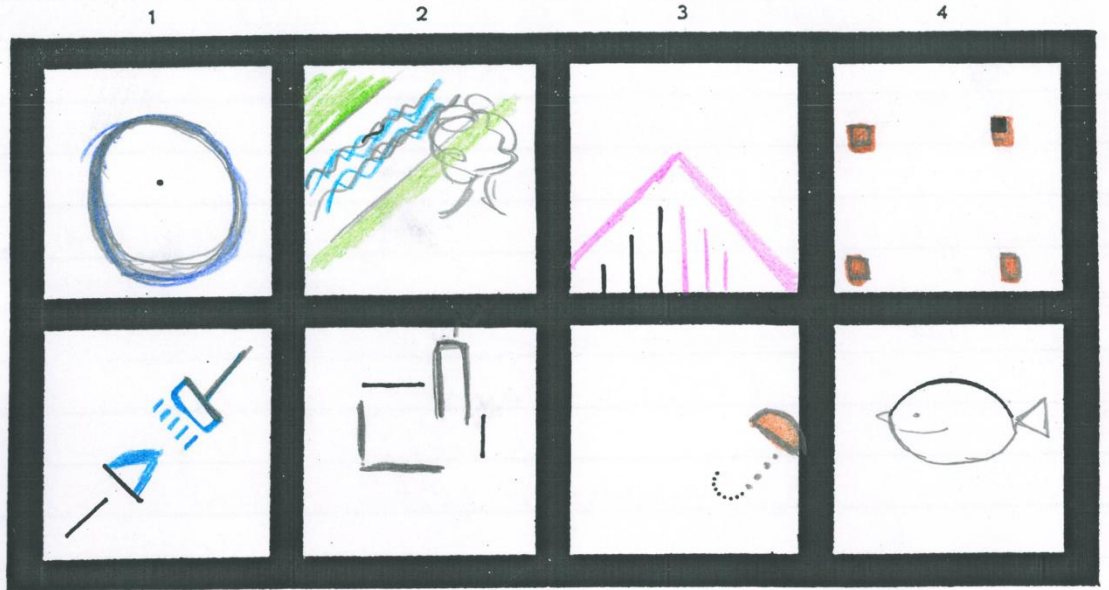
Urheberrechtlich geschützt! Copyright by Verlag für Psychologie - Dr. C.J. Hogrefe - Göttingen - 1953.

(D)

- 3 přímý obrovský dům
- 7 žonglér —
- 8 slunce
- 4 tarhomania
- 6 domček +
- 7 letolérny
- 5 cesta životem
- 2 mořeplavec

Vor- und Zuname: .....

Beruf: ..... Geburtstag: .....

Urheberrechtlich geschützt Copyright by Verlag für Psychologie - Dr. C.J. Hogrefe - Göttingen - 1953.

(D)

8) ryba

6) továrna

5) SYP a klacivo (umělecké máčimi)

3) horská chata

4) hran' kostka

1) oči' pístroj

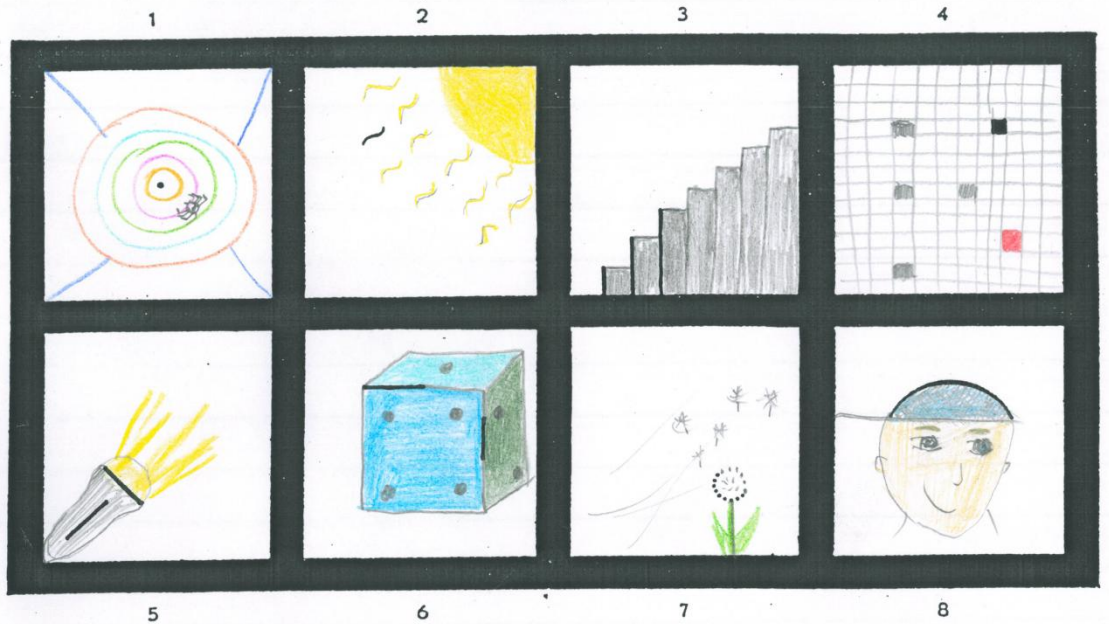

7) destník

2) koryto řeky

Vor- und Zuname: .....

Beruf: ..... Geburtstag: .....

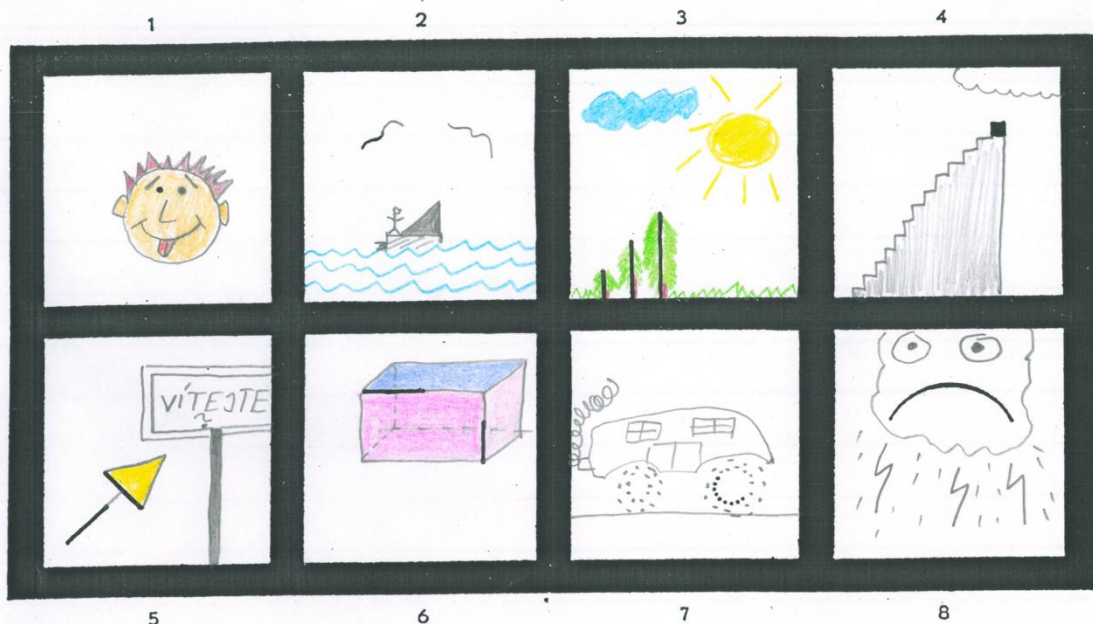
Urheberrechtlich geschützt Copyright by Verlag für Psychologie - Dr. C.J. Hogrefe - Göttingen - 1953.

(D)

- 2 - slunko
- 3 - černý klavír
- 8 - ontápec s voskou kostičkou
- 4 - bod v prostoru
- 1 - pavučina +
- 7 - paupeliška
- 5 - baterka -
- 6 - hrací kostka

Vor- und Zuname: .....

Beruf: ..... Geburtstag: .....

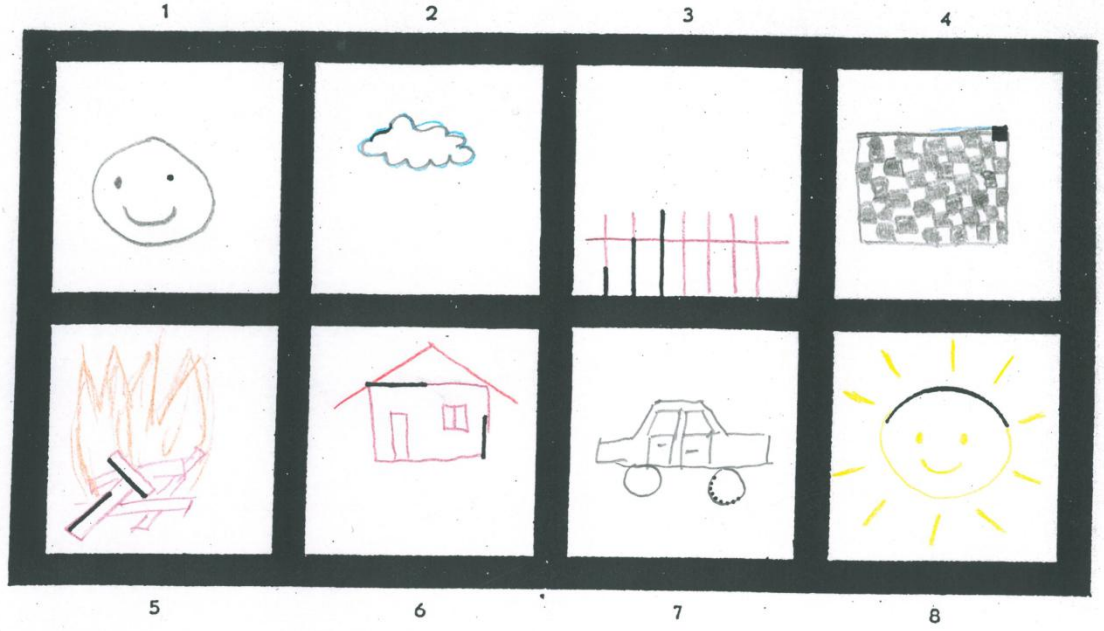
Urheberrechtlich geschützt Copyright by Verlag für Psychologie - Dr. C. J. Hogrefe - Göttingen - 1953.

(D)

- 1) NEVINNÝ (1)
- 2) SAMOTÁŘ (4)
- 3) V LESE (2)
- 4) SCHODY DO NEBE (8) (+)
- 5) ÚHEL POHLEDU (6)
- 6) MATEMATIKA (5)
- 7) VEHLK BUDOUCNOSTI (7) (-)
- 8) ŠPATNÝ DEN (3)

Vor- und Zuname: .....

Beruf: ..... Geburtstag: .....

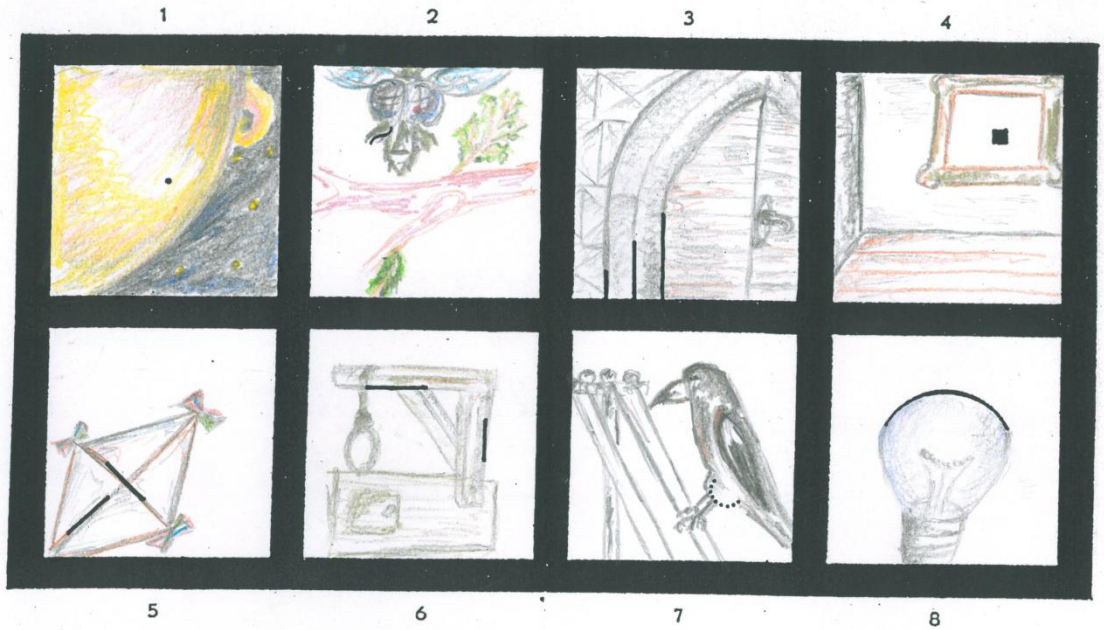
Urheberrechtlich geschützt | Copyright by Verlag für Psychologie - Dr. C.J. Hogrefe - Göttingen - 1953.

(D)

- 8. SLUNÍČKO +
- 6. DOMEČEK
- 3. PLOT -
- 4. ŠACHOVNICE
- 1. SMAZLÍK
- 7. AUTO
- 2. MRÁK
- 5. POLÍNKÁ FOHENŮ

Vor- und Zuname: .....

Beruf: ..... Geburtstag: .....

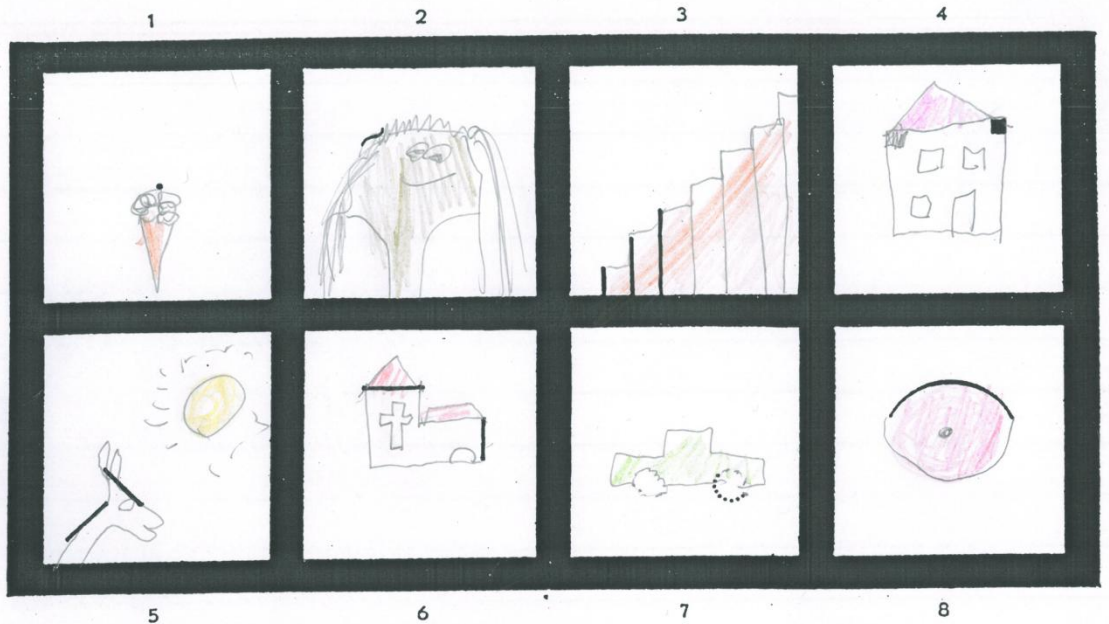
Urheberrechtlich geschützt Copyright by Verlag für Psychologie - Dr. C.J. Hogrefe - Göttingen - 1953.

(D)

8. ŽÁROVKA +
3. BRÁNA + RÁDO *
6. ČIBENICE -
7. SLOMĚČNÍ SKVRNA
2. MOUCHA Y LESE
4. CIZINECKÁ GALERIE
5. TOPZEMNÍ ČAS
7. HAVRAN NA PRATE CL. VEPENÍ

Vor- und Zuname: .....

Beruf: ..... Geburtstag: .....

Unberrechtlich geschützt! Copyright by Verlag für Psychologie - Dr. G.J. Hogrefe - Göttingen - 1953.

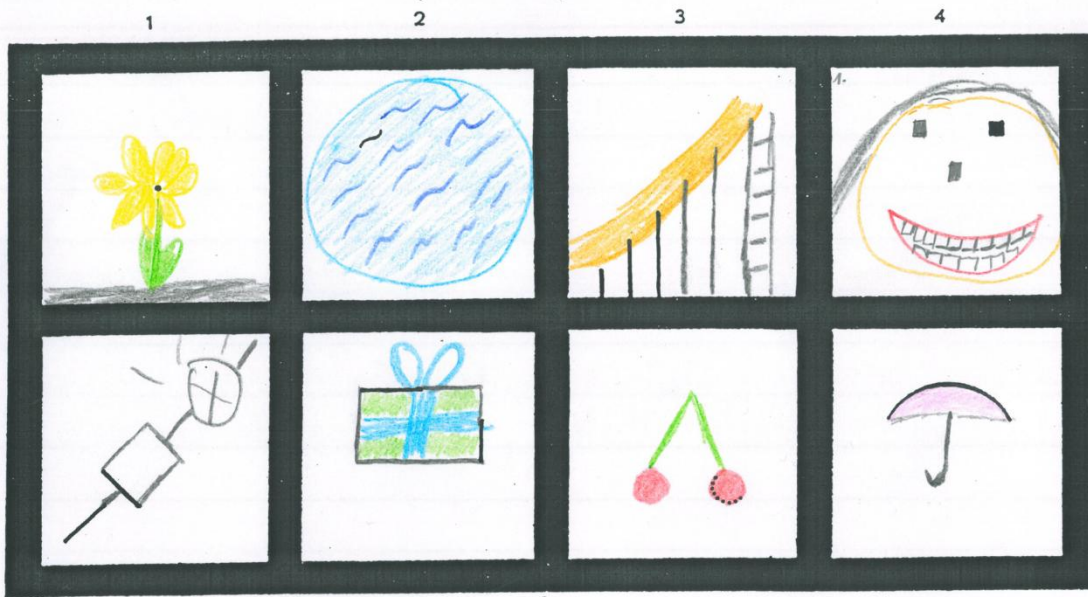
(D)

8 PRS
4 DŮM
7 AUTO
3 SCHODY
6 KOSTEL
2 PRINCEZNA
5 KŮŇ +
1 ZMRZLINA -

Vor- und Zuname: .....

Beruf: ..... Geburtstag: .....

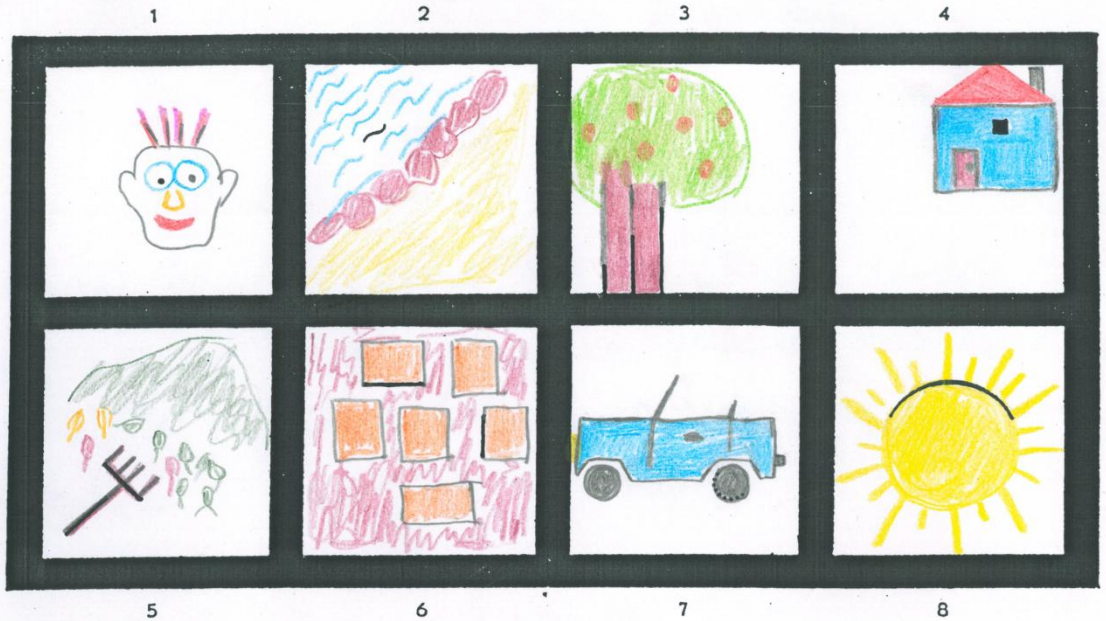
Urheberrechtlich geschützt Copyright by Verlag für Psychologie - Dr. C.J. Hogrefe - Göttingen - 1953.

(D)

1, 2 => 4 oblique (+)
3 skizzenhaft
7 teure
6 hand
1 kristall
4 jeans
8 distanz
5 el. cloud (-)

Vor- und Zuname: .....

Beruf: ..... Geburtstag: .....

Urheberrechtlich geschützt! Copyright by Verlag für Psychologie - Dr. C.J. Hogrefe - Göttingen - 1953.

(D)

- 8) HORKÝ LETNÍ DEN
4) DŮM NA SAMOTĚ
2) DVA STROMY V JEDNOM
7) AUTO
2) NA PLAŽI U MOŘE
+ 5) HRMADA LISTŮ
- 1) MUTANT

Vor- und Zuname: .....

Beruf: ..... Geburtstag: .....

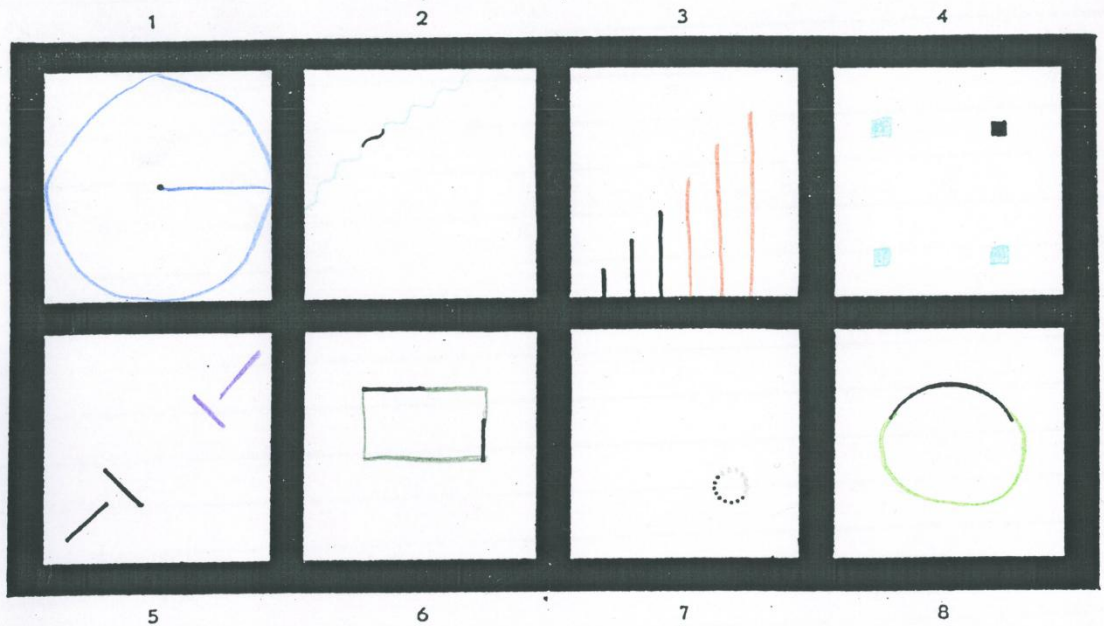
Urheberrechtlich geschützt Copyright by Verlag für Psychologie - Dr. C. J. Hogrefe - Göttingen - 1953.

(D)

- 1. Ten správný čas
- + 3. Stodola a pole
- 2. Cizák ve světle
- 7. Výhled z auta
- 8. Vyhodnutí míč na americký fotbal
- 6. Tři křivky na plech
- 5. Detail na cestu Tgky
- 4. Pozdrav od robota

Vor- und Zuname: .....

Beruf: ..... Geburtstag: .....

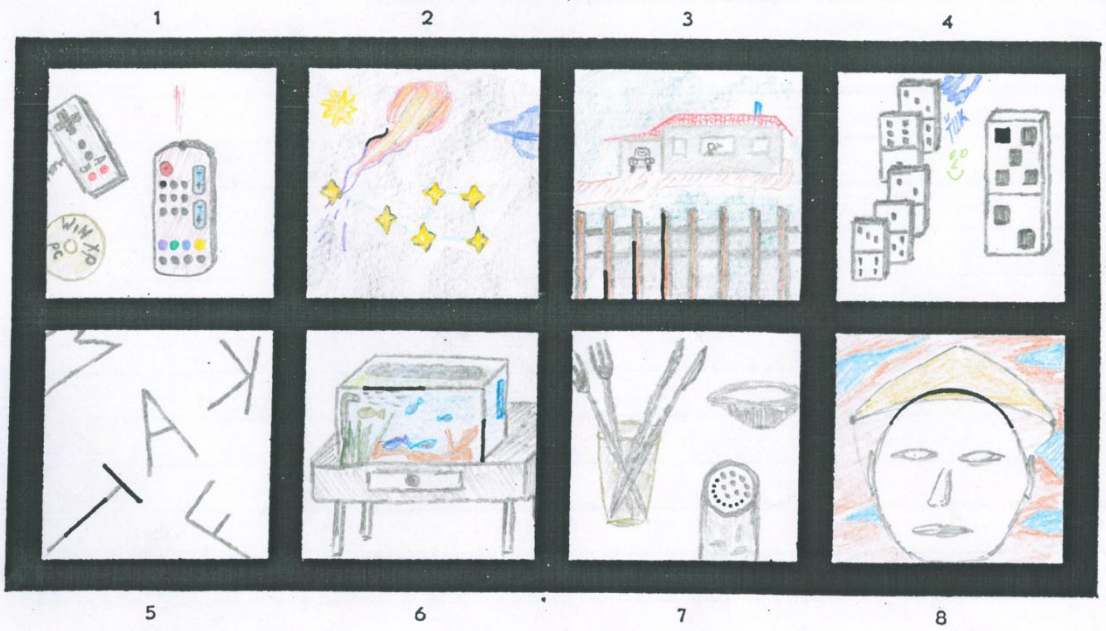
Urheberrechtlich geschützt! Copyright by Verlag für Psychologie - Dr. C.J. Hogrefe - Göttingen - 1953.

(D)

- 1 KRUH
- 2 VUKA
- 3 GRAF
- 4 ČIVREČKY
- 5 TEČKA +
- 6) OBDELNÍK
- 4 KROUŽEK
- 2 MĚSÍC -

Vor- und Zuname: .....

Beruf: ..... Geburtstag: .....

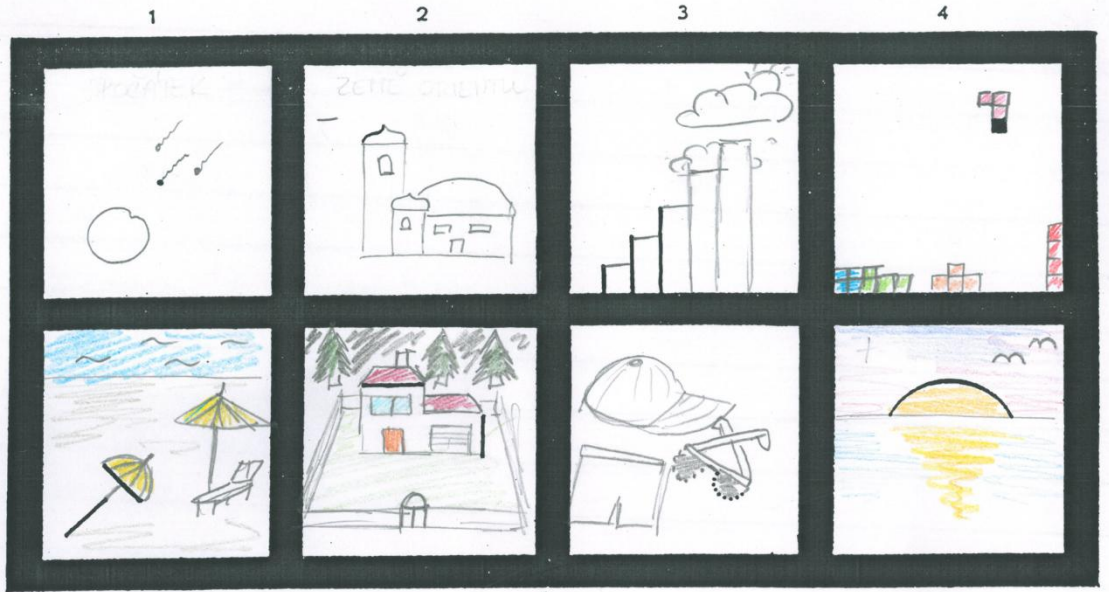
Urheberrechtlich geschützt Copyright by Verlag für Psychologie - Dr. C.J. Hogrefe - Göttingen - 1953.

(D)

- 2 prilet komety vesmírem ⊖
- 4 domino 3
- 3 vylet se nekona, vichni doma
- 6 tři pískni v akváriu
- 8 číslo v rejčovém poli
- 7 solníka z rejči
- 5 slabikář
- 1 vladače ⊕

Vor- und Zuname: .....

Beruf: ..... Geburtstag: .....

Urheberrechtlich geschützt Copyright by Verlag für Psychologie - Dr. C.J. Hogrefe - Göttingen - 1953.

(D)

1. POČÁTEK (1)
2. ZEMĚ ORIENTU (2) -
3. SCHODY DO NEBE (3)
4. VIRTUÁLNÍ SVĚT (6)
5. LIDUPRAŽDNÍ RÁV NA ZEMI (7)
6. MAJETEK (5)
7. VZTÁURU NA PLAŽI (8)
8. VŠE, CO MÁ POČÁTEK, MÁ I KONEC (4) +

Příloha č. 2 – testy vyplněné heterosexuálními muži

Vor- und Zuname: .....

Beruf: ..... Geburtstag: .....

1 2 3 4

5 6 7 8

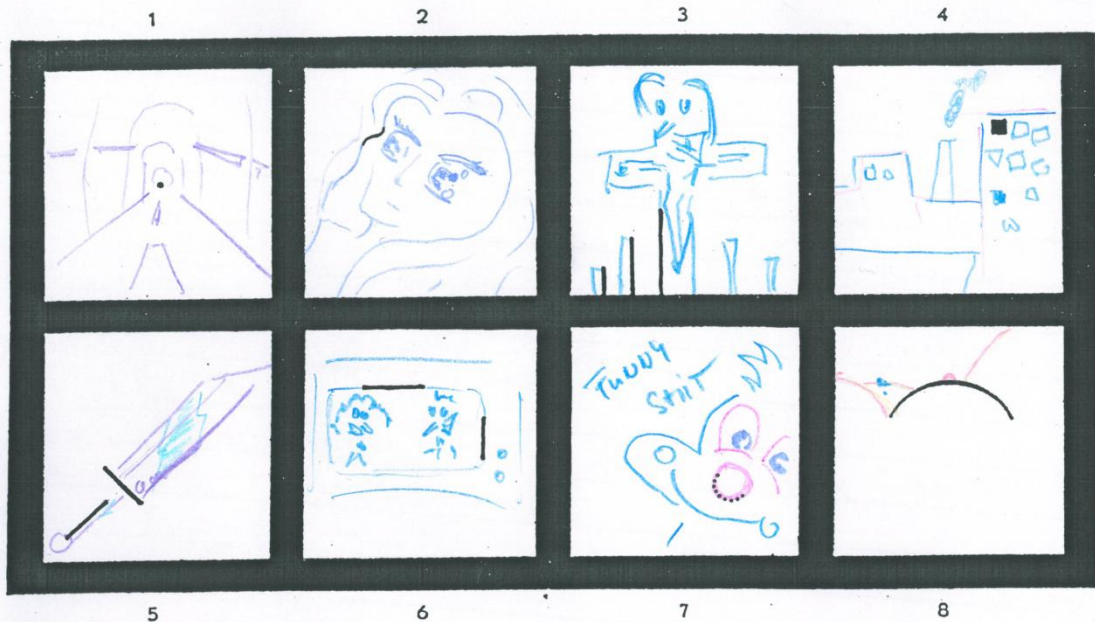
Urheberrechtlich geschützt! Copyright by Verlag für Psychologie – Dr. C. J. Hogrefe • Göttingen • 1953.

(D)

1. Kostka (1)
2. Robot se třetím okem (4)
3. Rýsovací potřeby (6)
4. Wi-fi – plný signál / stav připojeno (3)
5. Nový život (2) +
6. Porod (8) –
7. Mandala (7)
8. Pičkvorky (5)

Vor- und Zuname: .....

Beruf: ..... Geburtstag: .....

Urheberrechtlich geschützt | Copyright by Verlag für Psychologie - Dr. C. J. Hoferle - Göttingen - 1953.

(D)

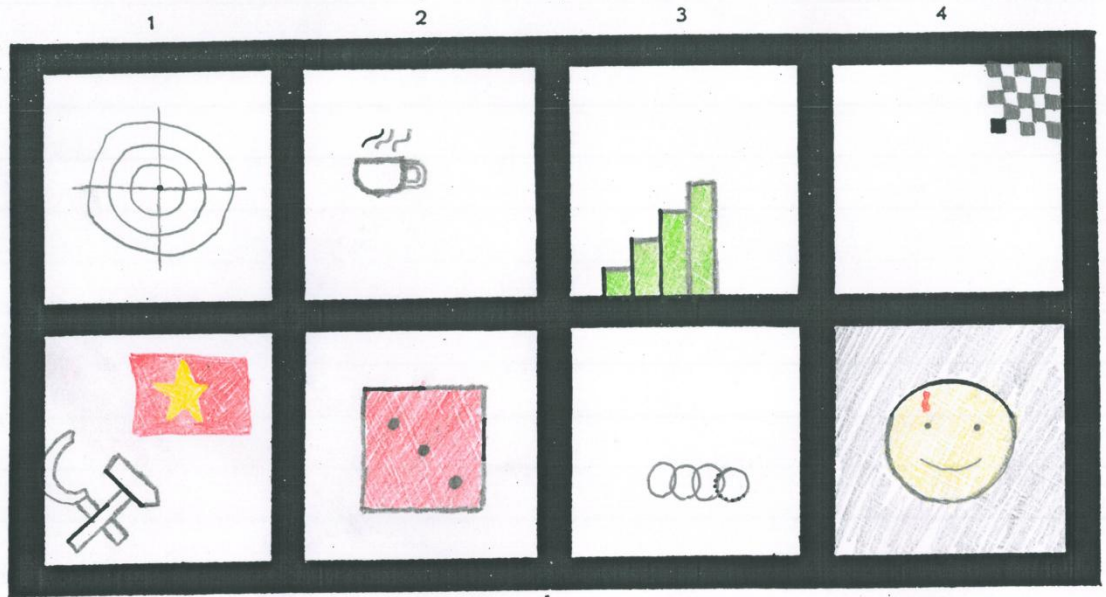
8. UDOLJ STIVU STITI A POKUŠENI (KOOLJ)
6. OLD SCHOOL TV
5. ZIVEMINA KATAKODKA
1. TUNEL
2. NEJAKA TETA
3. JEEZ
7. JIGSAW (KLAUN)
4. THIS TOWN

-4
+2

Vor- und Zuname: .....

Beruf: ..... Geburtstag: .....

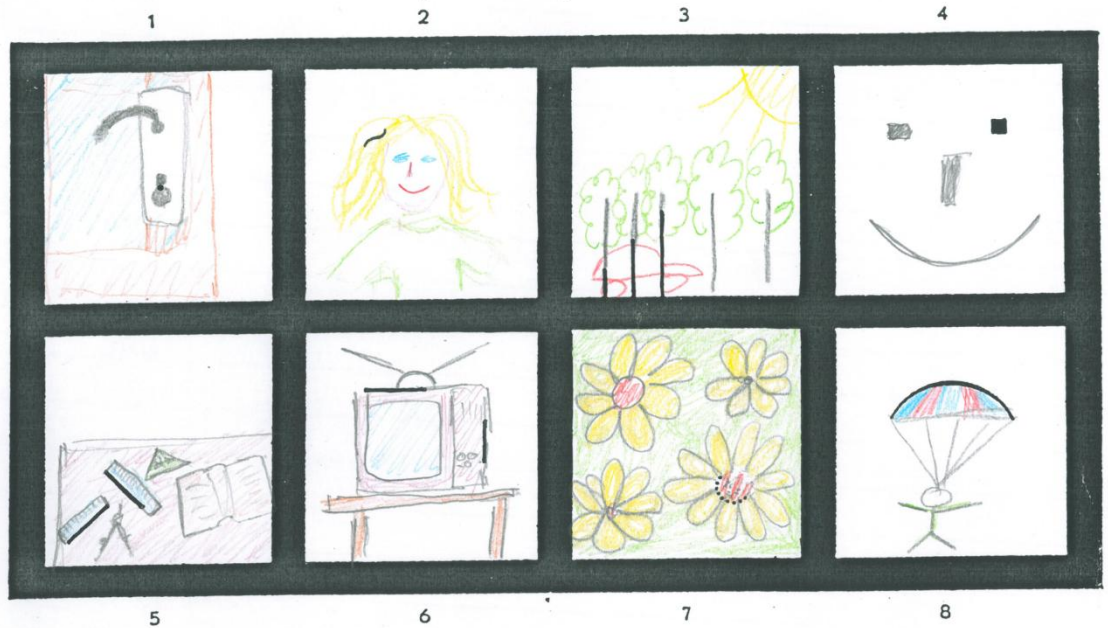
Urheberrechtlich geschützt Copyright by Verlag für Psychologie - Dr. C.J. Hogrefe - Göttingen - 1953.

(D)

- 8 - WATCHMEN
- 6 - KOSTKA
- + 2 - JAVA
- 3 - SIGNAL
- 5 - CCCP
- 1 - TERČ
- 4 - ČÁST SACHOVNICE
- 7 - AUDI

Vor- und Zuname: .....

Beruf: ..... Geburtstag: .....

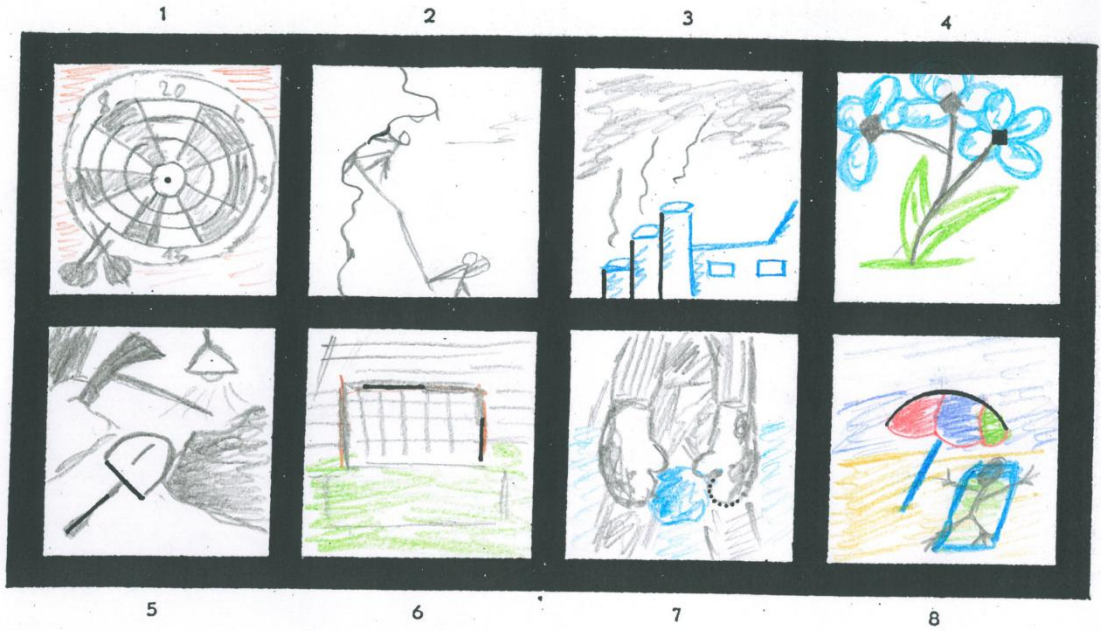
Urheberrechtlich geschützt! Copyright by Verlag für Psychologie - Dr. C. J. Hogrefe - Göttingen - 1953.

(D)

- 3) Alej
- 8) Parashutista
- 2) Holovodka
- 6) Televizor
- 4) Smajlik (-)
- 7) Lavka (+)
- 5) Deskrpcijuni geometrija
- 1) Okno

Vor- und Zuname: _____

Beruf: _____ Geburtstag: _____

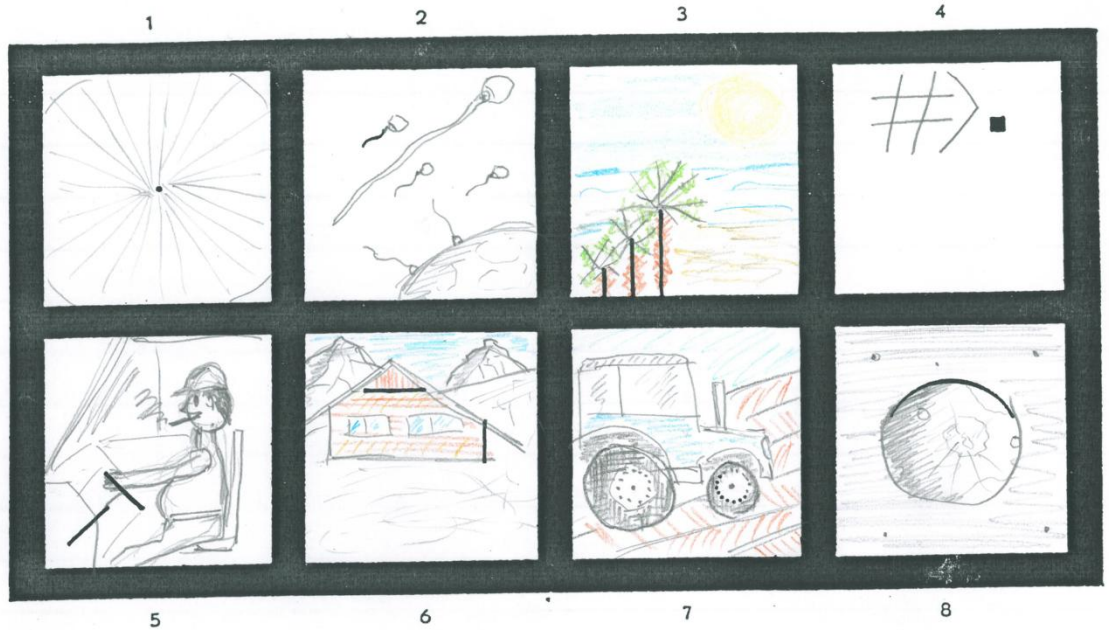
Urheberrechtlich geschützt Copyright by Verlag für Psychologie - Dr. C. J. Hogrefe - Göttingen - 1953.

(D)

- 3) knedla továrna
- 8) slunečnik bez stínu
- 4) byline
- 2) škololežci
- 4) starba školulák +
- 1) tero
- 5) Pribytok vorkohotického permontka -
- 6) prážská brána

Vor- und Zuname: .....

Beruf: ..... Geburtstag: .....

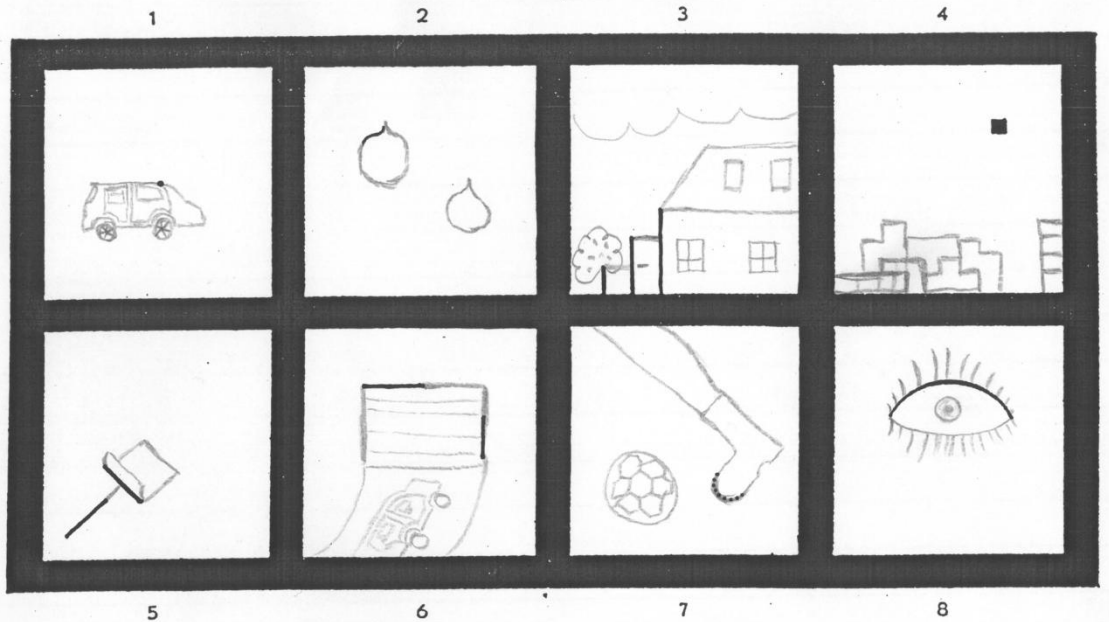
Urheberrechtlich geschützt! Copyright by Verlag für Psychologie - Dr. C. J. Hogrefe - Göttingen - 1953.

(D)

- 3 PLIE
- 8 ÚTĚK
- 7 ORBA
- 4 SHELL (PŘEKAZOVÁ ZÁDKA)
- 1 TRUBKA
- 6 HORY
- 5 ŘIDIČ -
- 2 POČETI +

Vor- und Zuname: .....

Beruf: ..... Geburtstag: .....

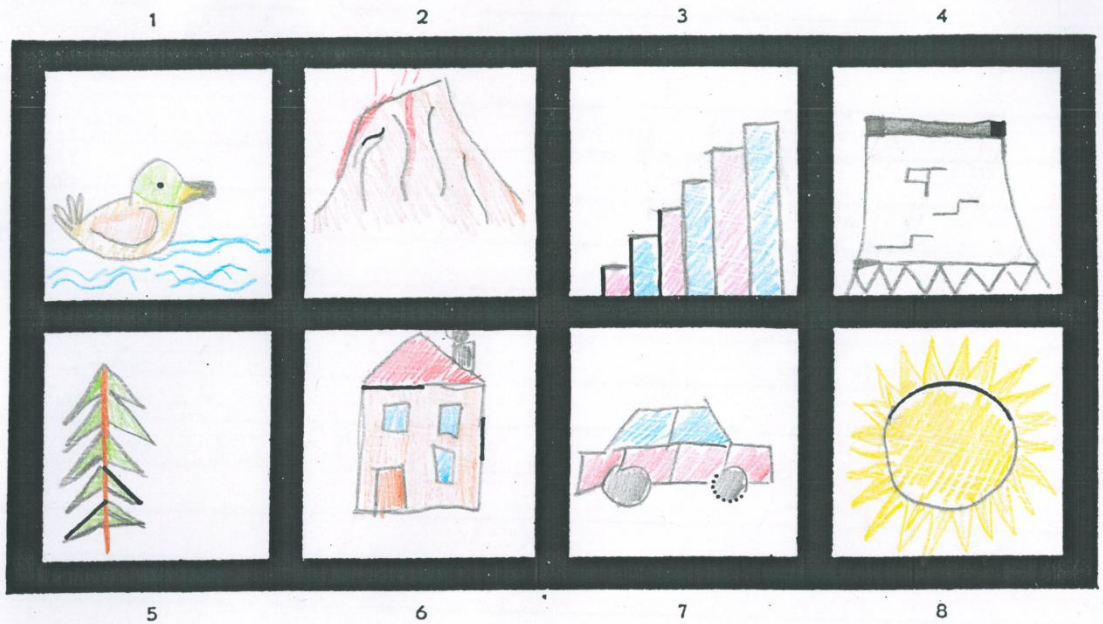
Urheberrechtlich geschützt Copyright by Verlag für Psychologie - Dr. C.J. Hogrefe - Göttingen - 1953.

(D)

- ⑧ OKO
- ① AUTO
- ③ DŮM TOP
- ④ TETRIS
- ② KAPKA
- ⑤ HRABLO
- ⑦ KOP
- ⑥ GARAZ NEJHORŠÍ

Vor- und Zuname: .....

Beruf: ..... Geburtstag: .....

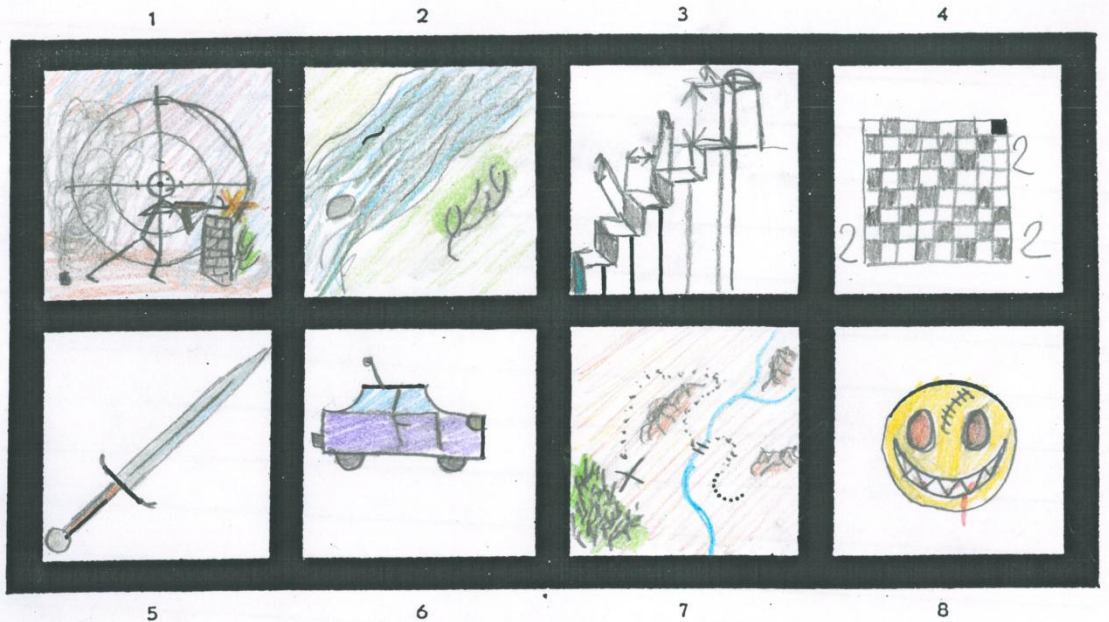
Urheberrechtlich geschützt Copyright by Verlag für Psychologie - Dr. C. J. Hogrefe - Göttingen - 1953.

(D)

- 8- slunce
- 7- auto +
- 6- dům
- 2- soška
- 3- graf
- 1- kachna
- 4- dlejší věš. od elektrárny
- 5- strom -

Vor- und Zuname: .....

Beruf: ..... Geburtstag: .....

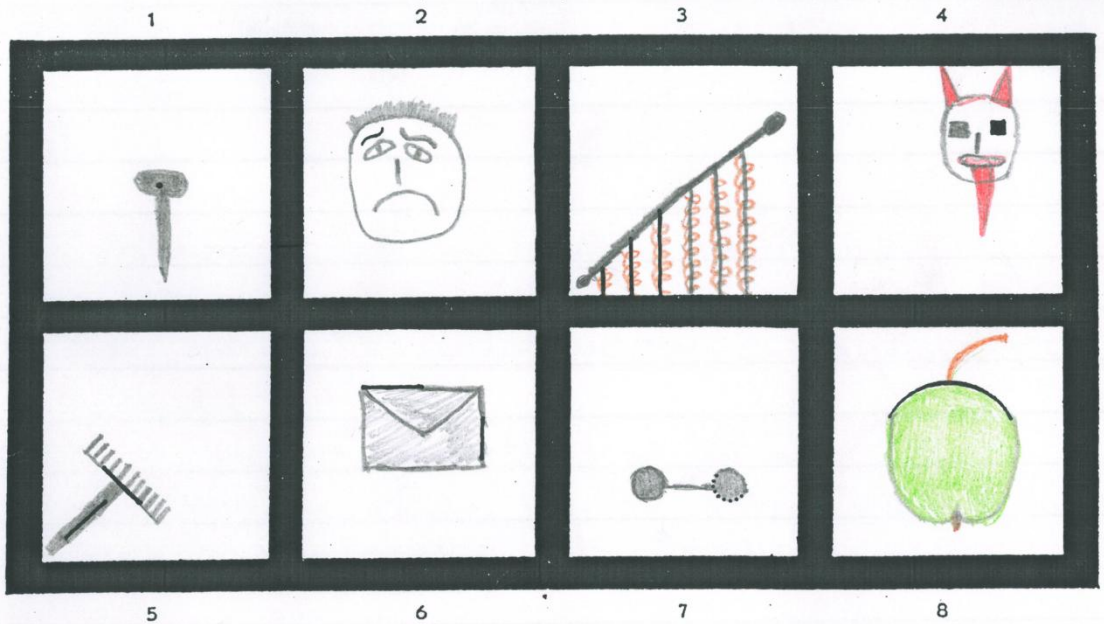
Urheberrechtlich geschützt Copyright by Verlag für Psychologie - Dr. C.J. Hogrefe - Göttingen - 1953.

(D)

- + 1 - CS - BLBÁ SITUACE
- 3 - PLÁN SCHODIŠTĚ
- 8 - HALOWENSKÝ SMAJL
- 7 - MAPA POKLADU
- 5 - MEČ
- 4 - ŠACHOVNICE - CHYBA MANUFAKTURY ?
- 2 - ŘEKA
- 6 - AUTO - VZOR DÍTĚ Z TŘÍDY

Vor- und Zuname: .....

Beruf: ..... Geburtstag: .....

Urheberrechtlich geschützt Copyright by Verlag für Psychologie - Dr. C. J. Hogrefe - Göttingen - 1953.

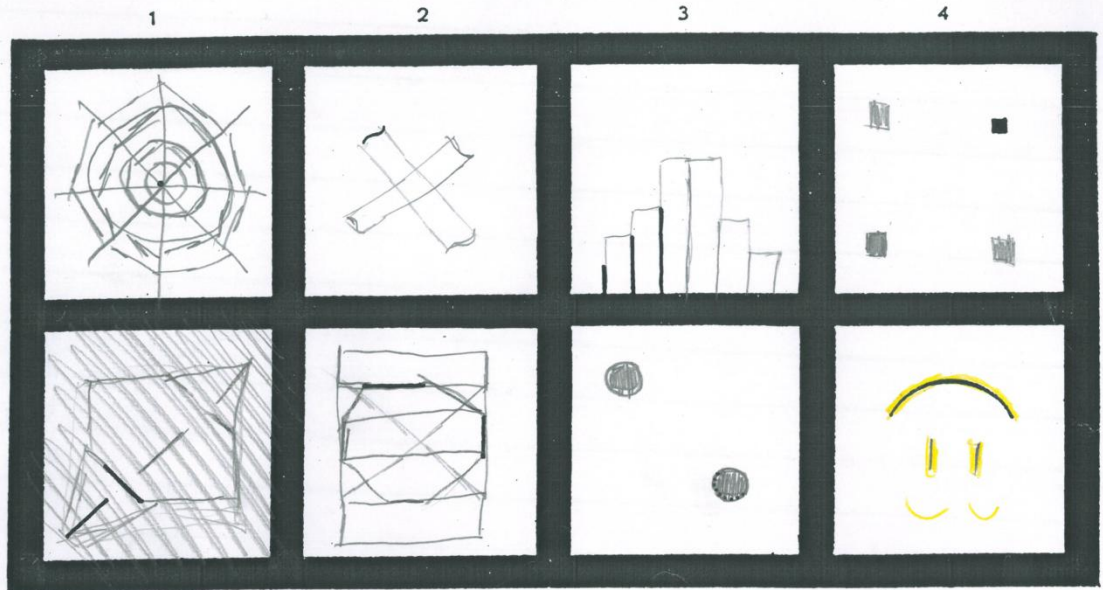
(D)

- 7 - ČINKA
- 8 - JABLKO
- 6 - OBALKA
- 5 - HRABĚ
- 4 - ČERT
- ⊖ 3 - ZÁBRADLÍ
- ⊕ 2 - MRÁČOUN
- 1 - HŘEBÍK

Vor- und Zuname: .....

Beruf: ..... Geburtstag: .....

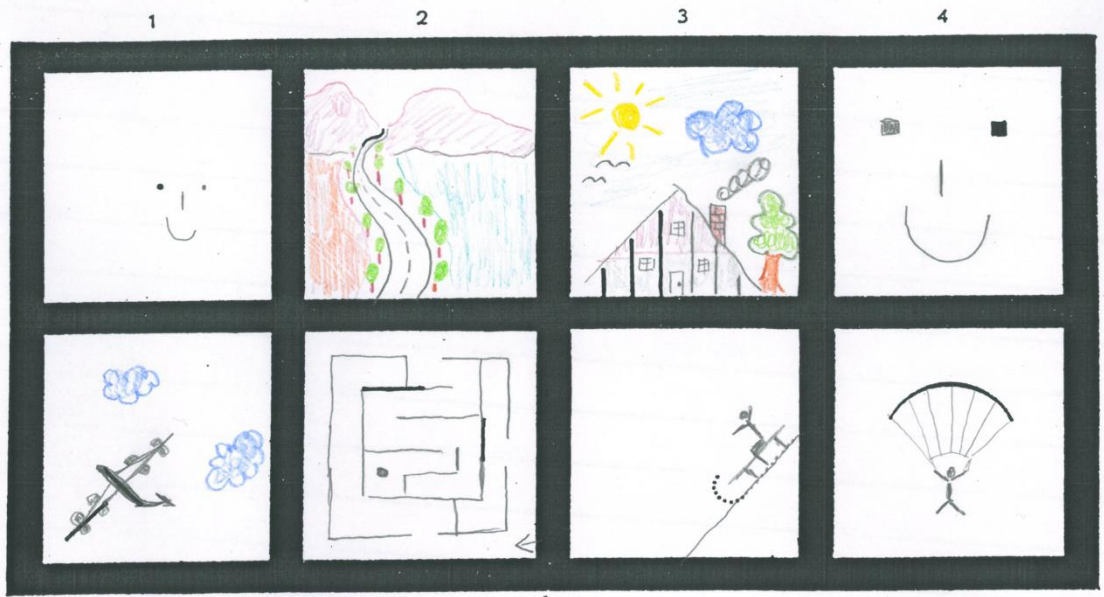
Urheberrechtlich geschützt Copyright by Verlag für Psychologie - Dr. C.J. Hogrefe - Göttingen - 1953.

(D)

8 NÁZADA
3 ŽIVOT
4 OBLÍBENÉ ČÍSLO
1 ~~TEXT~~ KLID
2 MELONIE
7 SYMETRIE
5 ~~BELEWIT~~ ⊖ HERMYSL
6 ~~HERMYSL~~ ŽNATEK ⊕
(KHAOS)

Vor- und Zuname: .....

Beruf: ..... Geburtstag: .....

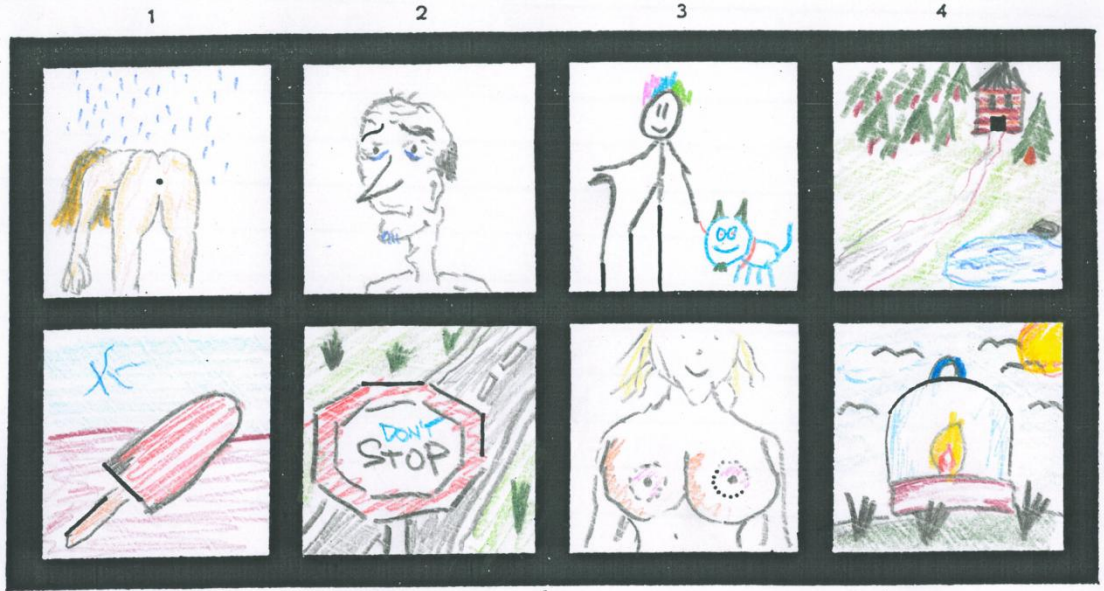
Urheberrechtlich geschützt Copyright by Verlag für Psychologie - Dr. C.J. Hogrefe - Göttingen - 1953.

(D)

- 1. Smajlík
- ~~2.~~
- ~~3.~~
- 4. Taký smajlík
- 3. Dím za hezkého dne +
- 8. Parašutista
- 6. Bludisté -
- 7. Sárkování
- 5. Start letadla
- 2. Krajina se silnicí

Vor- und Zuname: .....

Beruf: ..... Geburtstag: .....

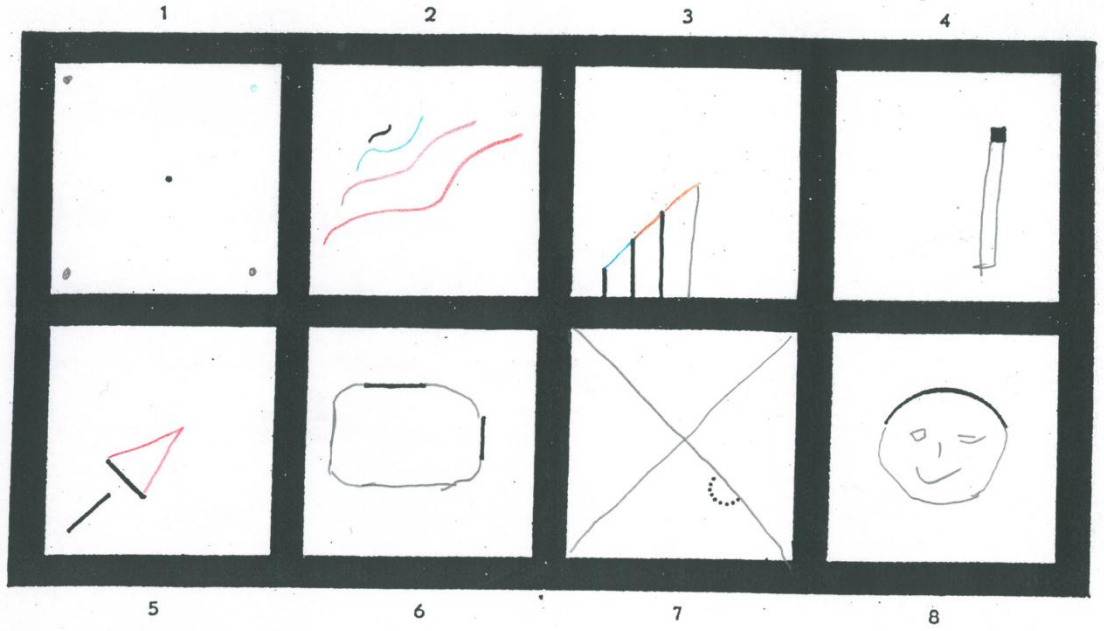
Urheberrechtlich geschützt! Copyright by Verlag für Psychologie - Dr. C.J. Hogrefe - Göttingen - 1953.

(D)

- 1... sprcha +
- 3... venčení
- 2... dědek
- 7... kozy
- 6... silnice
- 4... srub
- 5... vanuče jahodovej -
- 8... svíce na kopci

Vor- und Zuname: .....

Beruf: ..... Geburtstag: .....

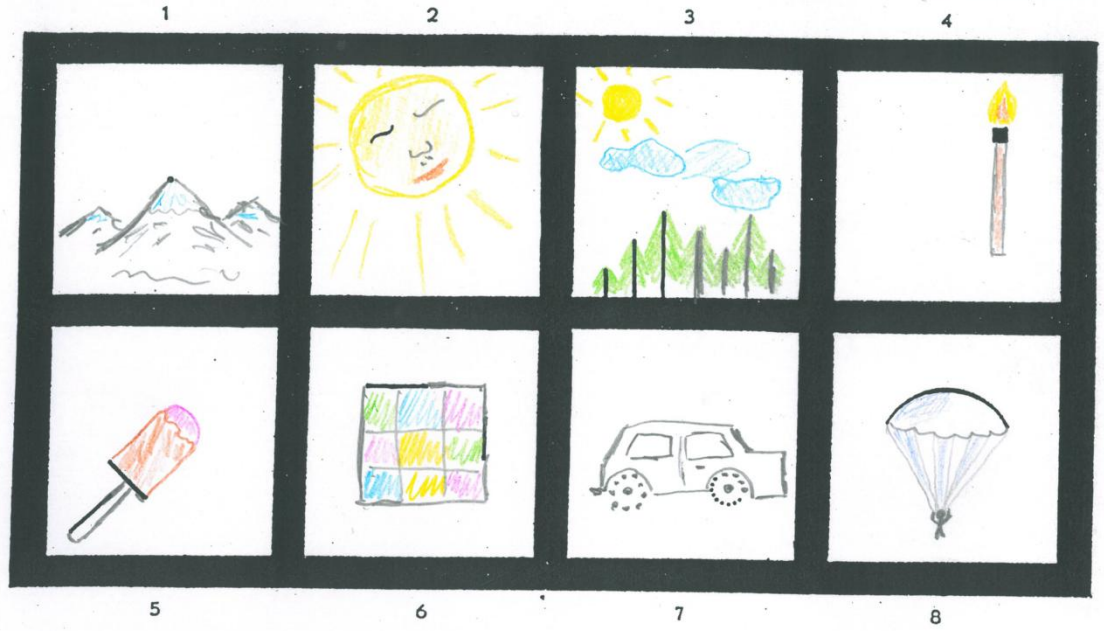
Urheberrechtlich geschützt Copyright by Verlag für Psychologie - Dr. C. J. Hogrefe - Göttingen - 1953.

(D)

- 1, KOSTKA
- 3, POŘADÍ
- 8, OBLIČEJ
- 4, SLOUP
- 2, VLNA
- 5, ŠIPKA
- 6) TUNEL +
- 7) MEMOC -

Vor- und Zuname: .....

Beruf: ..... Geburtstag: .....

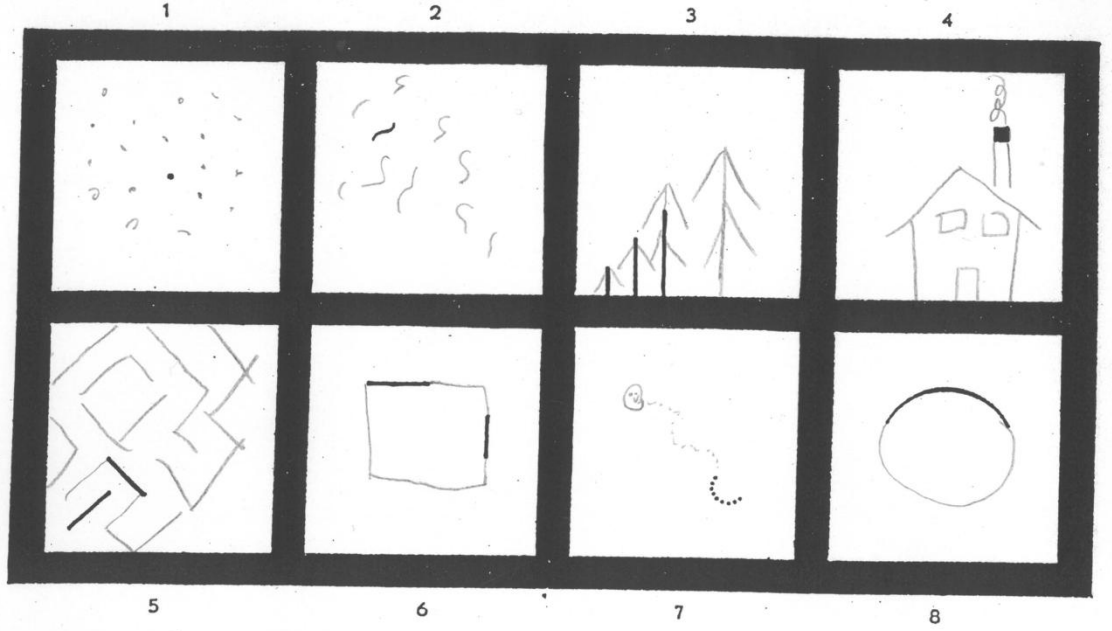
Urheberrechtlich geschützt Copyright by Verlag für Psychologie - Dr. C. J. Hogrefe - Göttingen - 1953.

(D)

- 8 padak
- 3 les
- 2 slunce
- 5 nanyk
- 7 auto -
- 4 zápalka
- 1 horaž +
- 6 kostka

Vor- und Zuname: .....

Beruf: ..... Geburtstag: .....

Urheberrechtlich geschützt Copyright by Verlag für Psychologie - Dr. C.J. Hogrefe - Göttingen - 1953.

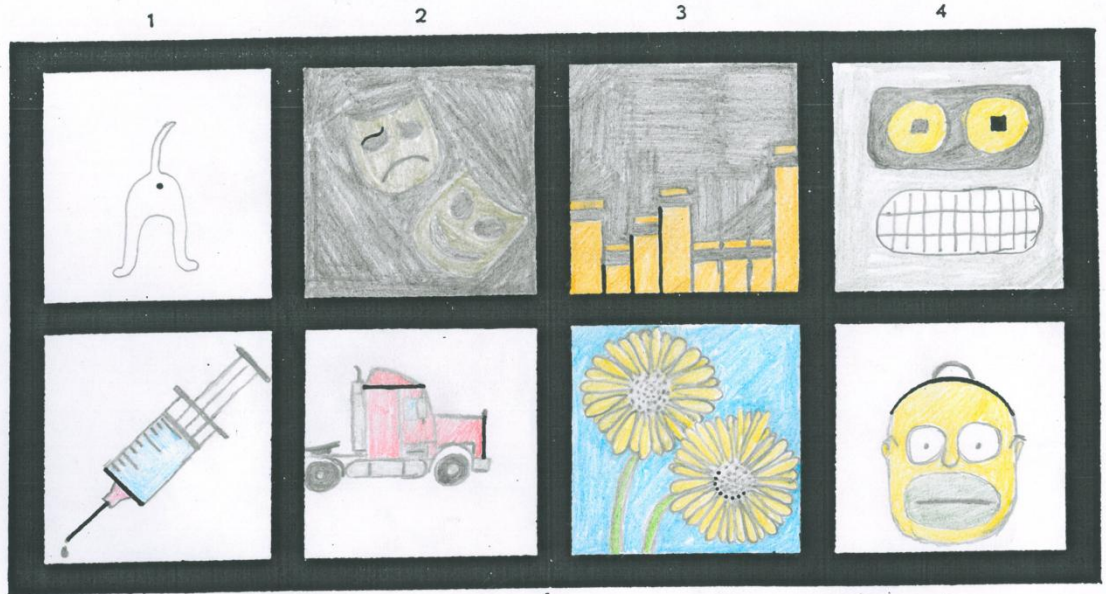
(D)

- 8 - nič
- 6 - čtverec
- 3 - strom
- 1 - sniž
- 2 - dešt -
- 7 - had
- 4 - duň †
- 5 - bludišče

Vor- und Zuname: .....

Beruf: ..... Geburtstag: .....

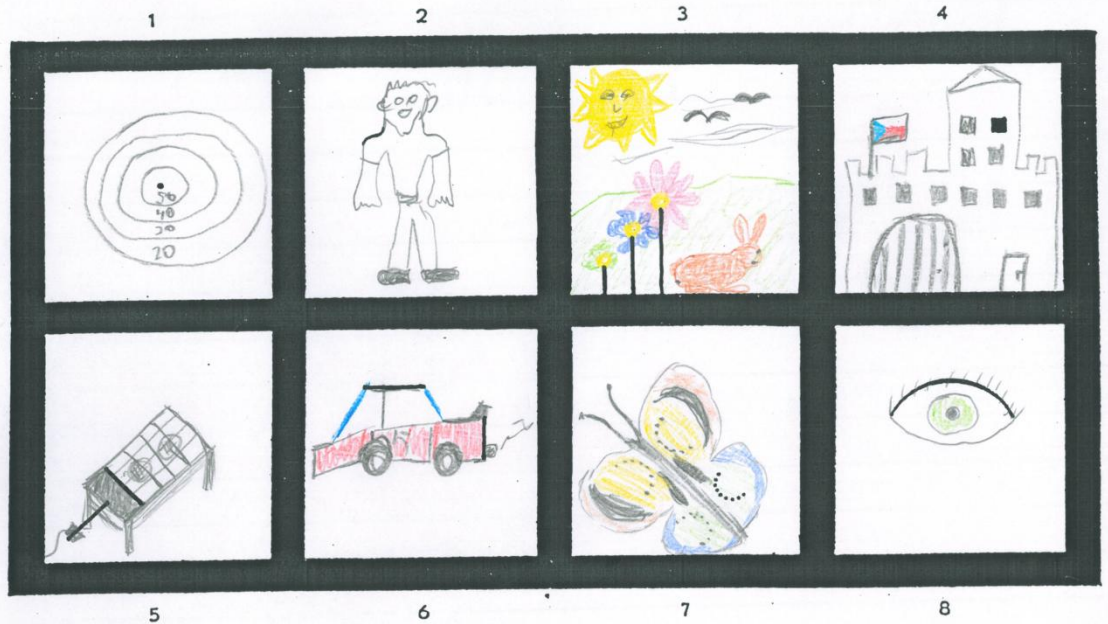
Urheberrechtlich geschützt | Copyright by Verlag für Psychologie - Dr. C. J. Hogrefe - Göttingen - 1953.

(D)

1. Dašenka
4. Ty ses mój novej nejlepši kamarád +
8. Duuhh!! -
3. Osciloskop
5. Droga
7. Slunečnice
6. Dlouhá cesta
2. Jevišťe

Vor- und Zuname: .....

Beruf: ..... Geburtstag: .....

Urheberrechtlich geschützt! Copyright by Verlag für Psychologie - Dr. C. J. Hogrefe - Göttingen - 1953.

(D)

2 - člověk

8 - oko

6 - závodní auto

4 - Pražský hrad

3 - příroda

7 - tetě

5 - závodní (plynový) vůz

7 - možná rodině možná jezevčí

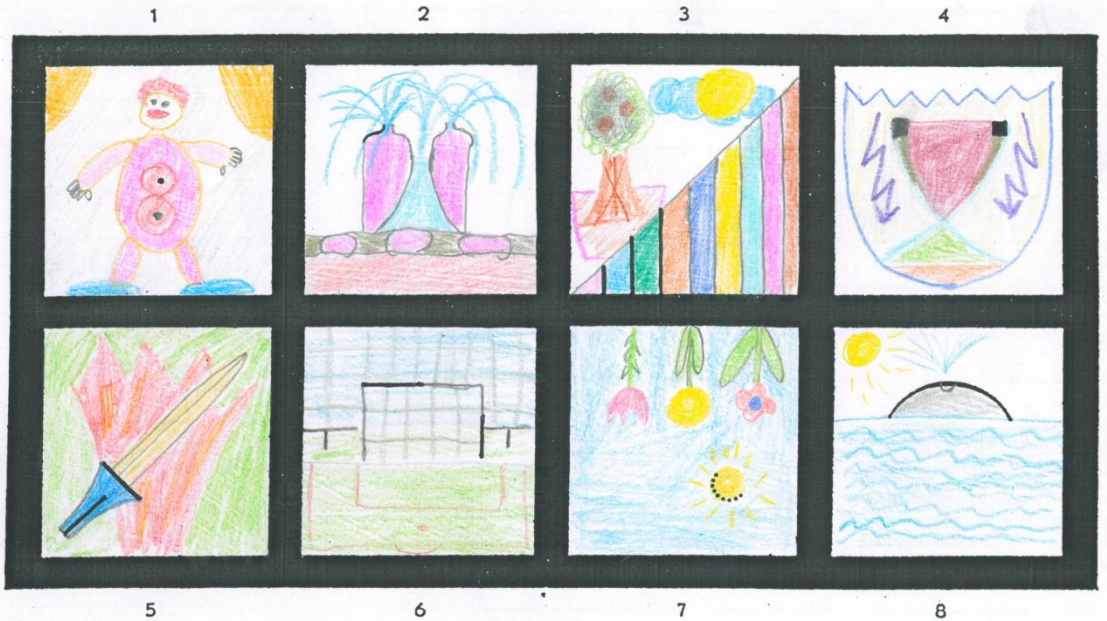
* - 4

- - 2

Vor- und Zuname: .....

Beruf: ..... Geburtstag: .....

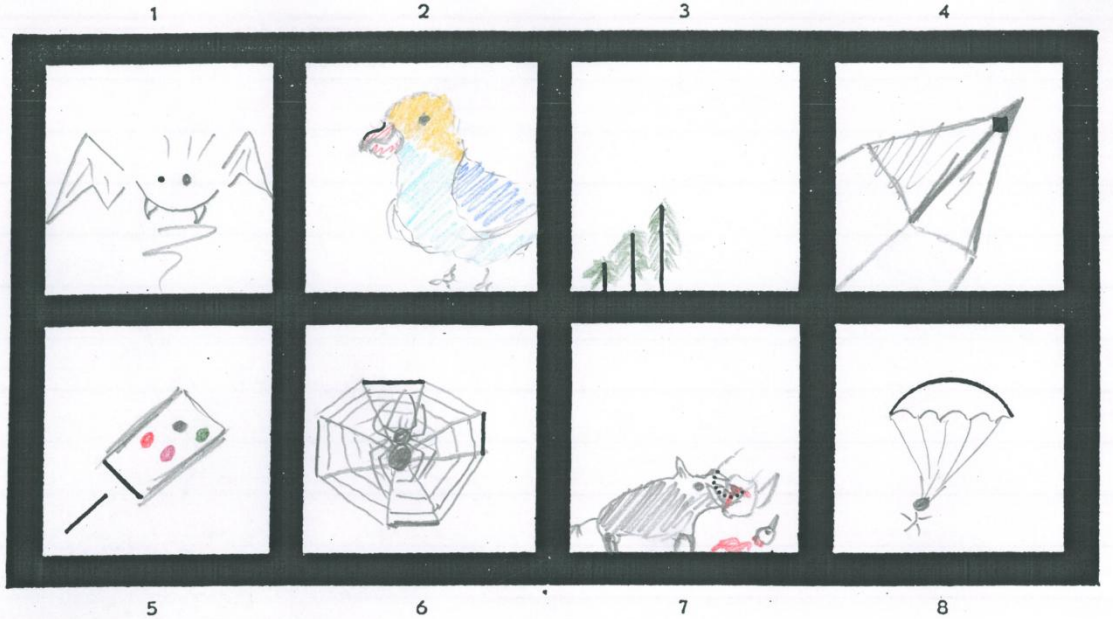
Unberrechtlich geschützt! Copyright by Verlag für Psychologie - Dr. C.J. Hogrefe - Göttingen - 1953.

(D)

- 5) mě v planěch
- 1) pan Klavn
- 8) velryba -
- 4) erb +
- 3) duhové vidění
- 2) fontána
- 7) obrácená palčadla
- 6) vesměk' fotbalové hráčte

Vor- und Zuname: .....

Beruf: ..... Geburtstag: .....

Urheberrechtlich geschützt! Copyright by Verlag für Psychologie - Dr. C. J. Hogrefe - Göttingen - 1953.

(D)

1. Nekopír - best +
2. Papoušek
3. les
6. Papoušek
5. Inléšník -
7. Rozbřasený pítáček
4. Spící člověk